C'xovreba Sak'art'velosa

urn:nbn:de:hbz:5:1-10657

CHRONIQUE GÉORGIENNE,

Mit. de la Bibliothèque du Roi.

Ouvrage
Publié par la Société Asiatique.

Texte géorgien.

PARIS 1829.

Brossel scripsit. Lith de Fonrouge.

[illegible]

ცხოვრებაჲ:

საქართველოჲს:

[illegible]

ქართულად:

წიგნი ესე კელით წერილთა
სამეფოს საუნჯისათანი სცვანმან
და თარგმანემან ბროსსეა
ფრანცისკელი სამეფო სზოგად
ოლმაჲ მეაზიელთა

პარიჟში:

[illegible] ჩყკთ: [illegible]

N. B: La description que nous avons donnée de ces armes des Rois de Géorgie (J. As. Juillet 1828), a été de la part d'un critique justement célèbre, l'objet d'une censure un peu sévère (ib. 7.bre 1828, p. 227). Le lecteur peut voir ici les fleurs de Lys dont nous avons parlé, et les autres fleurs qui servent d'ornement dans les coins. La différence relevée par M.r Klaproth vient de quelques variantes dans le dessin de ces armoiries. M.r Klaproth a consulté pour sa remarque une chronique du prince Dawith, qu'il nous a montrée depuis: la notre est conforme à ce qui se voit dans la bible Géorgienne (édition de Moscow 1743), d'où ce calque est tiré.

Specimen

des divers Caractères Géorgiens.

Khoutzouri ou Ecclésiastique. — Mkhédrouli, ou Vulgaire. pas de Capitales.

Majuscules. Manuscrites. Imprimées. — Minuscules, Régul. abrégées.

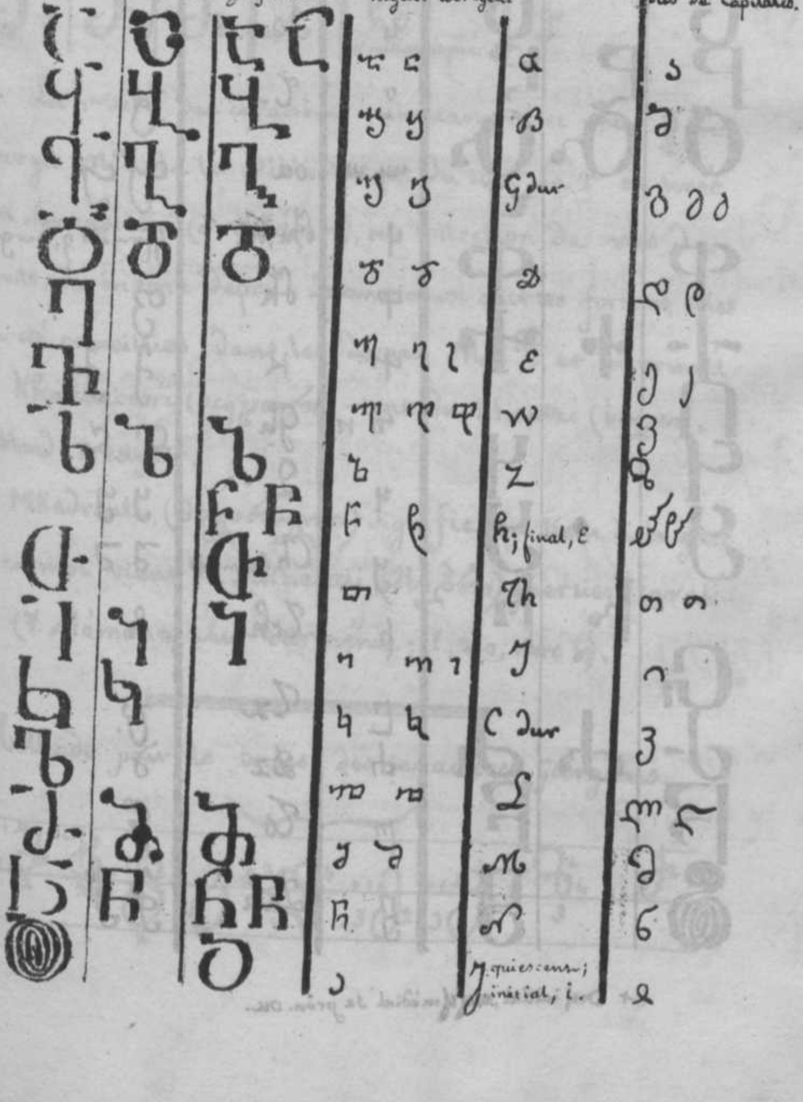

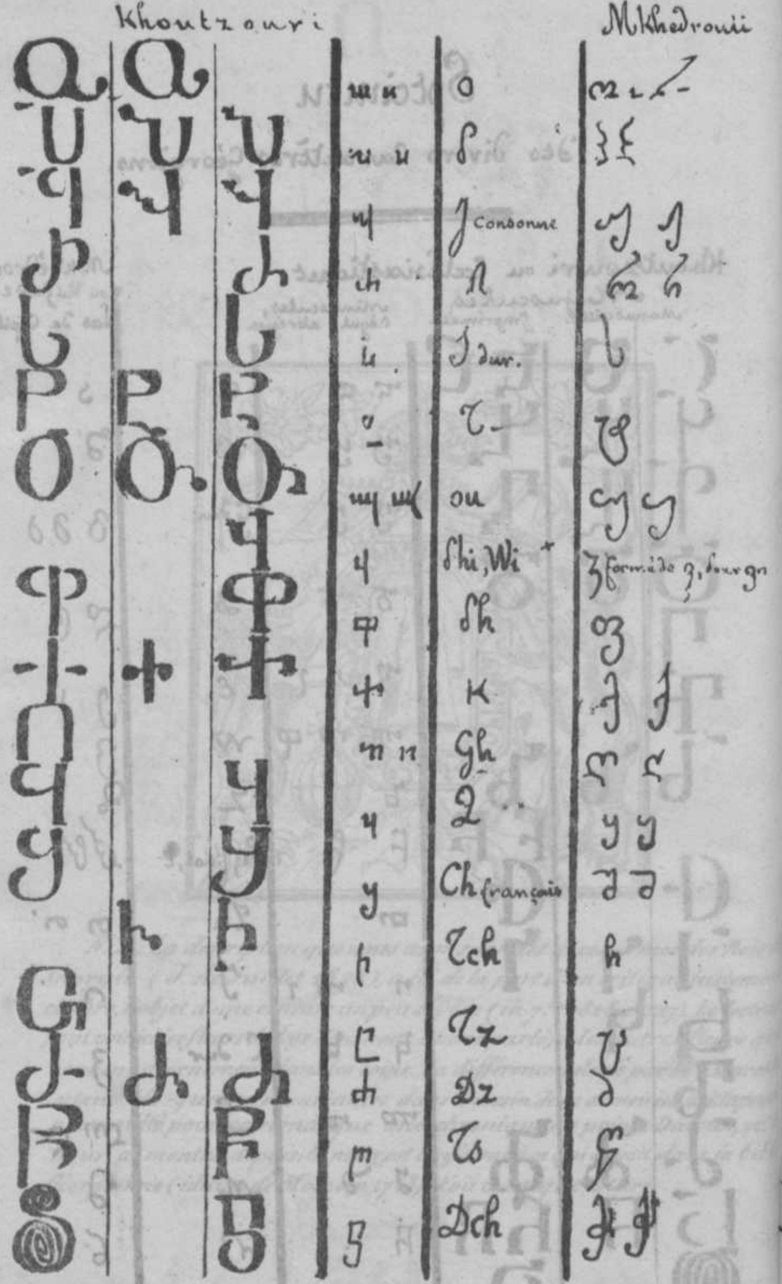

+ Ou initial, ou médial se pron. ou.

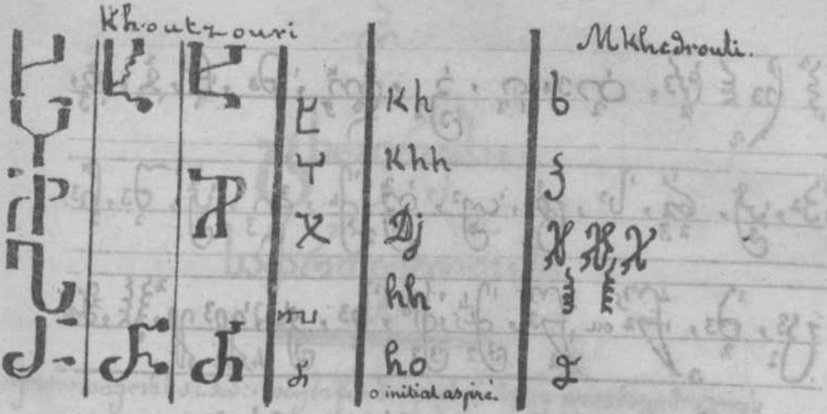

La 1re série des caractères Khoutzouri est prise d'une liturgie Mite de la Bibliothèque du roi. La 2e est tirée d'un Sounakdari (συναξάριον), ou collection de vies de Saints, du même dépot. Quant aux autres formes, elles ont été recueillies dans les divers MMits et imprimés.

Khoutzouri (ხუცური) vient de Khoutzi (ხუცი), vieillard, Presbyter.

Mkedrouli (მხედრული) signifie qui tient à la guerre; ce mot vient de Mkhedari (მხედარი) guerrier, cavalier. (V. Mémoires sur l'Arménie; II, 200, note b).

Méthode pour le tracé des caractères Géorgiens.

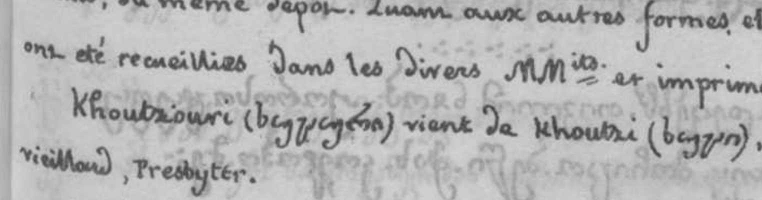

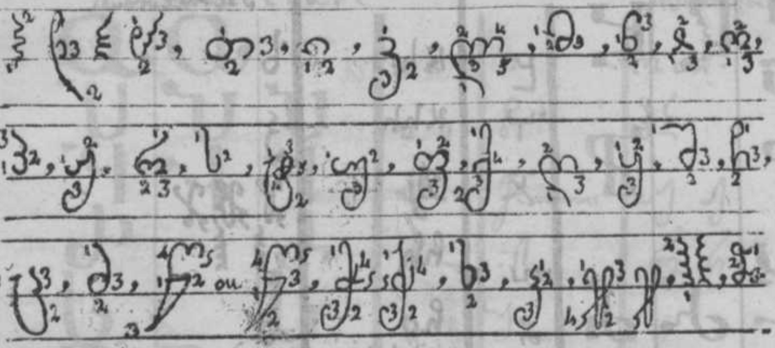

Vers techniques pour les lettres Géorgiennes.

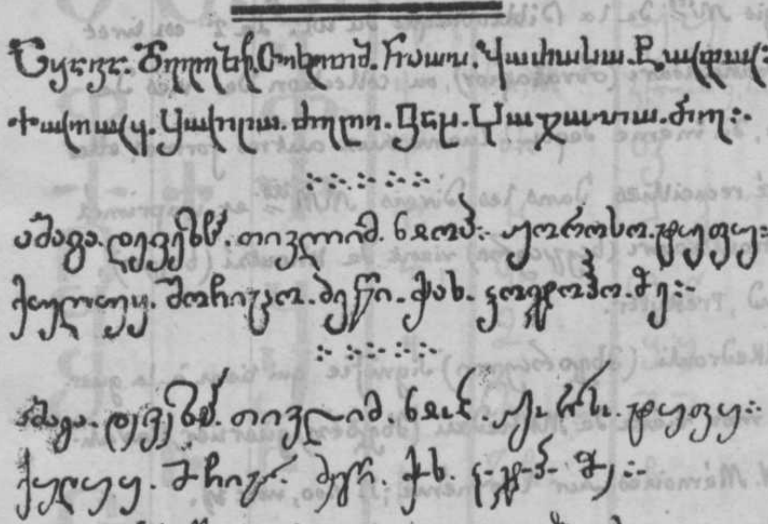

(V. Maggi, Syntagma linguarum ✱ .)

N.B. Sans donner précisément les mêmes modèles, j'ai du moins suivi les règles d'écriture données par Maggi, pour la pose des traits.

ცხოვრებაჲ: საქართველოჲსა:

ქრონიკონსა: ჩა: თურქნი მოვიდნენ მეფე გიორგი მოვლის ლაშქარნი სად(1) დაჰკრეს საქართველოთ მთავრობის და წარტყუ-ენეს თუესა აგვისტოსა: ჱ:

ქკსა: ოგ: ლანგ თემურ ტფილისი წარტყუენა კიდე აიღ-ო და მეფე ბაგრატ და ანნა დედოფალი გამოასხა და და-ტყუევა:

ქკსა: პ: მეფე გიორგი მეგრელთ მოკლეს:

ქკსა: პზ: თემურ სამარყანდელმან სომხითი და ქართლი წ-არტყუენა და დაარბივნა ყოველნი კიდენი:

ქკსა: პგ: დიდი მეფე ბაგრატ გარდახდა:

ქკსა: ჟე: მეფე კონსტანტინე ჩილაონს მოკლეს:

ქკსა: რთ: მეფე ალექსანდრე ივანე ათაბაგი კონსტას შეიბ-ნეს თურქთა ახალქიხე ამოსწყუიტეს:

ქკსა: რია: დაჯდა მეფე ალექსანდრე იყო მაშინ ყოველი ეს საქართველო ურჯულოთ თემურისაგან უნდოგებულინის კეთი-ლ განსხოულნი და სხოულიად აოხრებულნი დიდი ქალაქი მცხე-

(1) Leg. სადაცა.

თა

თა და დიდი წმინდა ჟამთაღრიცხვე ეკლესია და ეგრეთვე ყოველნი
ეკლესიანი საყდარნი და ციხენი ყოველნივე საეკლესიო საფუძ-
ველითურთ დაექცია და მოაოხრებინა და ყოველნი სულნი ქვე-
ყანისანი დელა წყლით ურთ ტყვე ექმნა ესრეთ იავარ ნაქმ-
არი ქართლისა მეფე იქმნა ამის მეფობამდე მოუდამ ტყუვნა რომ
ევა და მოაოჯნოება ჰქონდა ქვეყანასა ჩვენსა მალი ქართლისა
შემცირებული იყო მრავალის ტყუვნვისა და რბევისაგან
არისით ალოჩნდა ტუნუგემინის მცემელი:
ქკს: რპთ: მეფემან ალექსანდრემ ლორე აიღო:
ქკს: რლბ: ვასტან ტფილელი დაიპყრეს თათართა:
ამავე ქკნსა ჯანმან ყაენი ახალციხეს მოუხდა: ამავე ქო-
რონიკონსა ივანე ათაბაგი მიიცვალა:
ქკს: რლე: ალბუღა და ყვარყვარე შეიბნეს: ამავე
ქკს მეფე ვახტანგ მიიცვალა იყო მეუღლე(1) მეფის ვახტანგი-
სა ფანასკერტელის ქალი და თაყას ფანასკერტელისა და-
დოფალი სიტხათუნ:
ქკს: რმდ: უზუნ ჰასან მოუხდა ქართლს და ამოსწყვ-
იტა და იავარ ყო ვიდრე ტფილის კარამდე:
ქკს: რნა: უზუნ ჰასან ყაენი მოვიდა სამცხეს ყვარყვარე-
ს უმეტეს ჩიხორს შეიბნენ მეფე და ათაბაგი ვაჟმარ:
ქკს: რნე: აქა ქართველთ მეფე თავრიზს გიორგი და თე
მურაზ ათაბაგი:

(1) Leg. მეუღლე?

ქკს:

ქ~კსა :: რნვ :: მეფე დაიჭირა ყვარყვარემ ტყუეთ ::

ქ~კსა :: ნთ :: (რნთ?) დედოფალი გულქან გარდაიცვალა ::

ქ~კსა :: რჲგ :: ათაბაგი ბაადური გარდაიცვალა წლისა :: ჳა :: ო-ქდომბერს :: ი :: დასაბამითგან ქ~კსა ექსიათასა ცხრასა ჳჟზ

ქ~კსა :: რჲვ :: დაჯდა მეფედ კონსტანტინე ::

ქ~კსა :: როა :: თვესა აგვისტოსა :: იგ :: მეფე კონსტანტინე და ათა-ბაგი ყვარყვარე შეიბნეს ახალდაბის და ათაბაგს გაემარჯვა ::

ქ~კსა :: როგ :: ყაენმა სამცხე ამოსწყვიტა ::

ქ~კსა :: როდ :: ალიყულ ყაენი მოვიდა ახალციხე და აწყვერი აიღო და აწყვერის ღმრთისმშობელი დატყუევდა სევდინეში-ს :: ჳე :: ბატონმან მანუჩარმა დაიხსნა ::

ქ~კსა :: როზ :: ახალციხეს თათარნი მოვიდნენ იმასვე წელიწადსა ალექსანდრემ ქუთათისი აიღო ძემან ბაგრატისამან ::

ქ~კსა :: როთ :: ბატონი დედის იმედი მიიცვალა წლისა :: ნდ :: ფე-ბერვლის :: იე ::

ქ~კსა :: რპგ :: ბაგრატ დაიბადა (მე) ალექსანდრესი ფებერვა-ლისა :: კგ ::

ქ~კსა :: რპე :: დიდი ბატონი ყვარყვარე მიიცვალა წლი-სა :: პზ :: ივნისსა :: ა ::

ქ~კსა :: რჟე :: ბატონი ქაიხოსრო მიიცვალა წლისა :: ნგ :: მაისს :: ვ ::

ქ~კსა :: რჟა :: მეფე კონსტანტინე მიიცვალა ::

ქ~კსა ::

ქნსა:: რჲე:: დიდის მონასტრისა გენათისა წინამძღვარი მ-
ანასე მიიცვალა::

ქნსა:: რჲზ:: აიღო გორი ალექსანდრე მეფემან ზაგრატისაგან
თვესა აგვისტოსა:: ჭ:: ამავე წელსა ქუთათის თათარნი
მოვიდნენ და დაწვეს დიდი მონასტერი გენათისა შიგნით და
გარეთ ქუთათისი და საყდარი სხვანი ეკლესიანი და ციხე
ვერ აიღეს და აურაცხელნი ტყუენი წაასხეს თვე იყო ნოემ-
ბერი:: ვზ::

ქნსა:: რჲჱ:: მარტსა:: იმ:: მიიცვალა დედოფალი თამარი აფ-
ხაზისა:: ჰ:: იმავე წელთა (წელსა?) მეფეთ მეფე ალექსან-
დრე მიიცვალა:: ამავე წელსა შეება მე მისი ბაგრატ მეფესა
ვახტანგს და მზესმასდებულს მოსისს და გაიმარჯვა თავისა ივნისსა
:გ:: ამავე წელსა მიიცვალა ბატონი დედოფალი ელენე და-
და ალექსანდრესი ნოემბერსა::გ::

ქნსა:: რჲთ:: მოკლა ვახტა მეფემან გიორგი მამა მისი მეფე ა-
ლექსანდრე და ძმას თვალები დასთხარა დიმიტრის::

ქნსა:: ს:: მიიცვალა გურიელი გიორგი::

ქნსა:: სა:: ქართლის მეფე დავით და ვახტ მეფე გიორგი მრა-
ხლოსნი მალის შეიბნეს ქართლის მეფეს დავითს გაემარჯ-
ვა და ჭელთ დაარჩა მეფე გიორგი::

ამავე წელსა მოკლეს მეფე გიორგი და დამარხეს მცხეთ-
ას ამ ვახტა მეფემა მოკლა მამა და ძმას თვალები დასთხარა::

ქნსა::

ქკს: სკ: მიიცვალა ბატონი დადიან მზეჭაბუკ ათაბაგი იენისა:
ქკს: სჲ: ყაენი წამოვიდა ყულაღასით საქართველოსა საქრ-
ისტიანოსა ხატთა და ჯვართა ყველასა ატყვევებდეს პატრო-
ნმან მეფემან დავით თვისი შვილი ხაშმა თათარში გაგზ-
ავნა და ყაენს წინ მიეგება და დაიხსნა საქრისტიანო:
ქკს: სზ: მიიცვალა დიდის მონასტრის გელათისა მოძ-
ღვარსა მოძღვარი ილარიონ პატრიარქი თვესა მაისსა:
ზ: და გიორგის ჯვართაუ გელათს მოასვენეს: ამავე ქ-
ორონიკონსა მიიცვალა მეფის ბაგრატის შვილი მცირე ტ-
ჰვილითა:
ქკს: სჲდ: მოსწყვიტეს ბაგრატ ქართლი აზადეთის წყლის გამ-
ოღმა ალი სოფლამი და ახალ დაბა: ამავე წელსა მიიც-
ვალა მეფე დავით: ამავე წელსა იქორწინა მემან მისმ
(მისმან?) დედოფალსამ და შეირთო დედოფალი მეფის ბაგრატ-
ის ასული თამარ მარიამს: ჩქ:
ქკს: სჲე: ბატონის შვილის ვახტანგის მეუღლე ვახთა მეფის
ასული ხვარამზე მიიცვალა:
ქკს: სჲთ: მიიცვალა ქართველი გერასიმე იანგოზისა: ი:
ამავე წელიწადსა დაჯდა მათი ძმის წული სიმონ და
წარვიდა და ევლოთსა სოფლისა ბაქურიანისასა: ამავე ქკს
მეფეთ მეფემან ბაგრატ განყო ლიხთ იმერითი სამისა ეკ-
ლესიებისთა ბრძანებითა ათაბაგთასა ვეზირის აზნაურისათა

ინება

ინება ღ~თივ გვირგვინოსანმან მეფეთ მეფემან ბაგრატ დ~ა
დედოფალმან ელენე დიდისა და ყოვლისა მოზიარემან საყდ-
რისა ახლისა იერუსალიმისა გენათისა ეპისკოპოზისა მელ-
ქისედეკისა საყდარელის მისა საყუდელისმცა ახლ ხსენება
მათი: ამისვე დროსა იმავე კათოლიკოსმან გაარჩია ხოზელი ეპის-
კოპოზსა მიწერილი მე მონაზონი ამავე ათზეთის კოზისა ჯ-
ელითა საყდარითა მიგან მიფლენტისათ ქ~ნი იყო: სრს: წა-
რთველით აფხაზეთს საკუთრივ ხეველოად იქნისსა: ჳ: მთველ-
ით იქლისსა: ჳ:
ქ~სა: სრ~თ: და იქლისსა: რ~ა: მიიცვალა მეეკრიმესაზვის:
ქ~სა: სჳ~ა: დავითი მამა და გიორგილი მამა წარვიდეს
ქრისტეს საბრძოლოდ ზღვით ნავებითა და შეიბნეს თვესა
ისნვარსა: ლ~ი: კვირველის დღეს ამათ გაემარჯუა მეო-
რეს დღეს პარასკევს განრისხდა ღ~თი ოლიმელთ ძა-
ლის ძლიერდეს და გამოქცნეს დავითი და გიორგი-
ლის ლაშქარი დაუცდევეს მოეხვივნეს ქრისტეს და შეიბნეს
მრავალი დაჯოვეს დავითმა გიორგილმა და გიორგი-
ლის ლაშქარმა მოვლეს გიორგილის შვილი გიორგი
+ დადოლოყელნი(1) ომისაგან შეჩვენებულმან ყანდია ინა-
ლდაფითა გაიპრეს: დავითი გაშმიშდელეს სულიად
შიშველი დაქრეს გიორგილი და სამნი მისნი ძმანი და
მისნი ეპისკოპოზნი და მისნი ლაშქარნი ტყვე ყვეს წა-
ვიდა

(1) Leg. დამალულნი?

მალოაქია ვათალოივაზი და გამოიხსნა ცოჭყიბალანი დამვთ-
დარნი ფასით იყიდნა:: * დამოსნი მხნაჯრის შვილნი

ქ~კსა:. სკ~გ:. მეფე ალექსანდრე ძე ლევანისა იმეფა::

ქ~კსა:: სკ~გ:: მურჯახეთს შეიბნეს აგვისტოსა:: იზ~:: დღესა
ხუთშაბათსა შეიბა მეფეთ მეფე ბაგრატ და ათაბაგი ყვარყ-
ვარე ახალ ქალაქს და დაიხოცნეს მრავალნი ვარგნი დ~
გაემარჯვა მეფესა და კვლით დაჭრა ყვარყვარე მისი ლ-
აშქარნი და დაიპყრა სამცხე საათაბაგო მეფემან ალექსან-
დრესმან::

ქ~კსა:: სკ~ე:: მეფე სვიმონ იმეფა ძე ლუარსაბისა::

ქ~კსა:: სლ~ა:: ხონთქრის ფაშები მოვიდნენ:: ვ~ა:: ათასი და სა-
ლიოდ ამოსწყვიტეს მოაცხლა ბაგრატ მეფე გაიმარჯვა დ~
ამოსწყვიტნა მრავალნი::

ქ~კსა:: სლ~გ:: ბასიანს შეიბნეს სახელზედა იმერელი მეფე ბა-
გრატ და ქართლის მეფე ლუარსაბ და ათაბაგი ბატონნი
ქაიხოსროვ და სულთანი საქართველოთ იყო და ორივე-
შა იყო და მეფენი მეოტ (მეოცე?) იქმნეს::

ქ~კსა:: სლ~დ:: აწყურის ღმრთის მშობელი ტყუედ წაასხ-
ნეს ციხის ჯავარსა იმერელთა მეფემ ბაგრატ::

ქ~კსა:: სლ~ე:: ტაოს ქვეყანა დაიჭირეს თათართა ურუმთა::

ქ~კსა:: სმ~ა:: ართანუჯი წავართვეს ურუმთა და ართანუ-
ჯიდან დაიჭირეს ფარნავზი და სრული არტანი დაანგ-

რიეს

რიეს და ფარნავზნი აშენეს აწყურისა ღ~თის მშობლის შე-
წევნითა სამცხეს ვერ გარდმოვიდეს მოესწრა ყაენი შაჰ
თამაზ მაღონი ქაიხოსროვ მივიდა ვარძიის თმოგვეი ქ~ ვანის
ქვაბი აწყურისა ასჭინდა ვარხნეთი და სრულიად სამცხისა
ისები აიღო და ვარძიის ღ~თის მშობელი ქ~ სრულიად ციხე-
ები მაღონს ქაიხოსროვს მოსცა და წარვიდა ყაენი და ჩა-
ვიდა სომხითს და დაყოვნა ვახუშტიდა დიასამიძე ქ~ ამიროან
ტყუე წაიყვანა მარიამობის თვესა
ამავე ქ~ნსა ციხის ჯვარიდამ აწყურისა ღ~თის მშობელი
ტყუედ წაასუენეს იმერით
ამავე ქ~ნსა: დაუთხოვნ თავის მამას მეფეს ლუარსაბსამ წაუ-
ვიდა და შაჰ თამაზ ყაენთან მივიდა ყაენმან ჰპატივსცა და
გაუგზავნა სიტყვა ქართველისა მოუხდუნ (?) შაჰ თამაზ ყა-
ენი და ამოაწყვიტნეს და აღაოხრეს ქართლი:.
ქ~ნსა: სმგ~: ხონთქარი სულთან სულეიმან გამოვიდა და
ყაენს ჩაუდგა ვანი აშენა და უკუმობრუნდა და ზასია-
ნს მოვიდა წარმოადგა ყაენი შაჰ თამაზ და მოვიდა არ-
ტაანს და ყაენის შვილმან ისმაილ მირზამ ვანი დაიქცია
ხონთქარი წავიდა უკუმობრუნდა ყაენი და ჩადგა ქა-
რთლს და აოხრა და აიხსნა ციხენი და მოწყვიტა ქუ-
ეყანა ქ~ აიღო ატენის ციხე და დიდი მეფის ლუარსაბისა
გამოასხეს და მეფე ლიხთ იმერით გარდავიდა ქ~ იქ მოარჩა

(?) Leg. მოუხდუნა

დედო-

დედოფალი ნესტანდარეჯან დედა მეფის ლუარსაბისა ქვეყა-
ნი წაასხეს ყოხითგან ზედავეელამდის და მერმე მაქლოემეთ
მისცეს და წარიყვანეს ერევანს მიიყვანეს და მან წამ-
ლით თავი მოიკლა :: მეორედ მოვიდა შაჰ თამაზ ქარ-
თლისა მუხრანის ბატონის შვილი არჩილი ამოთან და
ვახტანგ აწყურს მოვიდენ ::

ქკნსა : სმგ : გარის (გორის?) შეიბნეს ქართველნი(1) ყიზილბაშ-
ნი და ქართველთ გაემარჯვა და ქრისტეს მოწამე მეფე ლუ-
არსაბ თათართ მოკლეს და ძე მისი სვიმონ მეფედ იქმნა ::

ქკნსა : სმე : მუხრანის ბატონის ბაგრატის შვილი არ-
ჩილი დაიჭირეს თათართა ::

ქკნსა : სმთ : იყო კახეს დიდი ომი თათართ გაემარჯვა მე-
ფეთ მეფის ლევანის გიორგი მოკლეს :: ამავე ქკნსა მუ-
ხრანის ბატონის ბაგრატის შვილი ამოთან მოკლეს თუ-
რქთა ::

ქკნსა : სნე : მეფე სვიმონ და დაუთხან შეიბნეს დიღომს
და მეფეს გაემარჯვა ::

ქკნსა : სნვ : მეფე სვიმონ და დაუთხან შეიბნეს სამადლო-
თსა და მეფეს გაემარჯვა ::

ქკნსა : სნზ : ქართლის მეფე სვიმონ და ყიზილბაშნი შეიბნეს იქ-
ა ომი ფარცხისის და ძლიერ მეფე სვიმონ ყიზილბაშთ დაიჭირეს
თათართა და ყაენთან გაგზავნეს და ალამუტის ციხეში დაპატი-
მრეს ::

(1) Suppl. და.

ქ̃ჳსა :: სჲ̃ლ :: დაეცთხან ქართლის მაფრნათ დასვეს ::
ქ̃ჳსა :: სჲ̃ა :: აბფრანი ქართლისანი ათაბაგი წლისა :: ნ̃ა ::
ტ̃მ (?) ი̃გ :: გათავლებულად მიიყვანა ყაზმინს ენვენისთვ-
ის :: ვ̃თ :: დღესა სამ შაბათსა :: ტ̃ (?) :: ჟლ :: მთვარესა :: ბ̃ ::
ამავე ქრონიკონსა მეუხრანის მაფრნის მაგრაფის შვი-
ლი არჩილ მირზას გაგზავნეს ყაზმინი დამა ლევანნ-
მის თვეს :: ვ̃მ :: დღესა ხუთშაბათსა ::
ქ̃ჳსა :: სჲ̃ვ :: მეფე ვახთა ლეონ მიიყვანა :: ამავე ქ̃ჳსა
მეფე ვახთა ალექსანდრე დ̃ ბმის წულნი მისნი შიოსურს
შეიბნეს დ̃ მეფეს ალექსანდრეს გაემარჯვა და ბმის წუ-
ლნი მისნი ჭიხორნეს :: ამავე ქ̃სა :: ყიზილბაშთ ლეკნი ამოწ-
ყვიტნეს ::
ქ̃ჳსა :: სჲ̃ლ :: მაისსა :: იჱ̃ :: დღესა სამშაბათსა ყაენი შაჰ თა-
მაზ მოვიდა დ̃ ალნკეალონესათა დ̃ იოთამის შვილმან
ალიხან სულთან ჟაიმერ მირზას მაფრნობა მოინდომა-
ეს ყარაბაზმა შაჰბაზ აფშართა და ვინც მათი თემის-
ი იყო მიუხდეს ჟაიდარ მირზა შვილის ალნკეალო-
ესანი ამოწყვიტეს დ̃ ისმაილ მირზას გამოსაყვანად-
ათ ვაცი გაგზავნეს და ამავე ქ̃ჳსა დ̃ ამავე მაისს :: ჳ̃ბ ::
მისი შვილი შაჰ ისმაილ ტყუილ იქადა ციხესა ყალ-
ყას და გამოიყვანეს დღესა სამშაბათსა და :: ვვ :: არ-
დავილის ქალაქში მოვიდა დ̃ :: ვგ :: ყაზმინისავე წავი-
დ̃ა

და ეს დასვეს ყაენათ შეპყრობილი და მეფე სვიმონ ალია-
მყოფის ციხითგან გამოიყვანეს: ყაზმინს მოაყვანინეს და
საქართველოის მაცხოვრობა მისცა და მრავალი სხვა წ-
ყალობა დამართა საკვირველი მოხსენებულობა ყოველს
ქარხნებისაგან გაყრიგა რა ესმოდა თბილისის ქალა-
ქს მეფობას მეფეს დავითს მოუწყვიდა ეწყინა და ხვანთქ-
არის ჩაფარი ვაგზავნა და ლომქერი სთხოვა :: ამავე წე-
ლისა იენისსა ათაბაგი ქაიხოსრო ყვარყვარე და ძმა
მათი ქაიხოსრო მანუჩარ და ბიძა შვილი მათი მანუჩარის
ბატონის არჩილის შვილი ქაიხოსრო ერისთავე მგელი
ციხეს წავიდეს ყაენთან ელჩის გასაგზავნელად ავ ვარგად
სამოციამდი ვაცი იახლა სამწუხო ლელეში დავლეგით
ატანლა ილოთის ქვაბიდამ ბელაის შვილმა იასონი
ვარდაზ შვილს ვოვოლასა და მის ძმასა ლომქარისა და მის
ბიძის გიორგისა იახლნეს თანა დიასახლის ელიას შვი-
ლი ავთანდილ და მისი ძმა შერმაზან ამილახვრის შვილი
როსტომის შვილი ამაფა და ადგაყაფარ და მათის
მის წყალი როსტომ და ამილახვრის შვილი სეხნია დაე-
ამნეს ხეთასამდი ვაცი და წამოვიდეს ორთვალთხევს
გამოვიდეს ბარგს მივიდეს იქ ფანასკერტელი იოანის
შვილი ქაიხოსრო გვერდის იახლა საცხობის შენწრია
ვაცსა თავ გულ მართლა ბატონებზე თავს დასასხმელ-

ათ

ათ და დასახლდათ მიდიანო ოაზა და ავღანთა ეგვეთის
დოლორეზის შვილის ყანდაარ ალის თუ გული მართლის მა-
ტონი შვილებს დააჭლეცეს ფიცხლად ავღანზე წამოვიდა
ყანდაარ ალი ავღანთა ბატონებსა ქათამს ეყივლოს ადგეს
ბატონები და ვინც იყო დაესხმნეს ოცამდი შეასხმელნი
ვაცი იყო ბარგი აჰკიდეს დიდხან იქივ იბრძუნეს დაარ
მოვიდენ ეუკემოდგეს ოქერათ თავს სიმაგრესა: ივნისს:
ლ̃: შაბათს დღეს განთიად დაესხნეს ნასადგომევსა სხვა
ალაგას დახვდათ რა თუ ხარლიათ ჯარავი და ბარგი
დახვდა და ის დაიფრთხვეს ჯორები ურდეუ მოსცეს ჩვე-
ნი და მათი ვაცი გარდივიდნეს ერთი მოვლოს და ერთი კე-
ლით ნაჭირეს ჩვენთა წავიდეს გაწმენდილნი ეგვეხა
არ გაგვიწყრომდეს თავებს დაგვსჭრიდით და მკუდარს
ახოახლოაქმოდითა ეს გვექნა მარცხვიდებსაც არ გა-
ეშვებდით ცოცხალის დავარდა ჯმა და იწყო (იწყო)
ჩვენმა ლაშქარმა მოდენა გაემართნეს ბატონნი ყვარ-
ყვარე და ბატონნი მანუჩარ და ქერავლუე საბელის
ზედა ლეთიასას და მივედით ზედა თმოგვსა და თმოგვის
ქალაქი მოვარბიეთ და იქვე ზედათ თმოგვს ამოველით და
ბატონნი დედა მათი დედის იმედი ყოფილი დებონა იქ
მოვიდა და ოთხ შაბათს ვანის ქვაბს მოვადეგით და ოთხ შა-
ბათს იერიშით ავიღეთ და პარასკევს დღეს ავიყარენით

ჩავე

ჩაუდეგით რჩეულითა შემოვიწყუნით კუირას დღეს ო-
ლოდის ქვაში ავიღეთ ამოვედით ვარწასს დავდეგით ივლი-
ისსა :: ი~თ :: დღესა ხუთ შაბათსა
ქ~კსა :: ს~ჲ~დ :: ჰერაკლე შევკაზმეთ მუხრანის ბატონის შვი-
ლი წლისა :: ი~ვ :: და სამის თუისა და სამის კუირისა მო-
უხელით ფოხსა (ფოხსა?) სახლი დავსწვით და ამოვსწ-
ყვიტეთ გაუმასხეთ ლაშქარი დარბეველთ ხიზანი და
ალაფი გამოვიღეთ და მოვედით და ტალავარის და-
ვდეგით იქიდამ თეთრ წყლის გარემემო დავსწვით ალ-
აშუეტი და კამრიანი ყაენთან ელჩი გავგზავნეთ და ამავე
თვესა ივლისსა :: კ~ვ :: დღესა შაბათსა მაღლივა შვილის
ზემდის შუაღამე მათივ ნაქონები ოლთის ციხე წაა-
რთვა და ჩვენ თავადნი მათ შემოვიდეს გამოუდეგით
წამოვედით მგელციხეს შერანშიანთ წყაროზე დავდე-
გით და მერმე აწყურის წავედით ::
ამავე ქ~კსა აგვისტოს ოცდა ათერთმეტსა ვარნელის ციხეს
ულოალოაცეს მგელციხიდამ და ენკენისთვის :: ~ :: დილისა-
იმემა დემოციის სალოალოაცით ახნაურის შვილები და მსა-
ხურები გაგზავნა და ველარ ულოალოაცეს და ჩაჭდმეტ-
ი ჭელით დაარჩა საჯარის მაღლაუშვილი ციხისთავსა
პატრონი მანუჩარ და პატრონი ერეკლე მათი ბიძა
შვილი მგელციხეს იყვნეს და მაღლივიანთ ახნაურის შ-

ვილებს

ცილოებს თავს დაესხნეს ახნაურის შვილოები გარდა ეხვე-
წნეს ერევნელოე მიეწია კაცი ჩამოაგდო და კარგი ცხენი და-
რჩა და ჩვენც მოვედით სამცხიდამა და შერანშიანთ წყ-
აროზე დავდეგით:. ამავე ქკ̃ს:. სჲ̃დ:. ივანობის თვეს:.
კ̃ლ:. ბატონი არჩილი შირაზიდამ ყაზმინს მობრძანდა იყ-
ვნეს ცოლშვილიანად მერმე ჩადრებით და ფოსა (ფო-
ზა?) ამოვსწყვიტეთ და შამხსთან ელჩი გავგზავნეთ უკუ-
მოვბრძანდით სამცხეს მოვედით:.
ქკ̃ს:. სჲ̃ე:. მარტში მოგვიხდა ვოვოლოჲ და ახჩიის (არჩიის)
ქვაბი წაგვართვა წავიდა ბატონი მანუჩარ და იმავ წამს
წაართვა ერევნელოე თან ახლო და მერმე გურგენ უკუ-
დგა ვოვოლოჲ თავის ძმის წულსა და ბატონს მანუჩარს
შემოეჭვიცა ქაჯის ციხე დაუჭირა მერმე ფიცი გაუცყესა და
ვიდევ უკუუდგა ბატონს მანუჩარს უკუმობრძანდა ბატ-
ონი მანუჩარ ჩაუდეგით ვიდე გაზაფხულზე ვეცხნეთ
არ შემოგვეწყნეს დაუწვრიეთ ფონსა ელჩი გავისტუმრე-
თ და უკუმოვბრძანდით:. ამასვე ქკ̃სა სახელსა ზედა ლტიისასა
გავილაშქრეთ ენკენის თვეს:. ბ:. გურგენ შემოგვირიგდა და ვე-
ლი მოვცა (მოგვცა?) გავბრძანდით ურთის ციხე საყდარი წა-
ვართვით ვოვოლოს ვერძათ იყო და ციხე დავაქციეთ სამაგრე
რაც იყო დავწვით საყდარი გავუშვით ფონსა მოვარბიეთ
და ელჩი გავგზავნეთ ყაენთან მოვბრძანდით მგელ ციხეს

მოველით ბოსფოროსა შეიდობან მაცამა ოხოყეესი მისი მმა მოვლო-
ა ათა მიჩხა ერჩეო წამოვიდა ნაყოფნი მანდორნი დაიწყირომაყოი
და თეთრლოები დასწვა და მისაან მყოფთა ყმათა და მონარდენდა
ნაყოფნი მანდორნი მეელი ტიხეს მოვიდა ნაყოფნი ყოვლგვარნი
და ნაყოფნი მანდორნი იქ იდგნეს და ნაყოფნი დედის იმედისა-
ლი ტიხეს მოვიდეს::

ქვსა: სჰვ:: ვამოჩნდა ვედიანი ვარსკვლავი ოდეს მისებრივ
არავის ეხილოსა და მოწამლით მოვლოს ყმხილომშით შ-
ეჭისმიელი ყოვნი გიორგობის თვეს:: ვგ:: და მისივე მმა შაჭ
ხედა ზანდა გააჯემწიეს ქრის ცრომოძის თვეს თუ და თუხოთ-
მეყოს ნაყოფნი ყოვლგვარნი და ნაყოფნი მანდორნი თმოვს მო-
ადგეს სამშაბათს დღესასანვარს:: ე::

ქვსა:: სჰვ:: ნაყროონი დედის იმედი და ნაყოფნი ბეჭა ყელის მო-
ადგეს ამასვე ისნვარს:: ე:: ოთხშაბათს თმოვდე წაართვეს და
აქეთ იმავ დღეს ყე[1]ლი წავართვით ოთხშაბათს გიორგობის
თვეს:: ზ:: ნაყოფნს ერთდღეს ტახნი წამოვქეა საქმე საოთთ
გადახდა ასრე სამეფოსა დასწუა ეცხოვ ფერს ფათერაკს მოხსნა
ეგრეთვე მეტამყოფს დღეს წავიდა სასადილოდ ქართვეის მიერს
იჯდა ჩამოაცვდოთ ქვა დაეცა თითის წვერი მვადირითეროთ მოვ-
ვეთა გონებით დაადლეწა ორნ თვეს მვადირი ვათუმთვლოდა მის
თვის არცა თმოვს იყო და არცა ყელის შეიყარა ვოლვოლისმან
ყარისხან წამოიდა თმოვეზე მოსმეველობლიად ველაჰო მო-

(1) Seu potius ყველი: item infra, et supra.

ენწრი

ესწრა ციხე ორთავე წაერთმევინა ყოველი დაბა თმოგვს წა-
ვიდა ბატონი დედისიმედი იქიდამა ბატონი მანუჩარი ჯავა-
ხეთს წავიდა ფოცხოს(1) და ჯავახეთი დაარბივა და გაუმრავა ქაჯ-
ის ციხე გაუმაგრებიანა ბატონი ყუარყუარე და ბატონი მა-
ნუჩარ ახალციხეს წამოვიდა და ბატონი დედისიმედი თმო-
გვს დადგა თმოგვს ციხეს როცა ზამთარი უნდოდა მოეყვანი-
ნა გაემზადებინა და თავადი შვენიერისათ კლარჩი გაგზავნა-
ისხბის შვილი მოგუნე შინთვილი და ურთუმა სხვა აუტოოს და ოტ-
რთუმა ახლარი კმა დაუვარდა ბატონი დედისიმედი
ახალციხეს შეიტყუებს მოვიდა ბატონი მანუჩარ
და ბატონმან ერევლოძ ლაშქარი შეიყარეს წავიდეს
ურთუმა აჰრის მოუდგეს ბატონი ყუარყუარე ციხეს დაუ-
ვუნებლად იყო ის ვენახი წავიდა ზღუდეებს ჩვეულით
ამასობაში თავისი რჩეული ვითა ფეხრეულის: ვ~ვ: ოთხშაბათს
დღესა დაესხნეს ყარახანს გაუდგრვა სლეთაღ (სალალოეთი)
წაუდგეს ურთუმნი დაათილე ვითა მოვიდეს მოუხრუნდეს გ-
ოარი დაუწვეს და იმავ ზამთარში დადგეს მოხრუნდა-
არახან ეშსისი ვითა ახლოდა დაესხა თავს ამოსწყვიდნა ურთუ-
მნი გაიქცივნა სახელისა ზედა ლოთისსა და გაემარჯვა ყარა-
ხანს დაარბნეს საქონლითა და ისრალითა მოუხრუნდა ბა-
ტონი მანუჩარ და აწყურს ჩამოვიდა::
ქ~კს: სა~ვ: მაისსა: ვ~ა: დღესა ოთხ შაბათსა წარვიდა მეუხ.

(1) sive ფოცხო; sive ფოცხუ: malim ფოცხო.

ბინის

ხრანის მაჭრანის არჩილის შვილი ერეკლე სპარსმან ნასყიდ და
ბეჭდეს ქართლის დედოფალთანა დედოფალი დარიჟანთიყ-
ო მასთან სამყოფელად ჩავიდა ::[1] ამავე ქ~კს :. მიიცვალა მეფეთ მე-
ფის გიორგის შვილი ბაგრატ თვესა მაისსა :: ჳზ :: დ დღე მათი
შარვაშიძის ქალი დედოფალი რუსუდან მიიცვალა აგ-
ვისტოსა :: დ :: [1] ამავე ქ~კს მიიცვალა ალექსანდრე კათალიკოზი ეველთის ხიზცუნამე ::
ამავე ქ~კს :: მარიამობის თვეს :. ზ :. ხუთშაბათს დღესა ხვან-
თქრის ლაშქარი და ლეკის ფაშა მეელ ციხეს მოადგეს შე-
იმნეს სამშაბათამდის (პარასკევამდის?) ყოველ დღეს ომი-
ყუნეს ციხოსანი გოგორი შვილი რევან და მისი ძმა ზერაი
ერისშენელი და მისი ძმის წული ზურაბ იყუნეს მათის
ყმითა და ღ~თის შეწევნითა ეცუაყარნეს და ციხე ჩვენვე
დაგვრჩა და ჩვენ ჯარს გაემარჯვა პარასკევს დღესა :: ე ::
(სვ. ზ) მარიამობის თვეს ქაჯის ციხე ველი და თეთრი ციხე
წაგვართვეს ოსმალთა და ქაჯის ციხის მეციხოვნენი სუ-
ლიად შემოეხიზნენ და :: თ :: შაბათსა დილასა ბაურამბან-
ა და წინწალ ბაუ ბერუმიან და ვანის ფაშა მოვიდეს და
სულთანი და ყარახან მახველქლი ვიდეე მელადლეს ბა-
ჭონი იქ შეიყარნეს მაჰმად სულთან ვორაზე წამოდგა
მისი ვინც იყო გვერთ მოიყვნა დასხა ბაჭონი შვილი
შეებნეს ოსმალთა პირველად გაიმარჯვეს ყიზილბაშთა
და მერმე ოსმალნი მოერივნეს და გაიმარჯვეს მაჰმად

სულთან

სულთანთან გამოაქცია გაბრძანებაწი იმათ ვეზირს :: ჩ̃ :: მარ-
იამობის თვესა ათაბაგნი მანუჩარ ქაჯის ციხეს შეეყუ-
რა ვერც ლაშქრის იმისა და ვერ ციხეების აღებას ვერ
მიესწრა ამილახორის შვილი ქაიხოსრ მიეგება აწყურს
და ერთი ციხე მან შესძლევნა ლალა ფაშასა მარიამობის
:: ჲ̃ :: აგრეთვე არდაქნად კმარებოდა (კმარებოდა ?) ექსით ცი-
ხითა მან წინათ და ხერთვისი და ხუთი ციხე მან შესძლევნა
და ათაბაგნი მანუჩარის თან მიჰყვა იმ წამს გამოაჰყვანეს
და ხანჯლი სასანჯაყოდ მისცეს ათაბაგმა მანუჩარ :: ჩ̃ ::
ამავ თვესა თმოგვის ციხე მისცა ლალა ფაშასა ახალქალა-
ქი ეწრინ წაართვეს ვოვალოს მეციხოვნე იდგა და იქიდამ მი-
სცა თმოგვი გაიარეს წავიდეს ჯავახეთის ქალაქზე ის დაცე-
თსინ დაწვა და გაუცალა ლოძრეს ჩავიდა ჯავახეთის ჩა-
ვიდა ფაშა დასვეს და გორის სანჯაყი და დაუთხან ხოლოქე-
რთინ წავიდა იქ დიდი ათაბაგი მიაჰყუეს ერთი სულთნისა-
რის გაუჩინეს და თვითონ ვარძე შეინახეს და მისი ერთი ში-
ილონი მაგრამ და ხანხორე მამის არ გაჰყვნენ კახის ში-
ჭირნის სიძე იყო მაჭრონი მაგრამ სიმამრისას და გაუმ-
ცრობა მმა ხანხორე მირზა ისიც მმისთან და და მო-
ლობს ყუენის ვარძე ჩავიდნენ ოდესაც ჯავახეთის ფაშამან
ვეს და გორის სანჯაყი მეცხრანის მაჭრონის შვილი ათაბაგნი გა-
ხდანე ერისთავი ელისბარ და ამილახორი ბარძიმ ერისთავ

შეიყარ

შეიყარნეს ლალა ფაშამ ლაშქარნ შეიზნასა (მახაზ?) დი-
დფალისა ჲ ნაელიისა ქართლისა ესენი მივიდნენ და ამათ-
ის წყალობითა ლაშქარი დაამრავლნეს თემი ალარა ამას წინაშ
მათ მათი მამულნი მისცნეს ოთხი დღე არა დაიყოვნეს
და დაამრავლნეს მათს მამულში მოვიდნენ სომხითელთა მეფრი
აწყინეს ლაშქარი გამოემართა ლალა ფაშასა ალმოდიარეს ქა-
რთლი დაუტევეს იმერელნი წინა და მწოვლ ამოსწყვიტეს
მეორედ ერევანს ლემწყვლია მიგა ოსმი ყიზილბაშნი ალია-
ლიის მეილნი ჲ მან გამარჯვა ოცხო ფერად შემოსილიყო
ცხენი ქვეშ გამოვეკლია მისთვის თქვენმეფი მაზხარად ას-
ონდა ნავრადი ისარი ორმოცამდე და ვერც ჯაჭვი და ვე-
რც მაზხარადი ვერ გაკვეთა ერთი ჭაბუკი ხანჩალს სცემდა
ხანჩარის ტარი ზედ დაეჭირა ეზესი ზნეთა შეილნი მბიმე ლ
ბეჭრეს ძალად დასდეს გამარჯვება ერევნის დაბრია გამოაქ-
ციეს თათარნი აუნზრალნი ერთნი დაჭრენეს ჲ ამოსწყვიტ-
ნეს ენკენის თვის ∴ ბ ∴ იმერელნი შეიბნეს ჲ გაიმარჯვეს და
ქართველნი და ერევანს ენკენის თვეს ∴ ი ∴ შეიბნეს ჲ სადა-
ივლ ამოსწყვიტეს ორისკუანდას შეილნი მოვედ და ლალა
ფაშას თან ყიზილბაშნი მანუჩარს ის მოუძღვა აქალქალაქ-
იდამ ფაშა და ყიზილბაშნი მანუჩარ ქართლის წარვიდნენ ოსი-
ვნანდა მეილთა ქიზიხსრაც ასეთ ვამოვეზნავს ∴
ქკსა ∴ ჩფჲ ∴ ენკენის თვეს ∴ ვ ∴ ხუთშაბათს ქორწილი ცუ-
ყავით

ყავით მასთან პატრონის შვილის თამარს და სამინელთა აფხ-
ზურისა ღთისა მხოშელთა და წმინდათა ნივთთა ქორწილ-
ი შვენიერად მოეწყუხლინეს ჟამსა აგვისტოსშა იყო თათართ მო-
შით დიად. ჩვენი ეგვენებო ქორწილი იყო თათართა შემით-
ა ავრეთვე ვახი მეფე პატრონის ლეონის შვილი პატრო-
ნი ალექსანდრე მივიდა ლოლოა ფუმასა სათის ქალის შეუყ-
არა და შაქისა და შირვანზე წავიდეს ამაზე შირანშა შვილი
მოვიდ ყაენიდა თვალი შვენიერთან იყო ეს ანშაჲ მოიცა-
ნა მანუჩარის ლოლოა ფუმასთან მისვლა შეიტყო ყაენმა
თვალი შვენიერს ვაჟები გამოეგზავნა სადღომი დაადგმინეს
და ყორჩი ხამს მიამარეს მარიამობის თვეს :: კე :: ორშაბათს დღ-
ესა დაიჭირეს თვალი შვენიერი დაიჭირეს შირვანის ციხე ამშენ-
ს და იხმან ფუმა შეაყენეს თავის ლაშქრით და შემოსწყვიტეს ა-
ლექსანდრეს შვილი არაგვეთის მოქცეა და დასწყვიტა ლ-
ალოა ფუმა მეხრონს დადგა გორი გამაგრა ქართლის მე-
ფემ პატრონი სვიმონ ყაენმა შეწყალა მანდომ გამოგზავნა მო-
ლით მოაცუნეს ავთანდილ (ავთანდილ) მეხრანის მოურავის
შავრაქის შვილი არჩილ ერთის შვილითა შეხვრი ცხვე
თან მოიცვანა ივანობის თვეს :: იე :: მოვიდ ლოლოა ფუმა ქა-
რთლისვე მოვიდეს საბხით და ლაშქრავდეს ავად (et ავათ)
მეღვი იყო მისით მიზეზით ველისციხე აიღეს ლაშქარი
ღვინობის თვეს :: ა :: პარასკევს დღესა მოდგნა დაიწყო აფხ

ეუზის

ოეერს ვიდეგით ორშაბათს პატრონი მანუჩარ გამოემგზა წინა-
თ მოვიდა პატრონი ყვარყვარე წინ მიეგება თვითან ლოლოს
ფაშაც მოვიდა და გაღმა ლევზე დადგა ხუთშაბათს პატრონი
დედის იმედი გავიდა ყიზილბაში და ლოდლა ფაშა ნახა ანგარი-
შიარი იქნებოდა რაც ლაშქრისა აქლოებების ჯარი იყო შაბათს
ყანზრისა აიყარა და წავიდა პატრონი ყვარყვარე თანა-
ვყავ მოყმეებით და ალიარ დაბრუნდა პატრონი მანუჩართა-
ნ წავყავ :: ბ :: დღეს მლოკ ლაშქარი გაწმდა სამშაბათს დღეს
ანბავი მოვიდა პატრონი ყვარყვარე ალიარ დაბრუნდით წავი-
და პატრონი დედის იმედი ჯაყამდის ხლია ვერ მიეწია ზენა-
ური შვილები წაიყვანა ველიარ დაბრუნდა ისრე დედისა და ცოლ
შვილის გამოუსალმებელი წავიდა ოლთისის საანჯახოთ მის-
ცეს იქით მივიდა პატრონი მანუჩარ მოვიდა აწყურს მომბანდა
მეფემ სვიმონ ვერი აილო და ქართლში გამოიერიდა და ვისაც
დედოფალსა და მატრონი შვილო გიორგიზე იმეყუნეს ზოგნი მეფის
ლაგრის თან გაჰყუნეს ოსრუმში და ზოგნი იმერეთს და ვახეთს გა-
რდაიხვეწნეს და ქსნის ერისთვის მამულში ზოგი ბატონის ნეს-
ტან დარეჯნს დედოფალს საყმაწვილოთ მისცეს და ზოგი ბატ-
ონის შვილს მისცეს ამილახორისა ვასაჲ სვეტს ცხოველს
შესწირეს და ზენაური შვილნი სახსოთ დაიჭირა და გორისმო-
ურავის ხელთ ხმამინდეს მისცა მეხრიანის ბატონის მა-
მულის შვილი მეხრინი ბატონი ვახტანგ განცხადებით მიყვანება

დღეს

დღეს ჯელთ დაიჭირა ათაბაგმან სიმონ (sic) მეფემან და ჰესვის
ციხეში ტყვეთ ჩაიგდო ლალა ფაშის ლომბური და მირზაა-
ლი გამოეგზავნა ათაბაგ მანუჩართანა ქართლის გამხსნა
ქართლის ვერ ჩაუვარდეს სადგურს ძღვენ და ამას წყალობ-
ეს სადგური წმინდის გიორგის გამში წინა მერინე ედე-
ე სანჯახში გამოეგზავნა მეიასარი ათაბაგი მანუჩარ ჩაი-
ხდა და ზემო ქართლი. ძერმის მოეციდა ვაჭრ ათაბაგნ
ყეარყეარეს თლთის ალაჰ დაუყენეს ამრეთს მიიყვანეს
შობის წინა დღეს წაიყვანეს მოხუცნ ყაენის ხელ ბანდის
ცოლი ბევრი მირზანნსა შეიპყრეს ამისწყვიდეს (ტყვეს?) ცხენე-
წვეს დაჰყრეს ხანისა ყველი ხელით დარჩა თათარხანი ჯე-
ლით დაიჭირეს ყაზინს (ყაზმინს) ტყვეთ წაიყვანეს მოერი-
ვნეს ქილბაშნი (ყიზილბაშნი?) ოსმალო ფაშა დემეტრიყათ
ოუვლის ჩაიგდ ყაზმინს მეფის დაიჭირეს მეფე გამარ-
ვეხული ჯლმით ისიც მოკლეს და თათარხანიცა ყაენ-
მა დახოცინა ყაენი მან ხელ ბანდ ცოლის სიკვდილს
ოუვან ყიზილბაშთა დაჩაგრეს და ათაბაგმანი და მირზანი ო-
რაობით დაიჭირეს განჯის ხანი მან ველი ხელმთან ვახტა-
ნ მივიდ და მეფემან ალექსანდრეს შეხვეწა იმან შეხვეწ-
ილი ვაჭი დაიჭირეს და ხონთქარს გაუგზავნეს:.
ქ~ნსა: სტბ: ბ~დ: ქ~კ: ათაბაგნი ყეარყეარე და ათაბაგნი
მანუჩარ ვახტანგ ფირუზ დიდის წავიდ ამრეთმიდამა: ა~პ: ქ~:
თხბე

ორშაბათს გადგეს მასლუკან მოვიდ ანგავი მაცხოვარი თვალ
შვენიერი მარიამობის თვეს :: კზ :: ჯელით დაიჭირეს ღვინობის
თვის :: ა :: ორშაბათს დღესა ალაბეგურის ციხეში ცოცხალ წაი-
ყვანესა კაცი შეიქნა მაისისა :: ლთა :: შაბათს ნალიამისა ხი-
სიცხა გაახმელი სავანაფეს პატრონის ყოველყოვლეს მე-
ლიი ლამის მეწყევნით გარდიხად იგნისს :: ით :: მაცხოვარი მეფე გა-
ცხელი ლამის მეწყევნით მანც გარდიხადა შეფრი გაახმელი ჩე-
ენში მაგრამ აარავის ძალზიანდა მერრელ მოვიდა ლოილო
ფეხმა და ვარი ალხმენა ცხილის ქალაქს დაამქარი გაგზავნ-
ა და ნაცხლი შეაცოვანინა მარიამობის თვეს :: კვ :: პატრონი დე-
დის იმედი გააცხელი ხუთს შაბათს დღესა და ორშაბათს დ-
ღესა ზურის პატრონის მასილის კაცით (დამით?) გაცხელე-
ბა მოვიდ და სათავრის სამოურთეზე გაეცხელებინა იმ წამს
წამდაინდ პატრონი დედის იმედი ორნი დედამეილონი ერთ
ვეიდამი დწვენეს ენკენის თვეს :: გ :: პარასკევი განთენდებოდა
ლთი გარისხდ მაცხოვარი მასიალი მიიცვალა :: იე :: წლის და
ღისა (დღისა?) :: კბ :: ღამის კაცმს :: შ :: და წამოვიდ პატრონი
დედის იმედი მოამითა ზღაუდერს ჩამოვიდ და ღვინობის
თვეს აასვალძრიდმ პატრონი შვილების გამომშვების მახრ-
ობელი (მახარ...?) მოვიდა ::
ამავე ქკნსა :: გიორგობის თვეს პატრონი მანაჩარ მოვიდა
ვახტანგის ძეულიდმა ფეხმა ემბა ხვანთქარს და ს...

მისი

მისი მამული ორს თვეს პატრონი ყოვლისყოვლე თორთომს
ძლევნებისა არგამლებლა ::
ქ~ს:: სჲე:: იანვარს:: ჲ:: პატრონი მეფე ვალიდამა გაუაყენეთლა
ლოსთუმა წასრულიყო და მეფე ოლთის ძლეგომილიყო პატ-
რონი ყოვლისყოვლე ღ~თის წინაშე შეურაცხყოფილი და ვაგთისაგა
ფალოსენი ძლევა ხვანთქართასა და ქართველობით გამარჯვება
მისის პატრონობის წყალობა ექნა და მარტში მომმანდ იეანო-
ბის თვისა:: ი:: მეფე მოიყვანეს და თვითონ ორნი პატრონები
ლოცვეს წავიდეს დაასხმიეს და გამარჯვებული მოვიდეს მას
ავენ მოვიდეს (მელრეს) წელიწადს სინან ესე მოვიდა და ტფ-
ილისს მოვიდა და ორნივე თან გაჰყვეს პატრონი ყოვლისყოვლ-
ე თრიალეთიდამ დამარცხებინა იმერეთს მოუწიქულოთ გაგე-
ზავნა და პატრონი მანცხსა თან წარეგზავნა:: ქ~ს:: სჲე:: მო-
ხრანი მაჭრონის მაგრიაცის მეილა მოხრანი მატრონი ვახტანგ
მიიცვალა იეანობის თვესა დამლევს ::
ქ~ს:: სჲთ პატრონმან მანცხსა გირგვენი იყურებს თუემ-
რეულსა და მეფე კონსტანტინელის წაიყვანეს :: ამავე ქ~ს::
მარიამობის თვეს:: ლ:: პატრონი არჩილ მომმანდლა აწყურს
დიდის ხნის ავადმყოფი და მაშინ შეიყარნეს იეანობის თვეს
წამმანდ:: ამავე ქ~ს გიორგობის თვეს:: კგ:: პატრონი ყოვლ-
ყოვლე და მოხრანის მაჭრონის მაგრიაცის მეილა არჩილი
მიიცვალა:: ამავე ქ~ს მეფე სვიმონ და მეფე ვახტანგ ალექსა-

ნდრე

ნდრე შეიმნეს მარტყოფს ადგილის ქოცორის დ მეფეს სვი-
მონს გაემარჯვა :. ამავე ჟამს მოვიდა სარდალი მალითისა
(მალითის?) ეწოდ მაჰმად ფაშა დახვდ მეფე სვიმონ მეგრ-
ანს შეიმნეს დ მეფეს სვიმონს გაემარჯვა დ ფაშა დატყვე-
ვილი ქალაქს მივიდ:.

ქ̃ს :: სო̃ :: პატრონს მანუჩარს ცელაალამბეს ცეროცმთა პატრონ-
ი მორჩა ორნივ ფაშანი მხიმედ დაიჭირნეს დ გაიქცეს დ თემ-
ი ჩვენვე ლტვერის და ყაენი გასეჯს მოვიდა დ ბატონს მან-
უჩარს ჩალამბუტი მოსცა და ბატონს დედის იმედს ხლთი
დიდი საფელი.

ქ̃ს :: სოა :: თავალი შეენიერი ორმოდამ ამოიყვანე (....ნეს?)
დ ყაენთან მოიყვანეს :. ამავე ქ̃ს :. მარტსა :. ვდ :. ვეირას
დღეს ბაზობას ბატონმა მანუჩარ მეფეთ მეფეს პატრონის
სვიმონის ქალი პატრონი ელიენე მოიყვანა ::

ქ̃ს :. სოგ :. სარდარი ფარად ფაშა მოვიდ ახალციხეს სა-
შინელად ჯელარ დიდი წავიდ დ თემი ჩვენვე დაუგზრია :.

ქ̃ს :. სოდ :. მეფე სვიმონ დ ფაშა ლორის შეიმნეს დ მეფეს
გაემარჯვა და მოსრვა ურიცხვი ვითარ ათასი საბლე დ
ჯამეჭრ :. ამავე ქ̃ს. მეფე სვიმონ აიღო ლორის ქვაში
ვითარ :. თ̃ :. ამავე ქ̃ს მეფე სვიმონ მოადგა ტირსხალ-
ორისა აწრილი :. ა :. აიღო იენისს :. ი :. ამავე ჟამს
ყაენმა სამზაბი მოიწყვიდა :.

ქ̃ს

ქ̃ჳსა:: სრ̃ლ:: მეფე სვიმონ დ̃ ფაშა ქალაქისა ტასან შეიბნ-
ენ ფაშახმელისა დ̃ მეფეს გაემარჯუა და მოსრნა ურიცხუნი
ერთის ხუთასნი:: ამავე ქ̃ჳსა აიღო გალოსვანი ფიმილის-
ისა დ̃ ფეხვნ ფინე::
ქ̃ჳსა: სრ̃ე:: აქა მან ხუნდა მინდის შეილი ტამზა მიიზმა და
ლოქმა მოვლო აქა მაწყუერელი გაგზავნეს ვოსტანტინოპო-
ლეს დ̃ მესხაფრინი ვარსი მმეცლასდ მისცნეს შალივაშ-
ეილი ელიშერ შალივა შეილი ელია და ამილახორი
ს შეილი ქოიან დ̃ მმეცლოები დაუჭირეს დ̃ მოფონი მიწყ-
ჩარ ვეღარ მიენდო:: ამავე ქ̃ჳსა ახალციხე დ̃ გორი ამ-
ენეს ურიცმთა აგვისტოს დ̃ისმამითვის წელთა შეილისთ-
ან ოთისმოყ დ̃ თორმეტსა მეფე სვიმონ სამყელთად მოვ-
იდა ალიარ მეამეს მესხთა თემი დარბიეს დ̃ წავიდეს მევრ
რიგი მოლალოფე შემოადგეს ტაფრონს მანუჩარს ველის
ბუდგნა დ̃ ახალდამს ფოლი წიაყვანა დ̃ წავიდა დელისმ
ელი დელა ტაფრონის ყუარყუარეს შეილი ტაფრონი ქაიხოს-
როვ სავანაჲეს ფინემი დადგეს დ̃ დიასამიშმ ელია მემლ-
ლის ფინეს სავალიან შეილი სალასლაფოთ შეუყენა ფუ-
ლასლაფეს ფინე წაართვეს დ̃ მეევრი სამონელი და სალა-
რო დაიჭირეს დ̃ გუგური შეილმა მეფეს ფინის ჯავარია
ვეუიჭირა დ̃ მისცა ფაშასა შემოვეაყენეს მოლალოფენი დ̃
ველისურა ჩვენ დაუდგენით დ̃ ჩაველით ახალდამს მარეფ

ქკ̃ː გაზაფხულსა ყაენი ხულაბუხანმა შვილი აბაღ მიიზხა გამო-
ცილ̃ არდაველს მოვიდა ლაშქრნი ხორასანს წამოექიდნეს
დამარცხნდა იქითვე წავიდა და თვალი შვენიერის თან წაი-
ღანა თავრიზს რომ ჩავიდეს იქ ომი იქნა სამჯერ შეიბა
თვალი შვენიერი სამჯერ გაემარჯვა ჰიდეს ცხოვნა ჰელთა-
ც დაიჭირნა ყაენს მიაყენა ყაენს დიდი მამული მისცა ცხე-
ლიდაც მერმე მაყვლნი მანუჩარი ველიარ მიენდო დიდე ვე-
ლარი მოიგონა რა და გვიწყეს მოყიქეულობა მაყვანი დიდი-
სიძელი და მაყვანი მისი შვილი მაყვანი ქაიხოსრო გამოეყე-
ავნეს ახალციხეს ეამასთანა შოთის წინა დღეს ::
ქკ̃სა :: სოე :: მეფე სვიმონ და იმერელი მეფე ლევან (აა ლევან) მე-
რბნეს გოფანთას და სვიმონ გაიმარჯვა და მეფე ლევან გაიქცა ::
ამავე ქკ̃სა მამია დადიან დაიჭირა ლევან მეფე და მოუნ ალესრ-
ეული ::
ქკ̃სა :: სოთ :: მეფე სვიმონ აილო ციხე ქუთათისა და შაგროუტ
გამოიყვანა მმის წული გიორგი მეფისა და ეამა ქალაქი-
სა დააყენა ::+ ამავე ქკ̃სა :: ვკ̃ :: წარეიდა მეფე სვიმონ დაჭირ-
ვად ლიხთ იმერითისა აილო ციხე ვაკნისა ვეარიავანდა
და ქუთათისა ::+ ამავე ქკ̃სა აილეს იმერელთა ქუთათისა ::
ამავე ქკ̃სა შეიბნეს ოდის ვაქმსა მეფე სვიმონ და მამია დადიანი
და იმერელნი და დადიანსა და იმერელთა გაემარჯვა და სვ-
იმონ გაქცეული წავიდა და მე ვასცანდინესა რომსცემ
მეფეთ

მეფეთ დასვეს ქუთათის:: (ვ):: ქ~ნსა მიიცვალა დედოფალი თინათინ:: მიიცვალა მე ვახთა მეფის ლევანის ვ~ზი ნიკოლოზ::

ქ~ნსა:: ს~პგ:: მეფე დაუარსამ იმეა მე მეფის გიორგისა::

ქ~ნსა:: ს~პზ:: მეფემან სვიმონ:: ო:: თვეს გორის ციხეზედ იბრძოლა და მრავლის საჭურვლით ციხე აიღეს შიგმყოფნი ურუმნი უვნებლად ყველა გაუშვეს ეს ამბავი ხონთქარს მოახსენეს სარდლით ჯაფარ ფაშა და ხოსროფაშა ლაშქარი ურიცხვი გამოუგზავნეს ქართლზე იქმნა ომი ძლიერი აწუფის ალგეთის პირს და ბრძოლაში თაყლა შეიპყრა ცხენი დაუქციეს მეფეს სვიმონს და ძირს ჯელთ თათართა დაიჭირეს და წარიყვანეს ჩქარად და დაიპყრეს სომხითი და ლორე და მეფის სვიმონის შეპყრობა გიორგიმ გორს გაიგონა ბატონის დჭერა და წაყვანა იმ ღამეს ლაშქარი შეიყარა და სადაც ბატონი დჭერილიყო იქ მივიდა და არვინ დახვდა ვისცა ცხენს შეეძლოებოდა უკან დაუყენეს ქართველნი და დავარდნილთ უკან მიგსა და ჯართა დახვეოდენ და მრავალი ნაშოვარი ექმნათ ქართველთა შემოეყენენ მოვიდენ ბატონის შვილის გიორგისათან და შეიყარნეს სრულ ქართველნი გიორგი მეფედ დასვეს და ავგურობა ბატონიშვილმა და ეპისკოპოზთა და ერთა ვეულისათ მოუგლეგნენ და მეფე სვიმონ კოსტანტინოპოლს ადლით ხონთქართან მიიყვანეს იქ

ყელა

ყელოსში დაჟყევევს ხუნთქარს ქართლი დაუთხანისთვი
უნდოდა დ მეფის სვიმონის დჭირვამდე ის კი მამავლდარიყოქ
ართველთ ხვეწნა და მოციქულთმა დაუწყეს ხონთქარსა და
ქრთამი გამოუგზავნეს დ მზეველად გიორგი მეფის შვილი დ
ვით სვიმონ მეფის გამოშვებისთვის გაუგზავნეს სვიმონ მეფე
ველი ყელოსში მოკვდეს დ შაჰთამის შვილი დავით დაიპყრა
მა დაპყრობილი იყო პადრშავები :: ჳე :: წელი ორთაუმთავ-
ან და განამრავლეს ბრძოლა ქართველთა მრავალნი
ბრძოლანი ადადგინეს მათდა მიმართ დაპყრობილნი მათ
მიერ ციხენი და ქალაქნი სადგარნი და მონასტერნი ბრძო
ლით უკუმოიღეს::

ქჳსა :: სჳე :: მოვიდ ყეენი შაჰ აბაზ ბრძოლად მათდა წარმოუ-
ლო თავრიზი დ ნახჩევანი და მოადგა ერევანსა მრავალ
ბრძოლეს ოსმალნი ციხით გამო დ ვერ შეუძლეს წარღ-
ება ციხისა მის მიაუწოდა ერევანს ყეენმა ზედასა ზედა წე-
რიმლეველთა მოციქულნი დ წიგნებისა და მეფე გიორგი
ქართლის ლაშქრითა და თანა წარიყვანა მთავარი ეგის-
ტრეზი მოძღვარი მისი ზეპრო და ვახტანგ მეფე ალექსანდ-
რე კახეთის ლაშქრითა და წარიყვანეს ციხედ და მეგ-
ნეველნი ზომთავრის შინა დ მივიდნენ შეწევნად საჰრის
მეფისა ყეენისა და წარმოუღეს ციხე იგი ერევნისა აურუმ-
თა და მრავალი ატყვევრა შაჰ აბაზ ყეენმა ატყვევითა

დიდი

დიდითა და ნიჭითა დიდითა წარმოგზავნითა ქართველთა
და ვახთა და გიორგი მეფეს გაუძლიერა სპათა ცასხურითა
და ჩარდახთა ზედა დგომითა და გამოისყიდებრა ქართლის::
ქ̃ვსა:: ს̃ჯც:: მოვიდა ქართლს და აუმანა ყაენმან რომის ნა-
პირი შეიცნეს და მეფემან ალექსანდრეს აუბრძანა მჯუენი
შეიძლო კონსტანტინე მე გამიზრდია და მეფობისა დი-
დისა ღირსი მეც დიდს ლაშქარს გავაყენე და შენც შე-
ნის ლაშქრით აუშველე შირვანი დაიჭირეს და იმისა
მეფობა მომიცია იმით მე მოუწყუე ჯელისა და
ქეთ შენსა და გამაგრდების ჯარი მისცა ყაენმა და გაის-
ტუმრა შირვანს კონსტანტინე და მეფემან ალექსანდრ-
ემაც გაატანა კახეთის ჯარი და ყაენმა დაბარა მე მამის
შენისა დიდი ჯავრი მაქვს რა შირვანი დაიჭირეთ მა
მა შენი მოვალთ და კახეთიც შენთვი მომიცია რა მივიდ-
ნენ თათარნი და ქართველნი შირვანს იომეს და თათარნიც
ვარგეთ იყვნეს და ნამეცნიერთ ვახნი და ალეს ყაბალის
ცახე და დაიჭირეს შირვანი და გაამეფეს კონსტანტინე
და გამდიდრდა და ვაჭრი გაგზავნა და წიგნი მამასთან და
მმასთან სიყუარულისა და შემწეობისა თქვენი ნახვა
მინდა იმა მეფემან ალექსანდრეს და კახთ დაბარეს
და ბატონიშვილი დაატყვევეს და ვაჭრი მამისა რომ ნახა იმა
იმაც აუმ მიწერილი წამოვიდა მოვიდა კახეთს და მეფემან

ლექ

ალექსანდრესგან და ვახტანგ მეზღვარი მიეცემნეს შეიქვახეთში
და შეიყვარნეს გარდასახლეს ქართლიდამ გარდაეხვივნეს ანტ-
ორის ციხეს ერთმან ერთის მოვიდნენ თავიანთ სასახლეში
თბილისს:

ქრ~ს: სჯ~გ: თვესა მარტსა: ჩმ: დაამწყუდია კოსტანტინემ მამის
მეფისა ალექსანდრეს დ~ ძმის გიორგი მეფისის შვილსა და-
ჯდენ ქმად მადამდი ვაკეში დ~რიგებულნი ატყუანდა რომ
მალევით ვეჭვით რომელ მამასა და ძმასა ჩემსა მოვკლითო
შეიქნა ქამა რომ შეიქნა შემოყვანებულნი ვაკნი მოვიდნენ და
ტყვეს თავსა მეფისა ალექსანდრეს დ~ მოკლეს: ჱ: წლისა
შემდეგ გიორგი მეფისა შვილი შემოჭრეს თავსა დ~ მოკლე-
ეს მის მიერ მოკლულნი აჭიდა ალექსანდრესა დ~ გაგზავნა ალ-
ავერდს დ~ ალეკსანდრეს მეფისა რომე წესი დადებოდინა
შემდგომად ამისა ქართლის კოსტანდინემ წავიდ სამცხეთი-
ან მისით დ~ მივიდა სასახლესა ციხესა რომ რომელიც მე-
ფის დავითის ქალი დედოფალი ქეთევან შეერთოს
დედოფალმან შერა დაუმძინა მამადაკა დ~ ხვდა არი ანდერ-
ძა დ~ ვალიანმა არ დემეტრიელა და წარვიდა შირვანთა
(შირვანისა?) დ~ მეფის ავსა დ~ საშინელი საქმეს იქმოდა
ჰკვეთებოდნენ ვახნი თავადნი დიდნი დ~ მეფენი იმისთანა
საქმე არც მეფეთა დ~ არც ახალთ არა ექნიათ ჩიოდნენ
დ~ წყევლიდნენ მათის მეფისა დ~ მეფისის შვილის სიკვდ-

ილისა

ილოსა დ ინაჭრიდენ ნეფსა ჩვენსა თქვენთან ამოვსწყვეტ
ილოცვიდეთ ამთონი ავი არგვენახოს ამაზედ შეითქნეს
ვაჭარნი რომ გაეყოდგნენ ასორ ამაღლობან კახეთსა ესენი ა-
რჩიეს მალეით მოვკლოთ ღამითა ერთს ღამეს წა-
ვიდნენ სადა საღგომი იყო კონსტანტინესი ნახეს ქვეშაგ-
ფიცასრიელევიყო და აღგომილი იყო და აღაფხანაში შესაჯ-
ლი იყო ვერ დახედეს რომ მოეკლათ იმავ ღამეს შესხ-
დენ ცხენს კახეთს წამოვიდენ ვაჭარნი გამოვიდა კონსტა-
ნტინე რომ დახოცეთ მაგრამ ვეღარა მოეწივნენ
ვერსად შეიძლეს დაჭერა მოვიდნენ ქეთევანს დედოფალ-
ს ეახლნენ ყველა მიდენ (მოვიდნენ?) ვაჭარნი დიდნი და
მცირენი შეიქნენ ერთგულობაზედ დედოფლის და არა
დამორჩილდნენ კონსტანტინეს და იყვნენ დედოფლისა მ-
ორჩილნი ერთგულნი ვინცავინ დიდნი და ცოტანი
კახნი ყველანი ერთს ადგილს დედოფალთან შეიყარნ-
ენ ერთ გულით მოუწოდეს ამისი ამბავი კონსტანტინე-
მ შეიტყო და წყენით დადგა და დამ ფიქრობდა რომ
თავისი საქმე გაემართა და რეცხვენოდ დედოფალსა-
ვან ამთონი დამემართოსო და არადავსკლის მივიდა დესნა-
მავი ყაენს მისწერა იქით ხმანება მოუწვიდა ასდრიმეყან-
ის დამშვიდო თან წაიყვანე შირვანი შენი არისო მიეხეთ
და რომელიცა ვანი შენი ერთგული არისო ამოსწყვიტეთ
და

და რომელიცა შენი ერთგულნი არიან იმათ მრავალი ე-
ყოლობა დამართეთ მეხუთეს თვეს იქივ შირვანს მივი-
და არზრუმისანის ლაშქრითა დიდის ლაშქრით წამოვიდ
კახეთს დასაწველად და გასაოხრებლად დედოფალისა-
მე ეუქარებოდა (ესე ეხარებოდა?) საქართველოთ უცებლობი
დაეწვივე ანბავი დედოფალის აუნობეს და ყველას კახთა
შეიყარნეს კახნი დედოფალის იმედი ეთხრეს ნუ გეშინიანთ
ნუერა მეწყეხლებით ამ საქმისა თვით წამომრბანდი ჩვენთა-
ან ლაშქარნი შეიყარა წაიბლევან ჯავარი პატრონსანი დაამა-
გრეპდ ამლოიერეპდ ჯვარისა მოვიდ კოსტანტინე დიდის
ლაშქრითა გალმა ალაზნის პირსა დადგა ზემო მინდორსა
ავაზლიანსა ეს ანბავი ქართლის მეფეს გიორგის მისწერეს
და იმან პაპუნა ამილახორი საროლოთ ეხინეს და ქართლის
ლაშქარი თან გაატანა და დედოფალის მიშველეს და დედო-
ფალმან ნაქონი კახნი რომ შეყრილნი იყვნენ და მათნი
ჯალაბნიც მოსხრელნი იყვნენ და ასე დედოფლითა ჩვენი ჯა-
ლაშნი დედოფალის ეცვან ჩამოყვნენ და ჩვენ წინ შე-
ვებათ და ლაშქარნი კახთანი რომელიცა დედოფალს
ახლდენ წყნარი წყნარი მიდგენ და მოდგენ პირდაპირ
მათსა რომელ ხედვიდენ ერმანეთსა იქით და აქეთ გა-
იგნეს ლამე ლოცვითა და ვედრებითა ღმრთისა გათენდა და
მზე რომ მოეფინა ადგნენ ყველანი და ემზადნენ ჩაიცვეს

ჯაჭვე

მაჭკუეთი შეიმოსს ისრიალებისალეს მძღებში მოუბლითოლეები შე-
ჯდენ ცხენსა ლაწყუს რაზმი ღელღუჭლი და ჯალაბნი ღარიბ-
ას ქვეშ დაიყვნეს შეწყუხლ და ემინოლ ღელღუჭლსა ეხვეწ-
მოდას ლან ამზე მზა იყო კონსტანტინეს ჯარი წყნარის წყ-
ნარი წამოდგნენ ვახნი მჯერი იდგნენ როგორც წესია
თავთავით მოდევნებს ეტლისა და ვარსკვლავით მორთულ
ლექსისა ისეთ კონსტანტინეს რამდენიმეთავისი ძარის ღონიდ
იმ დღეს შემძღულნი იყვნენ ვინც ვახი ვაცი ახლად კონსტან-
ტინეს ასრე გამოცურჩივეს ქართლის ლომქრის თავით
თქვენი მოამზვილი ამალოახვარი არისო და თქვენი ცურჩევნი
ალ და ქეთვან ღელღუდლი ცუმეილით ქვრივი ძლევამცი
არისო და ერთი მეილი ჭყივსო ყმაწვილი არისო დაისაყ-
ენის სახლში არისო და სხვა მემკვიდრე მარტონი მეილი ვახეთ
მოალარეგის არის და ვახნი ეშის გულისთავისო თავის მემ-
კვიდრეს მარტოს შემოვმმისო ცოცხის ვაცირიწის წიდექით
ისინიც რაც თქვენ გეცნობეთ სახეწრით ვაცს გამხდომენოდ
მან თავან რომელიც სჯობდეს ისრე ქენით იმანც ეს საქმე
ვა მოუწონა და ძლეულერი შეჯდ ცხენსა და ჩქარა ცეკლიდ თავ-
ის ლომქარისა და მოახდევლა ვახთ სიახლოვეს რომ გამოვიდოდ-
ნეს კონსტანტინე მეგრეჯელ ეჩახით ვახთ თავადთა წარვიდნენ
თავი გამოიმეტეს შეუტიეს შეუტიმეს სამთ ვეთი — ცხენოსანი
ჯანდიერი მეილი ძლეით ეარსამე თამას მამა მისი მეფე ერეკლეს

მეფე

შემდგომ ჩამოვიდეს ყაენისა მოღოლნი დახვდეს მიწისა საყდრის-
ლოი იყო იქნაის ვაჟნი და შეეხვეწა ნუ მამკლავთ დუგრის.
ომი ვარი აქვენს კელო ვარა სხვას მრავალნ წყალთაშს
ეუქალდემდ მოგრამ ყელნი ა მოვე გდეს დაჭერეს ავსა ორიდ გუ-
ეჭეს დ მოჭეეთეს ავი დ მოარეეს დელოვალსა ქეთეეველს მა-
შინ გამარჯვებულთა ჯარმა ვახტანგ ათრის ლომქარიკუვენ
გალადგნენ მრავალნი დჯოყეს დ დიჭირეს დ ნამღვარი საქონე-
ლი მრავალი იმღვნეს დ ვოსტანტინელეს მოვლეთის ანბავით
აქამ ყაენს მოეციდ დ ეწყინა დიდი შმანა კელიმა შერხე-
ბით მამის მეფელელს ეარის ეანდ დაემართლოს::
ამავე ქკს: სჳგ: მეფე გიორგი ქართლისა მეფის ძის ხელი იდგა დ
თავლი მიართვეს დ იგი ფეხქვეშა ჩაყოლილდ გიორგი მეფემ
რომ ჩაიდვა ლოცვამა პირმი ეტყობოდ ფეხქვეშა შეჭყვა ავლ-
სა ეტყა ენძელ დ გაეხილოს ენად მოვედ გიორგიამის თვის::
ზ:: დლეს პარასკევსა წამოიდეს დ დმარხეს მცხეთას სამარ-
თისქოსა საყდარს სვეტს ცხოველში იჭირეს დიგლოვეს
ქართველთა დ ყოლმან მისმან გიორგი ლიპარიტიანისა-
სულთმან დელოთველთმან ამარ დ მამან მეთმან ლოთარსამ შე-
იყარნენ ქართველნი დ გაგზავნეს ჩაგარი დ მესთველეს
საჯდომი მეფის გიორგისა დ გამოითხოვეს მეფწილად-
სამ ეს ანბავი მიიტანეს ყაენი არდაველს იყო ეწყოდა მა-
ზანდარის წასვლა იყო დ მეფენის შეილი თემურის თან

წაეყ

წაიყვანა რა ეს ამბავი მიუღწეველ ალუარ წაიყვანა ქართლის მე-
ფობა ლუარსაბს უბოძა ხელითა თვისი და ყმანი და ოქროთ
შეამზადენი კაცნი და მეფობის რიგითა ბატონს ლუარსაბს
გამოუგზავნეს:. ამავე ჩჳსა. ვახტ წარგზავნეს მოციქულნი
ყაენსა შეეხვეწნენ დაითხოვენ (ითხოვენ) ბატონი თეიმუ-
რაზ ყაენმა უბოძა ვახტ თეიმურაზს ყოველნი ქარხნები-
მა სახემწიფო მორთულობა უბოძა ოქრო ვერცხლი თ-
ალი მარგალიტი ცხენი იარაღი ვარაუდი და მოხელეობა-
ქლები და ჯორი და ყოველი საბატონო მოსახმარი მეჭმ-
ნ დარი თან გამოატანა და ვახტ მეფე გამოისტუმრა დიდ-
სიმხიარულით (...ლოი?) შეექმნა ვახტ და ნამეტნავად დედოსამ
ისა დედოფლის ქეთევანს მოეგიდა ვახტ შეარცხვეს ჯმაგ
დებულივეს ბატონობა ქეთევან დედოფლისმან და ვახტ ეფი-
ვთესნით და დრომისხლით ბატონს თეიმურაზს არჩიეს
შენის სახლისა თქვენის მეფე ალარიგინ არიან და კაცნი
შეირთეს და მანც ნება დაერთო და მამა გიორგის მოციქ-
ულნი გაუგზავნეს და ქალი სთხოვეს და გიორგიმ მოსცა
ქალი და გაგზავნეს ქალის მოსაყვანლად ეპისკოპოზი დრომ-
ისულნი და გაუგზავნეს სახლის მოწიდად მრავალნი მ-
ალი და ამორეშუმი მიუტანეს გიორგიმ ამათ მიეცა ნ-
ლიცა და ნამეტნი დაეისხა ზითევი შეუკაზმა და გამო-
მაისტუმრა მრავალი ახლდა თითონც გიორგის ეპისკოპოზი
დრომ

წარმაისელნი მაყრით გამოატანა გამოგზავნა ანუ ადვილი ქალ-
ლიალ კარგი და პატიოსანი ლომბი მოიყვანენ ვახტის გარ-
ლიხადეს ქორწილი ლიალ ცეცხლ და ლადბილი ვახტია ლა-
ალ მორჭმეული და ნამეტნავად აშენებული იყო გეერიკე-
ლნი ვინც დედოფალის მოაყვანენ გაპყვირდენ ქორწილის
ხარჯსა და გაკეთსა და ადვილთ სარეცხლისა გეერიაში გაკე-
რებულნი მაქებარნი და მადრიელნი მივიდენ იმასთან ასა-
ვლოდ ეყოლო ლეევან და მერმე ალექსანდრე ამ მეფე-
ების ყოლოს ცევან ტატფანი გამოვიდ ყელში ყიყვი გა-
ეხრნდ ანუ დედოფალსა მრავალი იწმლო ცეცხლ და
მნელი და მერმე ორმოც დღეს სხვა არა ქამარი ხმელი-
ს ჭეერის მეტი და არაყი ზედ სვა და მერმე ვაიქრა ყიყვი:
ჭკსა :: სჯბ:: მევრი ცემალი მატფლნმა თეიმურაზ და სხვათაცა
მაგრამ არც წამლობა ლაიმალო ლა არც ყელის გაჭრა ე-
მ ქკსა მიიყვანეს დედოფალი ანუ მატფლნი თეიმურ-
აზ სანადიროთ იყო მოვიდ ქოიფრის და ლამარხა ალა-
ვერდის და იგლოვა და იმწყოს და გაეცა სასეფლოიერო
სამღრთოს ვაც ზედ და ვახტ ქორწყეს ჩივილი იმისი სივ-
ლილი ვახტის ალხრება არისო ::
ამავე ქკსა მაპამზ ყაენთან წავიდ მატფლნი თეიმურაზ::
ამავე ქკსა ვახტის მომმანდ და მეფეს ლოვარსაბს და სა-
ხლე ზორაბნ ამათში ნათესაობა იყო და ქალიც არა-
ვის

ვეის ერისთვის შვილისთვის ნაქადები იყო და შერნ.. და
ხელქვეშნი ლაშქრის იყვნენ. მერმე სპარსოსმალთაგან მოცემითა
თეიმურაზ და ბაგრატიონებმან და ეპისკოპოზთა ერმა და რჩევა-
ნეს საქართველოს გასამღლიერებლად ნება დართეს მო-
ცონს თეიმურაზს და ხორასნან წინაყვანა მოციქულნი თეიმურ-
რაზ და შეიმთა და ვანნი და ქართველნი ერთგან შეიყარ-
ნეს და გასავერევებელი ქორწილი და ლხინები გარდიხად-
ეს და მერმე ლა მეფის ლეონისშვილის ლევანის მოციქულნი შეიკრიბ-
ენს გაუგზავნეს და ყოველთა ერთმან სულთან მეფე დაარქვეს:.
ამავე ჩღკს :. სპზ:. მოვიდა ამბავი მეფე ლუარსაბთან ლაშქართ
შემოგროვება თათარხნისა და თრიალეთს გარდმოსვლისა
მეფემ წოდებისა და ლეშრმანი შენიერი შეყრა გზისა გზებიდა-
ცევით თქვენ ქენით ვაირიგათ ყარაულობა თავჯარიანს
ლთ ყეიყოდინეთ და არა დაიჭირეთ ისხლთა იარალის სხვა
ვაჭრ არაჲეინ ანდომეს ამათ ვერა ყევრძნეს რა ლაშქართა
სხვას გზაზე გაიპარნენ და მოლოს მათველნივრეუ თარხნის
(თათარხნის) ლაშქართა თრიალეთი გარდმოიარეს თანა
ყვნენ მანგლისელები ზოგი ნამგლით მოსდევდა და ზოგი
ცხლებითა ველთას რომ მოვიდეს თევდორე მღვდელი
(მღვდელი) ლიჭირეს და წამოიდეს და სცემდეს ლოცვითა
წინამძღვ გზა გვასწავლეთო რომ გარდეიარეთ ერიქე
ზედან აიღნეს მღვდელი წინ მოიმდლოდ გასცემის თავს
რომ

რომ მოვიდენ ღუთხრის ნეფეზედ მიგებულთ ღუვან მოყვრებითა
მღვდელი მჯარ შევრდული ორის ვაჟს ეჭირა მღვდელმან
გულში თქვა მე მაინც მამკვლენო და სულით მაინც არა
წუვარეველი გულში თქვა მაინც ღვევლი არავინ წაგ-
ჩემით ამ სოფელსათ ამდენს ლაშქარს რაცხამ მოგებღვრები
და ამათ გაკვახარებო ერთა წმინდზედ ჩაადგდა მეფე ყმისა-
თს იდგა იმაზედ ალუარ ჩამოადგა და ქვენს ღონის გზა-
ჩარიანა და მღვდელს თავი ვაგდებინეს მეფემ არა იცოდ-
და თუ ამაზედ ჩამოიარეს რომ გარდახედეს ჯვარი ნახეს
წმიდა მხარ სრულ ჯვარს მოეყვა მეფეს და მოეყრნეს და ქართვე-
ლთ რიგეა შეექნა მოახსენა მოეყრავმან ჯვარ თქვენ ნუ წამე-
რითა მანდედამო. მიდ სწთამდე (სათა..) წმიდა ლური რიცა მოგ-
ახსენო წმიდუჯერო შენს წინ მოეპველებით ღუსვილთა ვიცო-
თ მოახსენა მეფემ წუსჯერი იქავ წიდგა და მოეყრავი ჩამრით
ვადთის ხევს წამოვიდა საბართა მეფლობში ვინც შეეყრე
ყველა მეფესთან მოსამსახურეთა წამოსული იყო მოეყრავ-
მან ვინც ვინმე შეიყარა სუთასიორდ კაცი თუ ცოდვა ღუვარ-
სი ღელი მაშინ ხანს შეაყრობინეს მოედი მალა საქმე გაგ-
ვიჭირდა ნუ გაგვიდრევა აქამდი ჩვენი და თქვენი პირო-
მა ერთი იყო და ამარიგენ გაგვიმე სულთ ამ მოვიდენ ჯვრ-
ხიანი იყო და მეომარიცა და მოეყრავი მემველე სათხე იქავ
მეფესთან მოვიდა ჯვარ შეყრილი და მეფეს შემოეხვია და წავ-
იდენ

იდენ სამხრეთ დიდი მოციქული და ზაზა ციციის შვილი ზაქარია
და იორამი და მასთანაც სხვანიც დიდებულნი და ჯარი და მეფე
ლევან მისდევდა ნიადაგ მოლოდინ სხერცხა აქვიან იქ ციხე ქალა
იყო და წინ დიდი ჯოგელი მორწყული იყო რომ დაგვინახ-
ეს შეუტიეთ შემოვეტიეთ და ჯოგელში შემოვყვევდენ მოციქ-
ულმა და ზაზა ციცი შვილმა შეუტიეს ურყუმეს შემდეგ და ჩამო-
ყარეს ჰაქები და მეფე და ჯარი ველში იდგენ და ზაზა ციცი შვ-
ილმა ფიცხა ჩამოაგდო და თავი მოსჭრა და რაზმ დაწყობილმა
შემოუტიეს ზემო თავი წყერით ველში დაჭირა და ცხენზე
მოსხდა და შეუტიეს ყველამ ზაქარია იორამი მასთან მოსდ-
ევს მოვიდნენ მალე მოწყვილის ჯოგელში მოიყვანეს ამ-
ოსწყვიტეს და მაშინ მტკვარი დიდი იყო მთიანეთი იყო მოუს-
რინი ბატონი ერისთავნი ამილახორი გულმა იყვნენ მტკ-
ვარს ვერცერთი გამოუვიდა ბევრი გაიყვანეს ყველა-
სა ზემო ქართლის შემოვყვანეთ მაშინ ხან მოვიდა
შეიძახის მეომარის ბევრით გულსწრაფლად აიყარნენ წა-
სასვლელად ყარაულად და მოციქულმან მოახსენა მეფესა
ქართველთ ავისთვის სახელი თუ ისინი წყნარი მიდიანო და ჩვე-
ნ ლევან დავედევნოთ და დიდს ლაშქარზე თუ ბევრი გაერიე-
ბით ვერც მოგვდებს საქმეო ერთი ტყვეც ვერ წაიყვანეს გორიდამო-
ვიდოდა არა იცოდა რა წინ ჯარი შეუყარა დღეს მოსდევდა
გამოუნდა იმავ წამ გორის ციხე ჩაყარა და გორის გაიქ. ზემო ქართ-
ლის

ლის ქვეყანას შეატყობინა ჯარი იმისა სრულად აიყარნენ და
სახმრით წავიდნენ თუ ტყეტყეთ წინ არ შეგვეყრიდნენ და გა-
რეჯულად გავიდოდნენ და ქვეყანას დიდად წაახდენდნენ და ქრის-
რჯულის დაუწყეს მასავით ხიდის დებას სახლები აქციეს ჩაიტან-
ეს ხიდის გადევს და გორის გაიარენ იქ დადგენ და მეფე და ჯარი
აქვენს წაველით და კულმა მჯარის შეყრილობა ჯარი სრულად გა-
მა მჯარი და ღვთის მოსდევენ და ჩვენ მტერთაგან გადაგვარჩინეთ თქ-
ვენ წყნარა მოსდიეთ და ჩვენც გამოვალთ და ვესწრებით
ისინი სადაც მოსვლენ სრულ წვეს და არბიეს და ატყვევეს და
სურამთ წავიდენ სურამს მოვიდენ და მეფე ერეკლის მამამან(?)
და დევნილით იმი გვეწვია სურამის სახლობამ ხიდი გვ-
ეგონა რომ იქ გავალთ და იმათ ჯარი გაგვზავნა ხიდი ჩაე-
ყარათ შეეტყევით დევლოხნილით ეფისკოპოზნი შევარნი სამღ-
თო ვაჟნი იყვნენ იმ ლამეს ყველამ ლამე ათიეს ლოცვითა და
ტირილითა ღმერთს ევედრნენ ჯვარი (ვეარი) წყალში არა გაგვ-
იმართეხლეს რათა გასვლა დაუშალეს მეორეს დღეს ხიდი იმ-
ათ ჩაყარა ჩვენ ერეკლეს ვიდეგით თავს დევმზერდით და-
სინი გულმკრდმ(?) გვეტრეტდენ და სურამს და ტბაის ვარშეა და-
გრლი ალორიყო საფსე იყო ჯარითა და იმ ლამეს ყველამ ლამე
ვათიეთ ღილა გათენდა ფხსენეთ ყოველად წმინდა ღვთისმშ-
ობელი სვეტი ცხოველი და ვარტანეთის მადლა გავგზავნეთ
ტოლფის ჯარით გზები შეუკვრით ჯაჭვები და ისრებით ჩაე-

[1] omiss. და ღვთის ჯარი გვემატებს და სათოფეებზე წავედით

იყვით

იცვით შევედრით მწყემსობრმი საყროსმის მოლოდ და ასე ეუზიოსნით
გავედრით ერთი კაცი არს მიგვერჩომაო სხოვლი ვიეროვნა
გავედრით ივნაზი იყო დიად დიდი წყალი და საყროსმის მოლ-
ს გულმა მჯარს ჯვარი შეყრილნი დახვდენ მკვეს და დიდრიოვანი
კაცები და დიდათ ამა იმათიცა და ჩვენც ვეიამა და ომი გვეისა-
რიოდა და რიგეა დავიწყეთ რის დროს შევიძენთ ზოგთა თქ-
ვენ ახლოვე მიეხლეთო ზოგთა თქვენ ზედით მოეხლეთ ნუგ-
ზარი თქვა ლაშით დავესხნათ მთის კაცი ასე არიგვსო შევრჯ
გაგვმარჯვებია ნახეთა თქვენ დილამდე გაეხლეთ დილამდ
მოეჳროვმან ვარიგე მშანი დამოჯერეთ ესომი მე დამადევრით
ჩემი საქმე დღესრქით ანძნათ გოჭირეთ და თვალი მივდევით
რაგვარი დევეთ შევიდეთ დილამდე რომში დავწყოთ და
სადაც დგანან აქეთ ნაპირის თხრილი წაეველით და მეთოფე
თხრილის პირის გარეკეთ და ჩვენ რომში დავწყეთ ერთ
კაცი ნიამის თავს დაჭირეთ და ის კაცი გამოაპარდა მოვგვიდ
და და დიად ვეიამა და ვეკვეთეთ როგორი შეღვენი იმსო რის
აპირობენ იმ კაცმა თქვა დიდი ემმიმსთ გარდმოსხლვით და-
ლიანმაღლებთ გრიგოლიანთ ქვემის პარკში პუროიანი ისროვნ
სჭილეთნი რომსა პუროიანი მესტროლამე და დიდ მოსწყევით
დის თქვენ საქმე დაგვიმარცხდეთ როცა ნიშნები ვეყალით ალა-
ოც ერთი მოლისა დიდი შეწყნებულიანი ეს ანმაელდი
გვეიამა თეორმე ლრი ეწყოვებისთ იმ კაცს ვკვეთეთ საშინ-

ლად

ოლი ისარილი რა აქვთო გვითხრა მშვილდის მეტი ისარ-
ლი არაქთ რომ არც თოფი აქვთო არც შუბი აქვთო ის-
რით იბრძვიანო და წყვლით სახმრად მეთოფე ახრილის
პირს მოვუყენეთ და ჩვენ ზეიდამ მოუჭრელით მეთოფეებ და-
უშინა ახრილიდამ იმათ რომ თოფი შეუყარეს მას უკან ჩ-
ვენ შეუტივეთ მაგრამ ჩვენზედ ექვსი ზომით ნამეტნავი
იყო იმათი ჯარი რაზმი გამართე (გაგ.. ?) გაუროვგო და შე-
უტიეე სისქეს ჯარს მოუხე დიდის ნდომით და ჩამოვეყარე
მეფე გულსრულით მობმანდ და შუბს ვისაც შევსცემდ იგი
მისგან გამტყვერდებოდა ფიცხლათ იბრძოდენ ქართველნი
ომი გასწორდ და თოფის სროლა და ვინც უკან ჯარი დარ-
ჩომილიყო ომშიისინიც მოვევსწრნენ. ჩემი დიალ მმარს
ვეხნა მაგრამ ვისაც შუბი შევსცი უნაგირში ველარ დ-
გის და სითაც შეუტევდი შევამარცხენებდი და შევაშინებდი ექ-
ოცი გულ მოუყვროდ ვიბრძოდი სწორად რაც შუბ ვბრუ-
ნეველი და ჯილიანს ლეკი შეუტევდი და მოვჭვლი სამი შუბი
გამიტყდა მას უკან ლიახტით ვიბრძოდი ლიახტი გამიტყდა
და ჭმალი ამოვიღე იბრძვიან ერთ პირ ქართველნი ჭმა ასის
ჩხარა ჩხუნისა ათარხნის ჯარი გაწყვიტეს მეფისთვის ა-
ვს ვინ დაზოგევდა და დიდის ომისაგან და ცემისაგან ქეუხ-
ის მსგავსი იყო ჩვენი ბრძოლა შუბით იყო მათი ბრძოლ-
ა ფარჭმალ ისრით და მეფე დიალ კარგა ზმანდებოდ ბევრი

კაცი

ვაჟი ხმთავარი ლილის შემმდგარი ცხრა სჭურმლე ომი იყო
მაშინდელის გამარჯვების მართლა ცხ ვერ იტყვეინ და მტერს
ისარს ისროდეს და მეგზური ექმისთ და თორმეტი ვაჟი მარტ-
ო მე დამრჩა გაგვემარჯვა ამოვწყვიტეთ და რაც მეფეს
და ქართველთ უჯობდა ყველა ისრე ვქენით და თავმამთავლე-
ნა დაიწყო მეფეს წინა ამისთანა გამარჯვება არ მინახავსა
ქართველთ მეფის ლაშქრისამისა და ვისთ მეფის თეიმურაზი-
სა ქმოყვრობა და გამრთელება და გამლიერება ქართველთა ვა-
ხთ ეწყინა და დაიწყეს ყაენთან მეზღლობა და ამათი ქმოყვრობა
ავგვარით ყაენს გაასინჯვევს და ყაენმან მამხადარნი სამბამ
თრით ლხსე ნადირობის დასაპატიჟო ნახარიგათ (სხვა?)
გაასინჯვევს მეფეს ლაშქარსამს და მაცხონს თეიმურაზს თქ-
ვენი მოყვრობა ყაენს სწყენია ამაზედ ერთად ერთგან
გიხმობს რომ ალსო გამოგზავნოს ამისთვის სხვა მიზე-
ზი თქვენ მამხადარის ნადირობის ალიო წავიდნენ დ იმით
ლეურით მომზადეთ სიტყვა და საქმეები შექნა დ მომდ-
ცრეთხვლნი შექნენ ხანი გამოხდა.:.
ამაში მოციქულმან დაპატიჟო მეფესა ეწვია მხიარულ-
ად ნასახლეში ეხვია გულ ტკბილსა შესამეჲ დღეს ერთა
(ერთად?) ჭამა ეყო და ლა მოციქულისა მოიწონა მეფე-
მან და თვალი იმის მოსწყლო არის გარიგება ვარგებარი
მის მოსწლეგეს სხელდან და სიმთვრალე შექნა და მეფისა-
გს

ვარე გამოღენა და მეფემ ლუარსაბმან მოურავს შენს დას და-
ვინო დასხმეინეთ და უთხრა დასა ლევინო დავუსხნი მეფე-
ით მეფე დიდად მოინდომა და მოურავის დედამ შეიტყო
და დიდად ეწყინა და მეფემ ქალის ლაპარაკი დაუწყო და მოუ-
რავმა თქვა ნებდამც მე და არა მყოლოდა მეფემ ეს რომ
მიყოს მე დის ხომ ველარ გამოვედგებოდი შერცხვ-
ენა და ყლომის შემოსხნა არისო ნებდა რიგად დამძიმდა
მოურავმან მეფეს ვიცი მდურვებვნა (მოუ...) ეს რომ თქვ-
ენგან მარტო მძულრი იქნებიო. რომ მე ჩემი და გავათხოვო
ქსრია სათქმელი არისო ნებრაც ამიყვება მეტრიფის საქმე-
ით და ნებრაც გულში გაივლიდო თავისუმ ჩემს თავს მოგვა-
ცდევინებთ ეს მანდილწო შეილიასთვის ყლომის სახელი
დამეგდოთ აწ ასე ურჩდ თქვენ მოურავის სახლი სამობვე-
ლი გახდა იმ საქმეს ჩამომეხსენი წყალობას ველი თქვენ-
ითა ალასა გასხომბსი შარტმან წინდელი ლიმიი როდ-
გაეწყდა მეფემ ეგერ შეუთვალა მაგას მე შენარჩევა-
დრომდლი მაგრამ ცოდვად მინდ შევირთო და ქართლს
დაუჯიდები დედოფლადო და მოურავმან შეუთვალა ნუ
დამავიწყებ ასეთ ადგილ ნუ დამთმობო რომლის განხვე-
დიდნი ვიცნი შეუფიცველთ დიდებულთა ჩემსა ცოდვად დაჭირ-
სა და სამეფოდ ადგილისა შემდგომ მყავს მტერი ვეტრ-
ვის სივვლდილსა და გაგლეჯისა და ახლავ მიჯობს ჩამომეხსნა
მოლოდ

შორის ჭირში ჩივლებისა მე შვილმან ამზრდე დამჭირვებელ ერთხე-
ლ უთხარ შენს ყმას არაჰს გაუშვეთა და მალი მეთქი და
თვარემე გულში ნეელით ჩივილით და სხვას რას დამსჯელებს
მაგრამ არა მეც ვნით მომიღებს მასვე მაგრამ ამაზე ნიჭყ-
ვას მომასხენებ ჯერ მწირველსა მადლიანსა ქვეყანას და ვარნე-
რის ხვათა მადლმავალთა უფროს მოასხენებს სიამოვნ მეფის
შვილის შვილი მმანდები მდომით საქმეს ნუ მოჰყვები და
თქვენც ისე ქენით როგორც თქვენს მამას ჟამთ მოუყვრიებ
ნიადაგ ყოვლის თქვენც ისე იმათ დაემოყურენით ვაჟია (თა-
ვასი) მეფისა ეს მეც ვიცი არის ვერდების რა შესართავთ
სხვა მადგიანნი ვინც არიან თუ მამწონე ვგონებ თავად
სახარეულით ქალი მოვცემენ თქვენგნით ერთი ნიჭყვა
რომ შეიტყონ და მე ჩამომეხსნა დან ვერ მოვცემ ნაცოლ
ნუ გამითავებ და მეფემ უბრძანა არის საქმით არ დაემტკიცოს რომ
შენი და არ შევიტყოთ აქამდი თუ მორიგე რომ ვაგრძ-
ნობ გულში ახლა ხომ ხელით მართალა შევიტყოთ და ნუ
მიზამ ნუ ნუ მაწყენინებ და მოიწყინოს მას უკან ვიდეე
მეფის დღეის შევხვეწ თქვენი შვილი არ ეხებიან დას მო-
ზრდილ და მე ჩემის ნებით არ ვამდლევ არ ვდიოსვარ
იმის მოყვარობისა და თქვენ დაუშალეთ ვარგის საქმ-
ითა და ჩემი თავი და მმა დაშვილა ვემსახურეთ გვერ-
ს ვეისხლებით უბრძანა დიდოფალმან მე არის მიძღვნებ ჩე-
მი

მი შვილით თორემ ძლიერს ვეჭირვებით და შენ ხომ ერთ
გული ხარ ჩვენი და მაგას იცის რომელიც უმეცრობს მე
ფულით ნუ გამომგზავნი მოურავმან მოახსენა დედოფალსა ვლევ
ულობ მოვახსენებ თქვენი მოყვრობა დადიანის ვაჟის წესით და თქვენ
ყმა ჩემგან უმეცრესი არავინ არის და ჩემი და გაუთხოვრებელი არ
დამრჩება ა გამარჯვება დამეხსნა ნუ შემიქმნი სევდიანთაგან მეფე
გამარჯვებად ეს ქმნა შენთვის ვინძე ისე რომ მერმე მოვახსენებ მეფ-
ეთ მართალი ფიცი მომცენით რომ ჩემი და ასე ქმნილობით და
ამან საფიცარი ქმნა არ გაუშვებთ და დასტური იმისგან მეფე-
მ ქორწილი ... აგრძელა ქვათა ხევს წამობრძანდა ნოსტე-
ხლოარის და მობრძანდნენ ნოსტეს წამოიყვანა ქალი პატივით
შვენებით და წინ მიეგება მზარეულით ნასიძე წინამძღვარი და მო-
ხსენა ქვათა ხევს ქორწილი მეფეთაგან მართებული არისო მ-
იბრძანდა ქვათა ხევს გვირგვინი უკურთხა იასემ ვანდელაძე
ხანი გამოვიდა იმაში თვენი გამოვიდა : ჯ : თვე : მ : ვავთის ... ევს
ილუნენ და შემოვრბენ სრულ ქართველნი და მოახსენეს ეგრე და
შენ ვინ საგონებელო თავის გაუშვებ არ იქნება ნუ შეგვიწ-
რთველთ სრულ ნადელიანთაგან და მოურავის მოყვრობას უნახავ
და მეფემი შეხვეწეველი და მეფე რომ მსურდა იყვის საუფროსო
მაშინ დაუწყის ლაშქარი გაუშვით და მეფე წავიდნენ (წავიდნენ)
თავს კოპალაძე ძლიერ მარიხ : ჯ : და მოურავი ელაშქრებდ-
ად ყარაის ვინადირებით ვარგოთ შეეწევით და იმას თვარემ და-

ლოცვას

ლოცვას უპირობდეს მეფემოატყუეს (...ტყეს) შეერის სიტყვითა
რჩევაზე ჩაიყოლიეს და ეწინ შევრჭედლ ეთქუა ნეტარი შეუტ-
ყვითა იმის წინადადებისათ იმისთანა ყმარომელის მეფეს ატყუე
ისა ან ეყოლებოდა და დიდს ომსა და განჭირვებაში მაგისთანა კაცი
რომელისთა იქნებოდა ამის ფერობით არავის გეჭყვილ მაგრამ მ
ძლავრის ღამეხარში სიკვდილს იმან მომარჩინა მე რომ იმი-
სი და მეგობის თქვენ რაგრე იმის მტერობისათ და თუ შემომი-
დგეს რასმე მის ეუვან დასაჯ დაუგდომ და ვიდეუ წავსხლეს დაუ-
კრინეს რას გარეგეს მარტო ისინი გვერდს არავინ მოგიდგება-
თა და ერთი კაცი ქვეყნისათვის წინადგ თავად ვარგი იყოს
მოვლის ეთხრა მეფემა იმისდის გაუშვებთ იმათ ჯარქვა არ იქნე-
ბოდა თუ არ მოკლავთ იმის დას ცოცხალს როგორ დაუგდებთ
ჩვენს კამში არ მოგვასვენებს და არ იქნების თუარ მოკლავთ
დასვენეს მოუროვის სიკვდილი ხელა დილაზედ მოვკლათ
ხერხეულითე შავა ფარემა ხელუკეს გაიგონა ეს ლოსაკი მო-
ვიდ მოუროვთან ფიცხლავ და ეთხრა ფიცით ახლავ თავს ეფ-
იერ თავრემ ახლავ ჯარი დავგისხმის მოგკლუებ დაა ადგა იმ
წამს ახალუხზე ჯმალი შემოირტყა და ჩაუჩვანს ცხენს მოასხა
და უმოსავერძნასრა და შეუტყვეს ფარემა ხელუკეს ცხენის
მოსწერეს სამადლო გამოიროშინა ნეგოს ვალდე ღამეხარიეუვა
მისდევს და მიდიმან მოადგა ვლდევს გალმა დაუმახა დედეგო
მეუფერეუნდე მოუროვი დაუმახა მომმადლიო და ვნახოთ რა

შლო

მელი ღუფრო დაინანებსოდა რმევით გულის იყრიდა ულეთელიმ
ოვიდა და ჟ მეეთით კაცი დახელია ჩამოხდა მშვილდი ისარი აკურა
შემოირტყა ჩიხტიერი გარხად იმას მისცა და იმისა წინა და ქალამანი
მოციქულობა ჩაიცვა და კარცს ცხენზედ იჯდა სახელოვანი იყო
მაგრამ მშვილდ ისარმაც მალია მისცა და მიამცერა ყოვლადმშვე-
ლის დიდებული გარეჯაარა გონიერობს გზა ჩავლით ნინოწმინდს შე-
ვიდა იმავე წამს ყოვლადმშვილდი ტყეში აიყვანა საქართველოს არ
ყოფილა ყოველთამ კაცებს წამებულო ოქრო და ვერცხლი
და მთიელმა რომ დახედა ჯარმა დევნა დაიწყო და საქართველო ა-
ვიარეს სახლებს ყვავილი შეუკვიდეს და მოციქულს მეფინა და
ეწყეს მათი ლომერამა და ვეებნი ყმა შეიქნა მორჯვე და თავის
გზელილი და მოახსენეს ყმებმა წავიდეთ სადმე საიდუმლო-
ყოლი გზა იყოლდეთო გამოცდილი მსახურებით და ...
ით ნეტ შესწავლებით გზები შეეკვრეს ყოველგნით სამეფო-
საკენ და მარისაკენ შეუძლომისას კაცები ჩაგზავნა ცხენები
არ აყვანდა შემდეგ ცხენი დაპატიჟა ჯავრისათვის ...
ისინი და ვიდეჯ ეყოფოდა ქალებისათვის წავიდნენ რომელიც ...
... ჩიგამე პაპისა თან ხლებოდა და მოციქული რომ წამო-
სვლა იყო ჯერ და შემდეგ იმას მოუწყო და ერთი ...
მას ... ებრძნა მოციქული და ეპოვნა და მეფის ... ჯერ...
და შემდეგ და ყმათ მოახსენეს მოციქულს ერთს გზაზედ წავიდეთ
რომელიც ... სადამდის და იმან ... დაგლონისძიება ...

ყოფ

ყოველგნით გზაჲმი შევრდომილნი მიქცეს და ძვირხრიკვთთა ვზემო-
ო საითკენ სჯულმდებლთა წინადადებთა ვინც ქვეყნდეს წინაშე ზედა
შევეხვეწენით და არც ერთნა უკვეთვით ვიყავით მოხსნის და ყმათ
უთხრა დედოფალსავენ მივმართოთ ქალნი და ვაჟნი შევრდომე-
ნ ერთად დღეს რომ ქნა მინდა და უმრავლესი თავის ყმათა: ჩემ-
ნი მეგობრნი ხართ ჩემთან სიკვდილი დასთმევით ნუ
შემინდობით ჩემთანა იმ ლომს დედოფალი გამოვიარეთ
უკვირთ მოლოსხიანმი კომკის თავს ვზა გარდაუქცევს ჩავარ-
ენ მოსთა და მომიმათვეიყო წადიგენ თელოოვნის თავს და ვერ
შეუტყვეს და ტყვემი შემოუნდენ დიქ დამალონენ ნამის ტყუ-
მი ცოტა ნაგულისხმევი იყო იქ გაუთენდათ დადეგენ და
ცოტა ომი საზღვ... ქვანებით ისმეს და იყვნენ და მოუარა-
ვიქრობდა რომ შემეიტყობო აქ მოუმიარ მოიქნეული რომ
ოლ უნდა ვქნა და ვეძიის მიწყენილების დიდ მიქნა დ...
უთხრა დიდი არის წადიდეთ საქმეს მოვიმერმეთა უდიდოს
სიკვდილის ყოველთვის მოვლოთი და ვარსნის თავს გარდა-
იარეს და აჭადაქვეყნებმი ჩადიდენ საყდარს ჩამოხდეს და
იყვნ და იქ მდგმური არიან დედა და ცოტა ... ქალს ი
და ვ... ...ვხანენ ხილვა მიეწყო რა ამბავი არიანთ გზის
მოკვლელები შევრჯელ მეცნი ...მოსნთ ან ემენა არ იყ-
ნენ ან ემენა ცოტა ხანი იდგეს დაეხლდა და გაიარეთ
დაესენი აქ ლოლიკვიზედ დადგნ და ეხვეწებოდნენ ცრემლით
რომ

ლოთ)ლთს გზა მოგვევლო ჩავიდ ხიდსა გასავლელსა სამოგზაურ-
ფთხილობდენ ფეხზედ იდგნენ და ერთმან ერთს ეუბნებოდენ:
არ იქნება რომ მოყვარე არ დაივიწყოთ მოვიდ ქუეყანა ვაჭრი და
ძმანი მოყვარეები ნუ გამიდევნით ჩავიდეთ დაბრუნებით
ხიდზედ მაშინ კელავ გავიდეთ და ჭმა დავივიწყოთ და ქუე-
ლარ გავაგზავნოთ დავაბრუნოთ და იმ მეზველოებმა რაჲ ქნანი მეუ-
მაშინებმა აქვსთ დაიჩივეს კიდევ და წყალს გასვლა დასვენეს
და ერთი დიდი ვერცხლის თასი სამოქალაქო მთხოვნელისა სვეტ-
ხოველის შესწირა და შეეხვეწა სვეტის ცხოველის ჩემის ცოლის-
ვილის ცოდვას ნუ მაჩვენებთ იორდანის გზა მამეცა შენს-
დენ ცხენებს წყალსა ხიდის მოლოდ ჩაუყარეს ნელიად მეფე-
არი ნახეს დიდი იყო და შემინდეს ქალაქში გასავლელად და
ყრმანი მოყვარეებმან ნუ გვშინიანთ ღმერთი არის ჩვენი შემწე
და შეველით ცხენს საძვეში დავაწყნეთ და ცოცხლივით გავიდნენ მე-
ვარსა და სვეტის ცხოველის სასწაული იყო და ხიდის მეუ-
ელი ვერა შეიტყვეს რა წავიდნენ წყალსა მეხეთის სამრეკლოს
მარს მივიდენ და ჩამოხდ მოყვარეები და თავის კელით დაჭირა და
შევიდ კარის შემდეგ დიდი კარი დაკლე ტილი იყო და ილოცვა
ცრემლით და თავი კარზედ დაუდვა და გამოვიდენ შესხდნენ და
მისაქციელად მივიდნენ ნაცნობის ერისთავს აცნობეს იმამ ჭამს მე-
ვლე და კარგი სიტყვები უთხრა ნაცნობი და დიდი ლხინი ა-
ხლო ესენი მიშმანდენ ისდღე იქ იყვნენ მოისვენეს და მოე-

რავს იქივ გულმაგებმლეს ჯერ ვერ შეეწყუთ და სადარი
წავიდნენ ლაშქრის მივიდნენ და მოაოხრებმა თავისი სახიფარი ყვე
ლი ყოვლნი ნათესავ ერისთავსა მეფის პირის გათავება და ქალ
ქმრებმა და ნათესავ რომ თავისი ქალი ნახა შეწუხებმული გ
რიდა მოვიდა იმისა და უთხრა ნათესავ მოაოხრებს მაგონის
უკრებმა დიდად ოდი არიან მეფე მამებლობი შეეძინებმა აბდ
მეფ შენთან უდიდ წავხდეთ და შენთან მოვჭედეთ და რასაც
იქ მეფ იმისი მტრობის ვარის ძლევამ ასეთ მეფ აქ გასწლია ვარ
და წახვალთ მეფ თან წაგყვეთით და შენთან სიკვდილსა დ
ვერებს ხელით ქმნდებლით არავინა მყავს მოაოხრებმას
ახსნა თუ ძველად რას ჯელისა მყარი სანამდე შემინახავთ უმ
რამარც თქვენ მიახლოებთით და ასჯერ რომ ჩემს ყმასა და მამი
ეყუდრებდეთ მეტ. არ გამომლოდებთ ერისის ჯელმწიფე
ან წავალით სიკვდილის მამის მოვერჩებით წასასვლელად მ
კაზმა და უთხრეს ერისთა დიდად მოეწონებით ნათესავ უთხრ
ჩემსა რას შემანებით მეფ წამოგყვებით ყოვლითურთ და ნა
კასანებით წავიდეთ მეფეს და ქართველთა არას ვაწყენ
დიდს ჯელმწიფეს შევიწუხებთ და იქ ჯავრისა ვინ
ვლით მოაოხრებმან მოახსენა მე წავიდეთ და ახლა სხვაც წ
რათაც ნათესავ ერისთავმან შენ წაგახლიანს მე ვინდა დ
ოზავსა იქიდამ ძვერჩეთ ორნივე ნება იყოს თუ მალით რ
ას ვაგზავნეთ წავიდეთ წავიდეთ გამოეშვიდით ჩვენ

ეს საყურმოსა დიდოს არის გამოცხადებს დოქინზედ ჩა
ვიდეს და ყურყუთის ფონს გავიდოდ ყოფი დამით გაარეს და
იადლიუქეს რომ მივიდოდ გაუთიწლით შევაზმულნი იყვნ
ენ და ვოლიუდაური დ ზღვა წინა ყოფის ვაკითა და შესმასა შ.
დარ წამოხვალთა დ დიეგითა ფონს რომ გავიდოდ იქ დახვდ
და მოურავმან ოთხრა შიგ რას მამლეთ და რაც ავი ვაქეს ჩუ
მთასა შიდონი შენი მოუხრანის შიდონი ხომ არ მიერთ
სა მიუყვარენი ვართ და არ გვიშვან ედა და შენს შიდონზე დ მან
შვე არავინ რა ვოლიადაუმა მშვიდი მოზია მოურავმან
დაუზასა როგორ მე და შინისთანა ვაკი იყოს დ საქმეზე თ მე
ეველსა დ ჯდოიუ რომ არ შეუსხა ყოფს გადავიხვენ
მო. მოუმრეკმა ყოფი შემოქცეულ მეფის დიდიგი ჭვრია დ გუ
რგულა ირგინთვე ვერ დღევ დ ემსხვრა დ მუხვის მირი გუ
ასრევინა დ მამა შუაგინა ის რომ მორმოდით ახლა დილის
ხვრელი მოვსლე დ პირა მიგრამ არ ოქვა დ მხედარი დ მიგდ
ით დ ოთხრა ჩემგან ნივვდილი დ დ მხედ ნუ გავვირსით მე
ნს ყოლთის დივვეხემდი მოურავს დეიქჯერთ დ ვექმოთ თა.
ქვლი იქგარი თავი შეველ [illegible]
შევიდოდ სხვა არავინ დ ხვად გზაზედ დ ვარგვთ დ ხვდოდ ყის
ემი იმით შევრა შიშმე სასმუ მიართვეს ორი ვირი იქ მ.
ისვენეს დ ვარგა ემსახურებოდ დ ყოლშვილი იქ ყოფნე მა
დღურქს ვარგა გარეგებთ დ წავიდოდ მოურავი დანაგზ.

ას

აწ ქრისტიანე და თურმე შაჰაბაზ ყაენს [illegible] გულითა ნახ-
და მთავრობისა და [illegible] და [illegible] ამა შაჰაბაზ ყაენს მთავრობ-
ისა და ქრისტიანეთის ნახვა და [illegible] მოასხნეს და საქართველ-
ოს საქმე [illegible] ვითარცა [illegible] მეფის [illegible] ხანი
რომ გამოვიდა [illegible] ვითარცა იყვნენ, მაგრამ [illegible]-
ლის [illegible] [illegible] [illegible] ყაენი [illegible] წინაშე [illegible]
გამოცხადდა [illegible] და მთავრობით [illegible] და [illegible]
გამოცხადდა მთავრობამან და ვითარცა [illegible] და ყაენი გა-
[illegible] გამოცხადდა [illegible] ყაენი [illegible] წი-
ნაშე [illegible] მთავრობით [illegible] [illegible] და ვითარცა
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] და მთავრობას [illegible]
[illegible] ვითარცა [illegible] და [illegible] ხანი გამოვიდა
ყაენი [illegible] წინაშე [illegible] გამოვიდა (Melani)
ქართველს [illegible] ამ [illegible] მოვიდა შაჰაბაზ ყაენს
[illegible] [illegible] და ქრისტიანეთის [illegible] მიეწერათ ესე
ყაენმან იწყინა და ვახთანგისაც მაჰმადიანის თეიმურაზისაგან მ-
[illegible] ყაენის [illegible] იყვნენ [illegible] ქრისტიანეთა და მთავ-
რობას [illegible] და ყაენი საქართველოზედ ლაშქრობა [illegible]
ეს და დიდის ლაშქრით საქართველოზედ [illegible] და [illegible]
[illegible] [illegible] ლაშქრით ყაენი [illegible] [illegible]
[illegible] მეფის [illegible] და მაჰმადიანის თეიმურაზის მოვ-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] მაჰმადიანი თეიმურაზ და მეფ-

ლუარსაბ და ფეშქაში გაუგზავნა ყაენმა ცხენი პასუ-
ხი მოსცა ამასობაში ელჩი დაიჭირეს და კახთ ურჩიეს ბატონს
თეიმურაზს რომ დედა თქვენი ქეთევან დედოფალი და ორი
თქვენი შვილი ალექსანდრე და ლევან წინ მივაგებოთ
და დედოფალი შეეხვეწოსო დედაკაცია პატივს დასდებსო რომ
ეგება დამორჩილდესო ქეთევან დედოფალმან ვისთა და თავისშვილ-
მან თეიმურაზსა ურჩია რომ გამგზავნეთო და ამ შენს ქვეყნი-
სათ ჩვენ დავეკარგვეთ და მე ამ ვაჟის ანაზაი რომ შემიწყ-
ალეს აქ მოსვლილი არ დამგებსო არ დაგვიანდებოსო არ და-
ლეს გაგზავნა ბატონმა თეიმურაზმა თავისი დედა და თავისშვილ
ლევან და ალექსანდრე სხვა მრავალი ფეშქაში გაუგზავნა და
სახვეწარი წიგნი კიდევ მისწერა ყაენს იმა იმათი მისვლა
და დიდი პატივი და დიდი საქმე მოაწყრა და უბრძანა დედოფ-
ალს თქვენ აქ მოხველით და მნახეთ და მრავალი წყალობა
უქმნა და ახლა შენს შვილს ბატონს თეიმურაზს წიგნი მის-
წერეთ მოვიდეს მნახოსო მრავალს წყალობას უზამო და
შენს და იმას თქვენსავე საბატონოში დაგისტურებთ და ყაენ-
მა დამორჩილებაც მოინდომა და ყიზილბაშთ უფროს კაცებსა
ეს ლაშქრობა არ უნდოდა მაგრამ ქართველნი და კახნი ვინცა
ვინ ყაენის კარზე იყვნენ დაიწყეს ლაპარაკი ყაენი და ერანის
ლაშქარი ამოდისო გაიმარჯვეს ხართ სამის დღის სავალი
დარჩომილათ ჩვენ და ჩვენი შვილები აქ მძევლად შევინახავთ

თუ თქვენს ლაშქარს დაუმარცხდეს რამეთუ ყველას თავემ და-
გვაყრევინეთ რადგან ჴელმწიფე აქამდისინათ მომონებულ-
ათ საქართველოს მომმადლეს და ნახონ და თავისი ერთგუ-
ლი და ორგული იცნას შაფლონის თეიმურაზის ამბავიც
მოგვართო რომარ მოგვართო და ვერ ვენდოთ თავის სამაგრის
ლაშქარს იყრის ყაენმა ამათი მოხსენებით დაჯერა და შაფლონის
თეიმურაზის დედა ქეთევანა სწრაფლი მე მოვიდოდეთ მერ
ისპაჰანს იყვე ტყვილისა და ჰაეროვ ცემულის სატყვეთ გა-
გზავნა მაგრამ შირაზს გაგზავნა შირაზს გაისტუმრეს თეიმურ
შაჰაბაზ ყაენმა კახეთის მისცა თვისსა ანდარასა ::ჳ::
ქ̃ჳს :: ჩ̃მ :: შაფლონი თეიმურაზი ზოგი ერთი ყმანი გაორგულე-
ბულნი ომი ველარ გამართ და წავიდ ქართლს თავისის ეფისკო-
პოზ დარბაისლ ზნაურითურთ და შეიტყვეს სიხარულით დიდ-
თა მეფემან ქართველთამან ლუარსაბ აღთქმა ყველს ურთიერ-
თის თქვითა შეჰფიცეს რათა ერთიყვნეს საქმენი მათნი და ჯ̃რ
ყაენმან შეიყვანა იგი კახეთისა ლაშქრით და მოაოჴრა და გამოწყ-
ვიტა იგი თორღის ყველანი იგი საგანძეურნი კახეთისანი და
ჯვარნი და ხატნი და წიგნი სამთონი (საღმთონი) და შემოსნი
თვისითა ჴელითა წმინდ̃ გიორგი ალავერდისა და ყოველნივე
ხატნი ღმრთისანი და შიგანი ყოველნი ხატნი და ეკლესიანი და
სიწმინდენი და თვალნი პატიოსანნი და მარგალიტნი მრავალ
სასყიდლისანი მისცა ყოლთა თვისთა სამკაულ მათთ შემ-

ოსნე

ღუსრეულთა მათ საყდთა და ჯვართანი ჭ ჩემგან რამეთუ ესოდენი
რისხვა ღმრთისა მოიწია ცოდვათა ჩვენთათვის კახეთსა ზედა რომე-
მელ არიდეს ყოველნი დღეთა მათთა განსაცდელი ეგევითარი
და არცაღა ყოფილ არს და აღარცა იქმნების პირისა მახვილისათა ყოველნი
ქვეყანანი მთისანი ერწო თიანეთი პირი არაგვისა ზემოთგან გარე-
ვაქალამდე მოსწყვიდა უჯარმა საგარეჯო ჩერემნი დიდოეთამდის
მოაოხრებდე და არავინ განერა ჴელთაგან მათთა თჳნიერ მცირე
ვაცი მოსწყვედისა და შემდგომად მოიყვანა ქართლსა და მეფენი ქა-
რთლის და კახეთისანი მეფე თეიმურაზ და მეფე ლუარსაბ წარვი-
ყნ დიდ იმერეთს და დედამან მეფის ლუარსაბისამან თამარ დე-
დოფალმან აქვე მეფე სიმეონის მეფე არაგვისზე ბრძანებითა
ათ ჩემი შეილი არის ბრძანებისამებრ დედ ვაცი გარე არა-
ყუენს მართლმს ჩემზე ავით ნამსახური ვარო არც ქართვე-
ლთათ წყალთა არ ბრძანე და დღეიდა რომ მოიწოდა ზოგი ერ-
თი ქართველთა ციხეთა ბრძანე მეფე რომ გამოართვეს ვე-
ლარ ბოდგა წავიდა დიდის მოურავით ბრძანებენ ზემო ქართლის
ბრძანებს აზნაურნი თუ ვინცა იყვნენ კაცთა ჯავში ბრძანებენ და
საქონელი წაართვეს მოვიდნენ ბრძანება და სეპანადიანი მოეკვ-
რნენ და ვინცა იყვნენ აზნაურნი ქართველთა წაიყვანეს
ყაენს არა დაბრძანებს და მეფემან გიორგიმ შეიწყალა მეფე
ლუარსაბ და ათანი თეიმურაზ სიხარულით და დედოფალი
თამარ თავის სამკვიდროს ... მოვიდა და ათამცა

საყდს

სცეს დ~ ძაყენეს დ~ ყ~ენი ნიქოზნი მივლინ იქით ჯუარი გარემოსა ო-
სეთი ძარცვეენა დ~ გიორგი მეფეს რანსხვიანი წიგნი მისწერა
ეხე რომ ჩემი ყმანი შენთან არიანო გამომიგზავნე თავადნ
ლაშქარს გამოგიმახველო იმას იმას დ~ შალი წიგნი მიუწერა
დ~ გიორგი მეფის კაცს დოუარსამ მეფის კაცსაც ახლდა დ~
მოეხსენებინა დ~ ყმას რომ მაყონისაგან ქმნილისო ერთ-
გულებაში გასთავალიანო არათუ თავგულობისთვის დ~ იმათთა-
ვენზნით ქმნილისთვის მე რომ ვინც დაიმახლა აცხსნეთ წერ-
ლები დ~ იმერითი რომ ვინც დამორჩილებინო დომის მეფს
თქვენი ლაშქარი ვერას ემოვნისო დ~ ამა თავისა ნებით თ-
ქვენი ნახვა არ შეუძლიათო რა ეს ანბავი ყ~ენს მიუვიდა
დ~ კარგა დიდად მეფის გაგზავნილს კაცებსა იყონეო დ~ დოუ-
არსამ მეფის გაგზავნილის კაცს უბრძანა მე მეფის დოუარსამ-
ისა აგი როგორც ვიქნებით ჩემი შვილი და ძმა არიანო ნამს-
ხურის კაცის შვილი არიანო მავანი მამა დ~ პაპა ჩვენ სამ-
სახურზე დახოცილანო ეგ როგორც წამოვიდლდ მე მაგრამ
საქართველოების შვილი არიანო დ~ ქართველობა არ დაყ-
ენებსო ყ~ენმა მეფესაც წიგნი მისწერა დ~ მჯობს შარათა
შვილი სუფრაჯი ვარგი ყმა იყო მეფისა (et მეფის) დოუ-
არსამისა დ~ იმასაც წიგნი მისწერა ყ~ენმა დ~ წყალობაც შე-
უკვეთა დ~ მეფის დოუარსამის დის ძმას თან მი-
ნდო წიგნი მიაწერინა დ~ სარაც ხონჯას ვადით იმერეთს

ლაგზა

გაგზავნეს და ერთი ამ რიგი წიგნი მეფეს გიორგის მისწერა თუ
მეფეს ლუარსაბს ჩვენი თავი არ უნდა არც ჩვენ ეგლა გვინდა
და თქვენც მაგრაფლოვანი ხართ თქვენი მეფე ალექსანდრე
გამამიგზავნე და ქართლის მაფლობელობის მაგის მივსცემთ და
სარუ ხოჯას დაარიგეს რომ მალვით თუ ეს წიგნი მეფეს ლუ-
არსაბს აჩვენეთ და თუ წამოსვლა მოინდომოს იმ წიგნს გი-
ორგი მეფეს ნულარ აჩვენებთ რა სარუხოჯა მივიდა ემამყ-
ისუფხან ტფილისს და მოყლოულის ფრით მეფე ლუარსაბ
ნახა და დის მინაწერი წიგნი მიართვა და დიდი თავისი შე-
ყვარა და მოახსენა ერთის რასმე გაგზავნილობით და რაც ყო-
ფადიევარ ალარ გაგყვარებიათ და ნუ გამცემთ მეფეს მე-
ტი უთმანია ამა რიგის იქნებოდა ჩემგან შენი გაცემით იმან მოახ-
სენა ამა ამბავი მოსხრულვარით რომე მპყრობის მეფე ალექსან-
დრე ყაენმან გიორგი მეფეს სთხოვა რომ ქართლის მიგზავნიანს
და ყაენის მინაწერი წიგნი აჩვენა და ასეც მოახსენა რა მინახვი
ხარ არა ვლორის ვარი მაგრა დიდი შემწყალებით და აწე-
ეს ეს ყაენის რაც ამ გიორგი მეფეს მივსცემ არამც თქვენც
დაგიქერიოს[1] საპყრობილეთა და თქვენც თავს გაგეპყრობის და თქ-
ვენსა ლეკანდრისსა მიგიყვანოს და თუ თქვენ ლარიცემში წავიდ-
ლით მეც თავს გამოგყვებით და ამ რიგად გამოვაჩენო მეფემ
ყმაწვილმან ასრე უპასუხა გეხვეწოთ ჩვენ ლარიცემში წავიდ-
ით და შენ ეგ რიგად არ გამოაჩინოთ ჩვენ რას გვირიგებთ

[1] om. და თავისი შენი გაგზავნისა

მაგის მაგის მამწყრისათ სხვა მავრიგის წიგნის მოწერა ვიდრე
შეუძლიათ თუ სხვა რამ სასარგებლო რამე იყოთ ისეგვარისა-
თ: სარეცხლის მძლავზე შეიყარნენ მეფე გიორგი ღვთისმსახ-
ური გიორგიელი ვახტანგ და გიორგიელნი ყოველნი კარისა ქართველნი
რომ: ხლოისაც მოუწოდა ამაში შევრის მეფე და ღვთისი დიდისაც
მამჩვენებით ნანეს და მეფე ლუარსაბ და მაშინი თეიმურაზ ვა-
რდა ოჩვენეს თავის ტყვე დარჩივეს მეფემან გიორგიმ ღვთისმ-
მა და გიორგიელმან რასაც აქ მოიტანა ამისა ავრიგოთ მოუყვ-
ასრულებისა და ჩვენი ოუკლრისი ისნებათ მეფე ლუარსაბ ღვ-
თის ქალის სახლეში და ხლოის დამატყვევეს და ლაზიანი ოჩვენეს:
და ვაკვირეს თავისი სურ მაშინოდ დარი ოდუვა დასა-
ჩიქვარი მისცეს ეს ოუბანეს: რომ რასაც აქ მოვიღეთ-
ვენ თან არ გვეწყინებათ რომ ჩვენ მაშინ არ დაგვადგა თა-
ვისი სამართალი არ ეშმოთ მეფე წამოვენენ ჩვენ ვიარ:
შეგვიძლიათ დახლოვნა და თუ თვითონ წამოვა იმან იყოს ხლ-
ჯა შეადგა მეფეს ლუარსაბს და შალიმანს შეუყენა და თვით-
ონც ტყვილს სიტყვის დაუწყო ლაპარაკი ხლოისა და მეომარ-
ოჩიდა არის გერის შეყრილები იმისის რიგევით მეფე-
ებრ ხლოის დაუწყო ლაპარაკი რომელსაც თქვენ მიმანებით
იმის ვეცადეთ მეფე ოშმანა მე ჩემს დის წიგნს მოვსწერე
და შენ შეეტიეს ყურს მისწერეთ რომ ეუნებით სათავ-
რი მიმოხმარსა და მივალ ვანსლებით ფიცხლავ სარეცხლეში ეს

ანშოი

ანმავე ყაენს მოსწერა ყაენს ამა და საფიცარი გაუგზავნა
და თავისმა დამან გურგი (ვარგი) და საიმედო გულის ძისწერი
წიგნები მისწერა და ვითარ სარე სოფლისაგან მოუწყალებელი
შეიქნა მეფე ლუარსაბ ყმაწვილკაცობით წამოვიდა ყაენთან
ეშმაკა დიდმა მაგრა ალის ძიმალა გარდმოვიდ ზემოქართლს
შაჰ ქმნი თეიმურაზ იქავ იმერეთს დიდგა და მეფის ლუარსაბის
დიდ დიდობილი თამარ იქავ სადამპრობლის დადგა და მე-
ფე ლუარსაბ ზემოქართლს მოვიდა ყაენმა კაცი გაუგზავნა
და ტკბილი სიტყვა შეუთვალა წამოიყვანეს მეფე ლუარსაბ
და მოიყვანეს როცა და ყაენმა როგინ მოსვლა შეიტყო და
მანქვალ სასადილოდ წამომხდარ სრული ერთანი ხანი და სხუ-
ლითანი ახლდა და ლუარსაბ მეფეც წამოიყვანეს და წინ მო-
ეგებე ყაენი ყაენმა არც ძალადა ლუარსაბ მეფის ვითარ
მეგებები გვარი შეეყარა ყაენს ლუარსაბ მეფე ტახტისაგან
გარდასხდომაც და ყაენისათვის აკოცნინეს და ყაენმა შემო-
მით მოიკითხა და მოუბოდი საიმედო სიტყვაში უთხრა და
იქით ალყარა და გორის მიმართ და პატივი ხანი იქ დიდგა იქი-
თგან ალყარა და მეხეთის წამოვიდა და ქვეყანა მოიწოდა მე-
ხეთის მაგრა მაგრა მერაბ დაუმალავ და არც მოიხსენეს
სალაყაძე ლომის სახლი აღვილი არის კაცისაგან არ დიქ-
ვერთ და მეხეთის ხნზე რომ მოვიდა ჯმალი შემოიხსნა და ფეხთ
გაიხადა და ხიდგან (ხნიდგან) სვეტ ცხოველამდე მუხლით მოვი-

და

დ~ და საყდარს გარეშემოვლუარა დ~ შეწირა დ~ ოქროსი სალოცავი
პატრიარქის ტახტს წინ გამოძლევინა დ~ ილოცა დ~ როცა მი ლოცვა
როცა ქართლში დ~ ვახტანგში მამული პქონდა შემოწირული დ~ სამი
ლოცე დ~ [illegible] დ~ სამთავრო მლოცავე დ~ [illegible] გასინჯა დ~ მეხუთის [illegible]
შენება ლოცლ მოიწვია დ~ ტფილისს ქალაქს ჩამოუვიდა დ~ ვახტანგში როცა
ვალი იყავა ზოგი ფერიის ვაგზავნეს დ~ ზოგი მაზმანარიანს ზოგი მე-
რიმს დ~ ასანა ზოგი ნაგარგან დ~ ფანიტა ეს ვახტანგი ათვარიეთული ა-
ლექსანდროს შვილი შვილს იესეს მისცეს დ~ დღით ასლანი შვილი
ვეძლოლ დ~ ყუყენს დ~ ქართლი დაიოკსა დ~ ჩერქეზს აქეთ დ~ თ
ხანის შვილს შავრიატს მისცა დ~ თვესა აგვისტოსა წამმართვე-
ენი წარვიდა მეფე ლეონისაგან ვარიგის ატაქეითა დ~ მოაცოროგური[illegible]
იტანა ტყუეშითა ყაენისა ვით ყმაიყო მოაბხსიდა თუ მატონის მე
გრიგორის ქართლში გამატონებდა გინდათ მეფეს ლეონისგან აქენს
ატიროვს ნუ სადეშთო თირულმ დ~ ამისი იმეცევე (იმედოვე) ექნეშის და
ალორიაგინ მატონის შავრიატს არ მოცულ ვეშინა დ~ ამ შებლოთით
მატონი ლეონისგან ასტარიშთის გაგზავნეს ყალყანანი რომ მე-
ფემან ყაენმა სმა დ~ უწყო დ~ გამხიარულდ~ დ~ მოაცირავს უშმან
თუ ნუ მოვეიწყუენო აჩენს წყალთის გიზამე დიდ შევრსად და
აქ აჩენს თქვენს მოგიტანინეშო რომ ვარამლი ვერ მიიტანეთ
მოატანინეს თქვენის ეყლეში ტახტს წინ დ~ აწყოშინა დ~ ყუმრშანა
გიორგი მოაცირავს აღუმ რასაც აილეშიო დ~ ან მალა გულნდეს ეს
თქვენის ეყლეში აილეთ დ~ მეფე ტახტის წინა დ~ იჩოქა დ~ გულში

თქვა

თქვა თუ ცოდვა აქილო არამედ თქვენ თუ მალა არა აქუს და თუ მე-
ერი აჯერ ეგებოდასო თქვენი ხარმა არისო გულში არჩევდა
და თქვა ისევ სიხარულმა მიმართახეობ ისი სეფიშის როსაც მოვეროვე
აქილუმი თეთრი ცხენ მგარზე გარდავიგდე ერთი ლაფზე დავიდე
თვითონ ლალიას შევიმლევ ერთი ქმალში მოვიღე თერიჯში
დავიჭირე და ავიდე ვარამდი მივიტანე და ყ(ოვე)ნმა შმანა ნუ მოვკლა-
ვთ მაგ ჭამაშისა მაგის ვაცილებ მოეცით და ვართან რომ მიგდა
თავისი ვაცამ დახვდენ და იმათ მისცა და თახაცი თუმანი გამო-
ვდა და მოთერთაგი ისევ ყ(ოვე)ნმა გვერდს ლარას ერთის წელიწადს
ლუვან

ქკსა: ტჲგ: ხანთ შაჰმანი თეიმურაზ კახეთში ჩააყენეს და დაიჭირა და
ყ(ოვე)ნის ლაშქარზე გაიმარჯვა და ისინი გააგდეს და ამაზედ მოიხარუ-
მან ვეზირ ლომ დიდა ყ(ოვე)ნს მოახსენა როგორც ხანთ შაჰმანი
თეიმურაზ ჩამოიყვანესო ქართველნიც ესოდენნი რაისთვის
ნავებში შემოიტანენო და შაჰმანი ლავარსაბ ზღვით გაასხმა-
ნო ამ სიტყვით ყ(ოვე)ლმა გაუჯავრდა და სხვას ქვეყანას დაუწყეს და
შაჰმანი ლავარსაბ ქალაქ გაუშვეს გულში კიზილში ტყვეთ გაგზა-
ვნეს ავსა და ქალაქისა და დიდი ციხეს ადგილს და შერმაზან
და გზათავან მიმართებდნენ ადგილი იყო და მეფე სათუთთა გა-
ზდილი დიდი აქტიური[1] ნამეტნავად სიმამაცისადმი ყ(ოვ)ელთ და ყ(ოვე)-
ნი ისპაჰანი მიმცანა და მეფის მიჯრიტის ჩაგონა მიეცა დაანგრე-
მოიტანა რომ იმერელთ ზემო ქართლი დარბევის და ჩვენ და გა-

[1] იხ. ნამეტნავად იერუშალიმ

ანდა

იწა იმერითი ქვარშილთა ჴელმწიფის შემწეობა რა იქნება ეს
ანშიგი ყოვლმა მლოცვისგ ეშმანა იმასა სრულ მოიხსენა სანამდე ლოცვა-
რისა მეფე ცოცხალი არის საქართველო სრ ღვთისმშობლისა
ვაცი გაგზავნეს მალვით მეფე ლეონისა გულამის ცხენებით
გულდის სამღთით დაარჩევს და ლეონისა მეფის და ფიცამა სამ-
ღთან შეგულ ყოვლის სახლი გამოიყვანეს და ეკლესიის ხატნი
სწავლ და ... გაცვანეს და შაცოსანი თეიმურაზ ვახტანგ-
გლეს და ეკლესიის ხატი მისნი ... გამოაცალეს და ვანნი დიდ-
ნცენეს ზოგნი ქართლსა და ზოგნი მთაში დაიხიზნეს და ქისი-
ყელნი და ზოგნი ხევანი ეკლესიის ხატნი მოუყვანიან და შაცონი
თეიმურაზ და ზოგნი ვახტანი თავისნი ჯარითა სამცხეს მი-
ვიდნენ ვითარცა მეფეს შაჰიასტანე ვახტ შაჰინის სახლსა მრავა-
ლი ვარგი მოუმლოდ და თითონ შაჰმან შაჰრიაზსაც ვახტ-
გაცეს არა ... მეფე მეფე ჯარი მოუმართა და არც გზა-
დაუცვირა შაცონმა თეიმურაზ დედოფალი ხორეშან სამცხ-
ეს წავიდა და თეითან თავისის საცხოვრ ვაკის შიგნით ვახ-
ტანგ ... წავიდა და ვინცავენ ახლაი ჯარი და ...
ცხენებმა თითო ლოცვითა ეკლესიის ნალი ...
შეეწია ვახტანგ ... რა ეს ნახეს ... თავს სამო-
ვრალ დღეთა გაიყვირეს და ... ჩამოართვეს ხელმწიფე-
მ ... და სართოთველნის სანეხსნის ... და შაჰმან
მა თეიმურაზ თავისი სახლეული და ... და მოა-
ხსენა

ხნება საქართველო ყოველთვის კეისრის მორჩილი ყოფილანო
და ახლაც ყიზილბაშთ გვიყმესო და ჩვენი მამული დაიჭირესო ამას
მოვჳელით ჴელმწიფისაგან რომ ლაშქარი მოგუმატოსო წინაშე ჩუენი
მამული დავიჭიროთ და ჴონთქრის ყმათ ვიყოთ ჴონთქარმა-
სიც უპასუხა ჩვენ და ყეენი ერთს რჯულზედ ვართო და თქვენ
ისის რჯული გიჭირავსო არ გვინდებისო რომ ქრისტიანის მა-
ჯმ‌ჩის რჯულის მპყრობელზედ ვიმეულოთ და თუ ჩვენს რჯულზე-
დ მოხვალთ მაშინ გმართებსო რომ ლაშქარი მოგუშველოთო
შაჰფონმან თეიმურაზ მოახსენა აჰ ჩვენ ამისთვის გავისარჯეთ რომ
იმათი რჯული არ დავიჭიროთ ახლა რით იქნებისო რომ თქვენი
რჯული დავიჭიროთ ეს ჴონთქარს ნამეტნავად ეწყინა და ია-
ქიზიყ ავლო და დიდმა ხანმა გაიარა კიდევ აღარ ისმეს დაიჭ-
ჴონთქარმან ინახვინა და შაჰფონი თეიმურაზ ჴონთქრის რისხვ-
ას ელოდ და ამისთვის ალის ჯარით ეშმანა გასაც საშიშარი
რამე შემონდეს გაყოლეთ დიდოქრათ აქციეთ რომ ჩვენს ს-
ქმეს ვარგეთ ვერავზედ არამც ტყვეთ ამოვწყვიტოთ
აქეთ წავალთ თუ ჯარი დაგვჭირდა ყოვლმან ჩვენი დახმა-
არ შეუძლიათ თუ გავიმარჯვეთ და მოვაწიეთ ვარგი
მოგვის წყალობა იქნებისო და თაყვანს ვსცემდეთ. საყდა-
ანდ მაშინც დავიმორჩილოთ ჯარით ეს შაჰფონის თეიმურაზის
რჩევა მოიწონეს და ყოვლმა ვაჟმა საქმე მოიმარჯვეს და
შაჰფონმა თეიმურაზ თავისიანის (მთა...?) შეკრებისაგან ვალი

ართ

აიღო და ზოგი ერთი სხვა მონასტრისაგანაც აიღო და მთაწმი-
დის ბერებმაც შეაწყუმინეს და სხვათაცა ცხნობებს რომ თავის
წინაშე ან მოგწამლვენოდ და ან დღეგამერეგოდ მაცხოვნებელი მეომეურის
ნაწილებმა მოიგონა და უსვენებლის გავრა და იქიდამ გამოიარა და
წამოვიდა და მესამეს დღეს სოფლიდან მორჩილნის მოიხსე-
ნეს მაცხოვნები თეომეურის წასულა ვიკითხე გზებზედა ჩავიდე-
მი ვიგზავნეს და ყველგან წინებმი მისწერეს გზები შეეგებოთ
და ნუ ვეყოყმეთეთ რომ წავიდეს ყოველს სავაბობში გზები
შევრა და ჯვარი დესპანდრებინა მაგრა ქართველთ თავ გამომე-
ტებელთ გზის მოველი ჯვარი როგორც შეიპყრობდნ გაელესნ
და წამოსვლა იყვნენ და ცოდ მეილი სამეხეს ადიის ცანება შეყე-
ნით და ერთს ერთვენის ხანს თავმეს სოფლისას ყაენისაგან
დეი (თავი) გამოემსხვნა თუ მაცხოვნის თეიმერაზის ცოდ მეეტ
ამ ადგილის არიანთ და ამათი მოსხმა შემიძლიათ ეს ყაენს იამა და
მრავალი წყალობა უქნა და ქრისტეანი ეხმარა ვარგი ნქნებიას გა-
ზავხვდით ძირი იყო ვარდის ყვავილობა და ხორებმან დედოფა-
ლი სამაცხოვ ვარდს შერეებმის ცოდვებით ცანით და მოლა მა-
მი ჩამოვიდნენ და იმ მაგმი დაგებოდა მაცხოვნებმან დედოფალმა
შალში შეა-ლა მისან ნახა საზმარში გველით სავსე და ყვავ-
მის კმენას ეზიდებოდა და ცანისავე გავექცა და გველნი შე-
ვამეკიდნენ და ვერ მომეწივნენ ეცხებმი შეველით და ზეც
ჯვარი მოვიდოდა გვერდში სულ დიდფიცით ადეგია ნელის გმ
ავთი

ავთო ჩვენ ქრისიანენ წყალითა თორელი აგი რამე დღვემდე-
თემისა წავიდნენ მღვდელნი გარდასულიყო კაცის ვარსკვლავ მთვა-
რენი ქრისტიანეთა ლომით ვარი არა გულით გამოჩენისა ყოველ-
შობითა მასს დღესანი ქრისტიანეთა შეიყრებიან და შეყრანი ღვთი-
ვედრი თავისის მხლოებლებითა კარზედ შეიყვანენ და ზღვად თეთრი
დღეშინენ და ღოღოებით წმინდის მათ შეყრანმან ღვთისმშობლისა ზა-
რმანენის ეშვი გაიღენ ღმერთსა თავის ჯვარისა ვისაც კაცისა ში-
მდღეებს აქვსთ ჩვარი იარეთა რომ ეს ხმა ფარისავი არა არისთა-
ხეს მივემშვლობეთა რა კაცის ახლოთ მოვიდა ეს ანმავი შეიყრებოთ ქა-
რთველთ იარალი მოივარგებთ და თვითა შეიყრიან ლა თვითარიანუ ვა-
რგით თავ გამეყრებით დიდელებ და მალ (მალი) მიკემითა იომეს დღეთა-
ჩვეულება შეყრანს ღვთისმშობლისა ქრისა და სიღრმისანი და მისი ლამაზარიან ს-
რთ დიდოკნეს და ვისთ გამარჯვება და ღმერთველი წმიდამ გალნის
დღეგა შეყრანს ღვთისმშობლისა ვისეთით ანმავი მოიყვანე რამე დღრობისს
ვისთავ არაგვზედნი ყაზალთმამათ თავეში დეყრებინესთ და ნელოსს სოფე-
ხარით მალ მოგვემშვლებლ იმანც კალმეოლი თან წარმოიყვანა გუ-
რიის მივიდა გულრიული ამაი ვარგეთ ლაზ. კოლქარამ ჯვარი ასხივ
იმერითი ჩაიარა ამათაც კოლქა ... ჯვარი ათხოვეს ღროიმნიც ახ-
ლოება ქართლი გაიარა ვისეთ რავიდ სრულ ვისნიც მოიყვანეს და შემ-
ოეყარნეს და ფერქნის ხანი კალმეოლით ქალეთის კაცით ფარმალში
მივიდა და განჯრომე ეს ანმავი ყაენს მისწერეს და ყაენმან ალიყულიხან

შემდეგ სარდლობისა ქნა და მეფობის თეიმურაზის გადამხდა რომ ლეკ-
ნი თავს მოეყარნეს და არაგვზედ გზაში შეეკრნეს და სადაც გამოსავალ-
ლი გზები იყო შეეკრნეს და მეთოფენი ჩაუსხეს და ქვეყნის ლაშქარი
და ალიყულიხან არაგვზე დადგეს მეფობამან თეიმურაზის სახმარი
ჯარი შემოიყარა და ხმა შემოუგდო იმერთას გარდავლო მოეწონა
ახლოვეს მაშინ მეფის ალექსანდრე დედა და ვაჟი გამოუგზავ-
ნა ამის უფრო ყიზილბაშის შემწეობას ნუ შემიქმ გზა დამანებე ნურც
ქართველთა ამოსწყვეტ და ნურც ყიზილბაშთა ერთმან ერთს ნუ შე-
აბრძოლებ და ამან ისე დაჰპირდა კუთხეობის მამულმა არ არის რომ შენ გზა
დავანებოთ ამისი ასეც შემოუთვალა ჩვენ ხვეწნა არ შემიწყნარეთ მე
რა ვქნა ჯარით გადავალ და მამადიამ ერისთვი ქართლის მეფის
მხადაბება ლაშქრით ალიყულიხანს იყო და მეფობის თეიმურაზის
თითონ ანდაზას არავლებრ:
ამავე ქკსა: ტკ: ალიყულიხან მოიხსენებს რომე მეფობის თე-
იმურაზის ლაშქრისა ხელად ჯარით გადავიდა ალიყულიხან ყი-
ზილბაშით ლაშქარმან ყოველმან ქართველი და ირგვლივ მოიცვა
და სოფლისთა მზით და თარხნელთა იყვნენით და სადა არაგვზედ თოფნი
და გამოსავალი გზა იყო მეთოფენი ჩაუსხეს და ლაშქრით ყო-
ველნი იყვნენით და ეწყოდნენ არ წაიგიდნენ გაიქცნენ
ები შეეკრნეს და თარხნელნი იყვნენ და გარეშემოსის ყიზილბაშნი
შეიპყრნენ და სოფლისა რაზმი გარეგეს და მეფობის თეიმურაზის
ლაშქარი და ამათი ჯარი გაფანტეს და მოკლეს (მეტის!) დიდი
და:

და ერთი კაცი მეფობასა თეიმურაზისსა მოიწია ერისთავთან გამოგ-
ზავნა ასრე წიგნი მოეწერა ალიყულიხანს შემახვეწეთ მეფისას
ყეენს აქა მომიწერეთ და მამიხმარეთ ამ ჩემს ათხრებულის
მამულში და მოვიყვანოს სხვათა კაცს (მჯარეს ნუ მომცემენ) თუ
არა და ათქვენ შეგვქმნა და ჩვენ ყოფნით ჩვენდა სხვაგანაც გაგე-
ყარათ მამინაც აქაც ლაშ მოვიდეთ და ალისაც გაგვეყარ ემის
და ალისაც შემოგვემთ კი ანგავე ალიყულიხანს მასნაფეს და ამა
და მოიწია ერისთავს ლაშქრის მეფობისა თეიმურაზისა კაცი გაისტუ-
მრეს და მეფეც კაცი გაეგზავნა რაცხრიც ლამქამეს იმრიგათაში
ყეენს მისწერესა და ჩვენც ასეთი წიგნი მოგვწერესა რამეყენს
გაეგზავნებოდეს ჩვენც მეფისას ჯემწიფეს აჩვის მოგვწერით
და მეც შემოვკალთ და რაზ ყეენის ბრძანებით მოვიდეს ისრე ვქნე-
თ და ლომქარიც ქემინდ და ჩამოხდნეს და ზოგნი მთის მივიდნენ
და ზოგნი ლომკავს ქდგნეს და ზოგნი ქამაღ ისხდნენ რამ მისთანის
დრის ყარაულით ქინასეს (ქიმასეს?) მერე ლომქარით შეიქნა ქა-
ნაჩის ცემა და მახილით მოეხნენ და ყარაჩემის მახილი სამძლის ნ ყარი
შეიყრებოდ კაცთ მოიყვანეს და ციხეში გამოერივნეს და აღდგომ ჯდე-
ლი შეიქნა ომი და თავის სროლა მაგრა ერთგან შეიყრა ალაფ და
ტყვეს და თავისთა კაცი და ქონებაშ გაეყმეს და ზოგნი ცხენით
და ზოგნი ქვეითი გაიქცნენ ზოგნი ქისხაცნეს და ზოგნი წყალმან
წაიღო და ზოგნი თამლოის ქალაქს შეიხიზნეს და იმხანებით და ხელო-
ნების კარგები და ქონებ ერთმანეთ მეფობის თეიმურაზის წაიღო და

თვითოს ხანისა და ხელთანის კარავი და მორთულობა ჭურჭლება ჭელო შ ქეჯილოზ ეშმობა და სამოვარი ასრე გაიარე რომ სანახევროთ წამეშ- არიყო და ბატონი აღიმირზა თვითან ალიყულიხანის კარავში რაშ- ობლ და მისი საქონელი ყველა თავისთვის ტიქირა ამრიგი გამართეუ- ში ქართველნი არ დამართებოდა ბატონი შაჰნავაზ იყო და ესა- ნაშვემი ყაენს მისწერეს და ჰკვიმ ტყეთ ყაენს ბატონის შაჰნავაზის სამეულებლად გამოეგზავნა ეელარია ეშმელარია სოფელ-მან მისიწ- სი არ დაიმალა და ამ საქმეთი ბატონი შაჰნავაზ მიიყვანა მოლ- ნისს და შეიქმნა ტრიალი და გლოვა საეულოდ საქართველოში და შვილი მისი იყო ბატონი სვიმონ გლოვასა და შეწუხებისაგან როცა მ- ესმა სიკვდილი მეფის შაჰნავაზისა შამშიზ ყაენმა მწვეთ ეწყინა და მას- დაეუმბიმდ ვითა ბმა ყოფილიყო მაშინვე გამოგზავნა ვაჟი და სამმი- მრის წიგნი შვილის იმეღის მოყვება და წყალობის ქაღება წელიწად- ზედ შეიწყალა მეფის შაჰნავაზის შვილი სვიმონ ყარჩხა ხანსარდ- იყო და ყაენმან თავისის ქალის მოუმეტ შეეყუმის ნათლში ასახავე ორჩი მეფის შექმნილი ჯამან მანაემ მეფემ ქართლის დელიდელი გამოგზავნეს და ბატონს სვიმონს ყოლისთ მისცეს ყარჩხასანს და სხვ- ათი თორმეტი ხანი და ერანის ლაშქარი თან გამოატანა::

ჩ͂ჳს: ქ͂ორ͂ო: ქალაქს მოვიდა რომელსაც ეწოდება ...მოსახლეთა და ... წილი ეყვეს იყო მღერა ნალიბი და მეჯლისში მორთობა და ყაშაბი სოფელს რა ქარწინილებმა (ex. ...) გარდიხადეს მმანეები იყო ყ... ისა რომე ვასი ვაჟი ვაჟი ...ვეწყვეტა და ვახეთში ყიზილბაშები ...

ლოშინა და ყოველი პატრიარქითურთ მირონის ხატი ფერფლის ხონმა შეიყარა
კახთ ლაშქარი მიეგებნეს მთეულნი წყალთა მოიწიეს ფშავ-ხევსურეთიდამ
ქიზიყელი იქით ასეთ ქართველნი გაუყარნეს თითო თითო კახნი აქედამ
გაუყარნეს შიგნით ასე მოეკლნეს ერთი მორიის სისხლისა ვერ შეიცავდა
და ალაზნისპირისთვის ყოველთა ეფრემს ლეკლეთით ერთად
ლეკნი კახნი ებრძოდნენ რომ ყოველთა ეფრემს მეფე თამარ გაექცა კახეთს
თითონ ნიკოროსის ღალუა ეს იწყინეს ქართველთ ქრისტიანეთ უმეტესად
ებრძოდნენ და მოეგებნეს ქართველთ ერთხელ ყოველნი ამათთვის შეიყარნ
კამბეჩოვანს რომ შეიყარე მე ებრძოდეს შემოიკრიბნენ კახთა
თავის კარგი გაექცეოდა ახლო ქართლის კახსა ეს ყოველი მი-
სრულიად ომით ქართველნი შეიყარნენ ებრძოდნენ მტერს ყოვლით
ნიკოროს ხატის ლომის ყოველთა თავისა ყოველი ხან სარდარი და
ესენი შირვანის ხანი და სხვა ხანები და სულთნებიცა მრავალი
ებრძოდეს ალეკსნეს სამეგრელოს იმერეთს გურიასა დადიანს
ავაზიანთ მრავალთ ყოფნის ნაქონიერთ ეხეთ მეფეთა და ქართველთ
ამისთვის შემოიყვანეს თავისთვის კახი მოყვანი თეიმურაზ მეფისა
შევიდნენ ქართველნი და გამოიყვანეს მეფისა ზედა ქართლისა და კა-
ხეთისა და თავისი ქალი ებრძოდა მოყვანმა თეიმურაზ მეფისა
მისცა მოყვანი სვიმონ ჯიშელისა იქვე სამხრეთს და სამართალი
ყის პატრიარქმან იმ კაცმა შეიწირემა ყოველმა თავისი ტყვეთა-
ტანის მოუწოდა ებოდ ხანის შვილს როსტომს ყოველთა ლაშქარმა
ჭირი სრულ მოემატა ამას არამიში მოვიდა მანამდე ხა შისამს

ყოველმა

ყაენმა ტახტი დაუტევა და ამ სოფლით მიიცვალა ::
ქკს :: ტჲ :: მშახნაზარის ქვეყანას შორის რომ ყაენის სასახლე არის და როს-
ტომ ხან იყო დროთ ხანის ნამიქუარი ისპაჰანს ყაენის შვილობი და
შვილის შვილები იქ იყვნენ მრავალი ჯერ ქნილი იყო წინათ კაცმა
და ჯიმწიფეთ მოქცეულობაზედ და ერთმან ერთი გაუწყვიტეს და მრავალი
სისხლი დაღვრილი იყო როსტომხანს ბოლოთი და შეწევნითა ღვთისათა
გასინჯეს სხვა შვილობაც იყო ყაენისა მაგრამე თავზ თავზ დამწვარი იყო
სინათლე აქონდა მაგრამე თვალის შვილი შვილი იყო დიდოლ(დიდოლ)ვი
თვალად და ტანად შვენიერი ჯიმწიფეობაში ამის შეერთებით გამოიყვანეს
და ტახტზედ დასვეს და მოულოდნელ ჯიმწიფეობაში შაჰ სეფი ყაენსა არქმევდნენ
ქანარი და ნაღარი მისწყერა შორის და ახლოს შირაზნეში თუ მაღლითო
და თავყვანის ეცით მოვიდნენ ყოველის ნაირნაირი ხანები და სულთნებმა
ულოცავდნენ ჯიმწიფებასა და აგრეთვე თვალი მარგალიტისა წყლისანი
ნ ჯიშის და მოართვეს ყოველთა მხარეთა თქვენ და ამას არარის ქვეყ-
ანათა ზედა ამისი მსგავსი გაავერებია ყოველი სჯული და სულთა-
ნითა ნაწარმოებითა ქმნულითა და გულმა ქმნა სივრცეთა ყოველთა ქვეყ-
ყანათა ზედა ამდენის წამოექცა მეფის მამრასის შვილი მეფენი
სვიმონ და ვისს მეფენ ქართლის წყაროთ და ვის მეფენი თავის ალ-
გილს იყო იმავ წელიწადს ამონი ისარეა ვისმა მეფონმა თეიმუ-
რაზ თავისი ქალი და სახე ერისთავს ზურაბ და მისივ ყმა ხერხეული
ვითარცა მოლოდინით შეიყურეს და მხინვარე მეფენი სვიმონ ...
ლოის დავაკვლევინა ქართლის მეფენად სახელითა და სამეფოთ ...
და

ლიქირა რა გაიგონა შაჰ ხოჯა ყაენმა მრწველ იწყინა ვისს მიჯდებს
გაუწყრა::

ქ:: ქორონიკონსა:: ტჲვგ:: დაით ხანის შვილს ყოვლადი ალის რომელიცამ
ნიკეს ქართლი გამოუგზავნა ყიზილბაშთ სარდალი მაჰმადის შავგირიანის
სახლთ უხუცესი სპასპეტი შეიკრიბნა შვილი რომელიცა ხან და მრავალი
ლაშქარი ვინც რომელმან მეფემ რომელნიც თავადი და მხნეობით შვილი
ყაენს სიხარული ეწყობა და თან წამოსხა თავადი მეფის ამალისგანი შეა-
ლ ქსნის ერისთავი ოდიშ ლიმწრი შვილი ქველით თავისის შვილებითა
ფავნელი შვილი მხედრები მისი განაყოფი რომელნ მასპინძელი თამაზ ყაფ-
ის შვილი პაპუნა თორმეტნი თორმეტნი იმერელი მოქალაქე ოხ-
უცეი (უხუცესი?) თუმანობის მარიამ შვილი სახან მეფე ქართლისადმი
სომხითის მელიქი ათამეგ და მისნი ძმანი თან გამოაყვნეს და წამო-
ვიდნეს და რუსეთს ფავნელი შვილი წინ გაისტუმრეს და სომხითის მე-
ლიქმა ქართლის თავადებთ (თავადთა?) წიგნები მისწერა ასრე რო-
მ ყაენმან თქვენი მონაწერი სახვეწარი შეიწყნარა და თქვენის
მეფისწულის მაჰმადის დავით ხანის შვილს მეფეს რომელიცამ ეწყობა
და თავადების მაჰმადის რომელიცამ სარდლითა და ერისის ლაშქ-
არი თან გამოუგზავნეს და მისის შეწყალებითა შემოგზავნილნი ჩვენ
მისვლამდე ვარ მაჰმადი თუმანობის საფლობელს ჩვენ და ასრე როგორც მე-
ასხლეს რომ რუსეთს და წიგნებიც მაჰმადის თუმანობის ხელში ჩაუვარდ-
ა ვს წიგნები წაიკითხეს ვისთანას ეწერა ამ წიგნების ამბავი კარგ
ყმას შეატყობინეს თუ ამ რიგი წიგნები ხელში ჩაუვარდა ამ ამბავს-

ჯო

ედ საქართველოჲს ლაშქარი მოიხმო თჳთ ყიზილბაშთა წინ ძლევლეთ.
ო ალავერდიენ ოლქ ლაშქრა ერთის ით თბ ამილახვარის მეფემან და რუსთემ
მეფე და ერისის ლაშქარი ახლის მოსრულ იყვნენ ოდეს ველისციხეს
სათუთრიყილნიბ აიყარნეს თეზს მივიდნენ და ქართველნიარიყ თეიმურა-
ზის მიუდგნენ იმერლთ მოშველეში დაჭრილოიშეს ამისთანის დროსა
ევან ძლიერი დისის (თჳსის?) ლაშქრით ჩამოსდგომოდა ამირეჯიბე-
ლარიყისსნი მიეშველნენ და თათრის ლაშქარიყ ალუკა ყიას მისრულ
იყო და მარიამიანი და სომხითარნი მისვლოდნ მეფენი თეიმურაზ
ზემო ქართლს მივიდა როსტომ მეფე ქალაქში შევიდა და ლეფრისი ერთი
ქართლის თავადთაგან წინენი და ვაჭრიმოაგებს რა მეფენი თეიმურა-
ზის ლაშქრობა იქნეს ქალაქით ორი ათასი ცხენ ველთლი ვარგნი
ვაჟნი გაუგზავნეს რომ ზემო ქართლს თავს დაესხნენ ამათიყ შეიყრნეს
და ცხლეშენი და შარგი წინ გაისტუმრეს ანანურზედ და თეითონ ლევან ჩა
მიუდგეს დიდლევარიყ დიოთლიოლ იყვნენ და ლეფრისი ერთი ცხენი
დავაჭლდნალთ ზიგივინმე მისწვედ იმს დარებოდნენ ჯიჯაჩამე ლევან და-
არღნილი მარგი და ვაჟი დაეჭირათ და გორს მივიდნენ და როსტომ მეფე და რა
სტუმბნენ სარდარი და ერისის ლაშქარი დაუყვეს და ...ზე გარსგა-
ხუ ააგეს და გაათავეს და მოუსლეს მეფ მონაშმა ჰყანონ მისი ლაშქარნი
მიზიდარის მეთოფენი ამად დააყენეს ქართველნი სრულ მოიყვანნ.
ფ ცხიცის შვილის ფარსადანის მეტი და ის იმისთვის ვერ მივიდა რომ
სარდრის სახლზედ მადლი და ლოსმართლა მოიდემლა და იმისგანერიდემ და
სარდარმან სავამბე (თბს...) და როსტომან ლაშქარი გაუგზავნა სხვაგანა დარბ

ევნა

ქცინა ეს რუსუდამ მეფემ. ეწყინა: და ასრე ასრე ვაცვა მოუგზავნა სარჩ-
რს და შეუთვალა თავთა საქართველოსა აღარჩენილთა არისა და არცა მო-
რჩილთა იმისაც რამეთუ მოიხსენებთ მე ამ ქვეყანის რასაცამ-
აცალნი ვიქნებით ამ საქმეზედ სიტყვით დამდგურდეს და ერთავე ყაფ-
ს არზა მისწერეს ყაენით შემანებმა მოუვლა სარდარი ვანზედ წავიდ-
სთ და შერიგანის შეყლისა შეგი რუსუდამ მეფესთან იყვნენ შემანებ
გათავეს და რა საქმე დამრიგებელი გაგაისშვილი ფარსადანცა და სხვა-
ნი რომ არ მოსხდნენ იყვნენ ყველანი მოიღვენენ ამავ წელიწა-
ლოვან დიდის ძმოყვრა და ქართლი სამეფოთ (ქალაქი?) სთხოვ-
ეს და მანც მასცა მარომ დიდოთველი და ამავ წელიწადს ქარტი-
ლი მიიწია რუსუდამ მეფემა და გზა არ დანება იმერელმა მეფემ გი-
რგიმ შეიყარა აქეთ მეფემ რუსუდამ და მეორე სამცხის თავსა დიდადა იქით წა-
მოეშინდა დიდნი შეყრილნი (შეყრილა) და წამოიყვანა და წინ გაიტა-
ქალა მეფემ გიორგი შეიმზადა და გამართვა დიდისა და დაიწყო ჯერეთ
მეფე გიორგი მეფე რუსუდამს რაიც ვავას ხის იმერელთმა და მოიმა-
ნა მაცალნი დიდნი შეიყარნენ გაიხარეს ერთმან ერთის ნახვითა
ლხინით და განსვენებითა წამებანა აქეთ დიდნი და წამოვიდა მე-
ფე რუსუდამ მხიარული⁺ ჩამოვიდა და მეორე ტფილის ქარწილი გა-
რდიხად იყო .... რუსუდამ მეფე საჩამს ჩუქა იქნებოდა დათოფიან-
რისთავი წამოვიდა იმისი შიშით რომ მის ძმას ზედრამს ე-
რისთავს რუსუდამ მეფის მმისწულ მეფე სვიმონ მოიკლა და ზა-
ეს თავში ქრისტიანთასთავის მეფის თვითმპყრობელო ერისთავნი და

⁺ om. იმერეთი

ლოთხრეს

ლითხრეს ტოთოება ერისთავსა რომე რისუქამ მეგე მოეგვარავსო შუმო-
ნეს და სერისთას წავიდა იქმამ მაფრინს თეიმურაზს გარდამისლვა შე-
აფრიქა ვითარ მაფრინს თეიმურაზს მისი ძმა ზეგრამ ერისთავისა-
მვლა ამისთვის მოეფიცებმა ეგონა და არ იქმო ესამშვემი რისუქამ მე-
ფემ შეიფყო და დიდის ლაშქრით მეხრანს მივიდა და დათენაერა
ნთავი მოეპოქლებით მოიხდ და ყაენთან გაგზავნა მოიწამა და
იარაღის შემოსხნას შეიაპყრეს დიმანიარაღი არ შემოისხნა
და მალით შემოსხნა გაიმხილეს წავერა ფინქარის ჯელი ზოგი მაქა
ზოგი დაწერა ეს მეფეს მოასხნეს შრმანემ აწა დეფანეთ ტოთოება ერის
თავი მოეკლეს თავის მაშამვილის ანტონიფა (ანტონიფა) და სამოსახლო
ისრევე ილიამს მისცა და ვითარ იესე ერისთავსა მოკვალი ფიცხია
ისხომდა და მესისხლეს იყო თავად თავისა ძმა შანშე და მისი ფოლიმ-
ემლა და შანშეს ფული მეფიის დის წული იყო და ზალ ერისთავიც
ამის მაფრინემისგან მოკლა და ალისი შემაირიგა იმასვე ლიანეზის
ნწოთ მეფეა ყაენთან წავიდა ყაენმა დიდი მაფრიცი მისცა მეჰმანდარი
დააყენა და ვარიგი ოლეფა გაერთნა და მეჯლისში სამეფოდ(-მაფ)
ალაგი იჰმეს და ყოვლს მეჯლისში დაჯდა მეფიშან და ვითარცამ
იესეს ერისთავს ტოთოება ამოსახლო მოეკლათ და იმ ამოსახლო-
ისთვის შეილი შააყენ და ითამ ყაენს ეხლდა დაიესეს ნავლ-
ვით დიდის ებემლეფ ::
ქეს :: ტყვლ :: სეფთან მეგრით ვარნეფიერი მივიდა ერევანი ააღო და დამირდე
და და მერვეს თებერვ შაჰ სეფი ყაენი მოეხლ ისრევე ერევანი წაართო

იმ დროს როსტომ მეფე მიეხმ სომხის ქვეყანა ჯარით მოვიდა და მოციქული ნა-
მოგვარი ქნეს ეს შაჰსეფი ყაყენსამა და სხვა ათასის ნალდი ჯარისაგან
მისა და ყაყენი აღარ მიჰყავდნენ ისპანს როგორც მეფე გასცა ყოფილი-
ყო ნადირი და ქსნის ერისთავი იყო ვაჭარი დიდი მეფის ასუ-
ლის ერისთავი ზაალ ნაზირის მიუღლდა და ითავმ ამილახვარი ქსნის
ერისთავს მიუღლდა და ქსნის ერისთავი და ამილახვარი დამშვიდდნენ
ზედ ქალაქში შენება და ნადირი თავისის ლაშქრით მოვიდა სპას
იდგა გარს ქალაქისა და ჯარი ათოვდის ერისთავის ლაშქარი არ ჩამო-
ვიდა ამათი ლაშქრისაგან როსტომ მეფემ იწყინა და აუწყებ-
და მოვიდა ჯავარი ბატონი და ქსნის ერისთავს და ამილახვარს
ყოლ მეფის გარს ყიზილბაში შეეხვეწნენ ვაჰ როგორ ნადირს აუშვა
და ლაშქარი ისმა ყოველი ერისთავისა და ამილახვრის წინადგა
მიიღო იმათი რაც ეს შეიტყვეს აბალაგის მეფემ ერისთავმა ელი-
ზბარს და ამილახვარმა შეიპყრეს აუწყა და ამისთვის იმათი უფროსნი
ითი ყმანი წამოუყვანეს მეფემ გარს (გორის?) ლაშქარი შეიყარა სა-
ამილახვროზე და სოფლის თავზე გარდამწვრა და მეფე როსტომ ყველა მოვიდა
ისინი ვახტან? როგორც და მეფემ ყმათაგანის ყმები დატყვევნა ისე-
ვ გარს მიუღლ ერისთავი და ამილახვარი ვახტანგ მოკლეს ლაშქრისა
სიძეშვილი წინანი მისწერეს და ყოველი სახლეს და მეფემაც მოკ-
ლეს ლაშქარი ამათი და ლაშქ აგროვებით ლაშქრით ვახტანგ როგორ
ზანა და ისინი მოკლეს ალავერდის ახლოს ვითარცა ამილახვარი და
და როსტომ მეფის შემდგომ ვახტანგის ქალი იყო და იმერეთში ჯარი ყმა-

ვახტ

ვამეს ფლგა და იქნამე ვარძის ფეშქეშით მეფესთან მოვიდა და მეფის
შესაწყალებს შემოუხვეწა ეგრეთ როსტომ მეფე მოწყალის გულის-
მისა იყო და თავის შიბა შვილს ასახლია::
ამავე დროს იყო ვახა მუხრანი იმერეთს და ვახუშტი ჩამოვიდა მი-
ის გზიდამ მზოვალს ჯგუფს მეფე როსტომის თავისუფლებში და
ლოლაფი მოინდომა
ქ~სა :: ტლ~ზ :: მეფე როსტომ გარდაიცვალა მეფის სვიმონის სისხლი ითხ-
ოვდა და მეფუნის დარჩენი და შეფრი აგი საქმე დღესე შოდის მე-
მოვიწვენ მუხა ანტონისაგან მოქროსნილი ეგისვებაშნი ერისთავები
და თავადნი და დიდებნი საქმეს შემოუხვეწა თუ ყოს წარმოდგინება-
თმან ერთი დიდებულნი და მან დედან გასამართლებით და როსტომა-
რთამან გაასჩინეს მუხრანის სვიმონის სისხლი იმ გვარად მოივიხურ
ჯალდეკ ვახამ მუხრანმა თავისუფლად სანდოთ სოფლებით სოფელი-მეფე-
მში და სოფელი ჯინის ჯეგი ქართლის თავადის შვილებსა გუ-
ის მიუღებს დავითად როსტომ მეფემ რამდენიმე სოფელი მისცა და
ან ასრამა და ფუტი ყველა გაუთავეთ და ვახამ მუხრანმა როსტომ-
ამა მიეცა აქა ერთი აზნაურთა ამბავი ამბოლოსენ აქეთ მეფე
როსტომ შეიყარა ქალაქით ვახა მუხრანი ქისიყისავე თავადებით და ყ-
ზიან ხანი ჯამაგირისა ეწინა ვახა მუხრანი თავადის მისცა იყო
და მეფე როსტომ იქით წავიდა და მცხეთის მივიდა და შემოიარა სვ-
ეტი ცხოველის და ითხოვა შეწევნა ასაველის არაგვის შიარა და
თავადის მოეხლა ვერიკხელი ხარ მღვდელი და დამწვეველი ყ-
ლის

ლოის მპყრობელი ღმრთისა რომელსა სწრაფ და სამართალი შენ ყოველსა ვე-
ლსა დაუნერგე შენ და გულმოდგინე მეფე რუსეთისა::

ქჳს:: ფლოგ:: ღირსმა ქართლისა და ნაწილისა გულმოდგინემა სახლით ლეხეთ-
ტესი რევაზ და მრავალი ხსოვნა (საქ...) ვითარ შვილები ხელ-
მოვლეს და გაქვავდეს მაღალი თჳთმპყრობლის ყოვლად მიიყვანე და გრძნობს
მოვიდა რუსეთის მეფე ხორციელად ვინმე ყოვლადმოწყალე იქნებოდეს თჳ-
თის მაღალი თჳთმპყრობლის ყოვლადმოწყალე მოლოდინი იქით მაღა-
ლის თჳთმპყრობლის შვილი ღვთით და ჩვენგან გაგზავნილი ღირსე-
ული ყოვლისა მეფობისა იყვნენ შემდეგ იყვნენ ქართველს მათგან.
მეფე ანუ და დამოკიდებული გაბრწყინებული და მაღალის შვილი დიდით
იქ მოიყვანეთ და მრავალი ხსოვნა (საქ..) ვითარ შვილი დიდებით
მეფე რუსეთის გრძნობს და მეფისა ღმრთის ეს ანუ მოვიდა და ვა-
ხნის მოლოდინება მაღალი თჳთმპყრობლის მეფის გიორგის მეფობი-
სა მაღალი თჳთმპყრობლის ღირსი ყოვლადმოწყალე მოვიდა ალავერ სით-
მე მშვენი და ხარით სასახლეს და ხელი და ალავერ წინასწარმე-
ტყა და არის დასამარხავად ცხენ ქალაქისა ყმაწვილობა და ღვთისმსა-
ხური ვინ ვითარი ქართველს მაღალს მისვლიდა და მაღალის თჳთმპყ-
რობლის ქრისტიანესა ჰპატრონობდა და მეფეს არის ღვთისა იმისი და ყო-
ველი და არის ღმრთისა იმისა ღმრთისმსა და მეფემ მასვე მიხედნა
ამ რიგი მეზობლისა ვინც არ ექნათ რომ აღარა ქონდა ქვეყნე-
ბი მაღალს თჳთმპყრობლისა მოწყალების და იმათ დედოფალისა შვილისა
თვის მოლოდინების ნაწილით საქმეზე მოწყალება მეფე შემოშვილდა

თქვენ

თქვენით მიდი ისხლა შეალისასა შეხვეწე არს მოგივალსათ და ხე-
ცნი შენაყოფლობით ეგემის გასაყრისა და ამის ღვანით ეთისა ყმა
გვიმსახურისა და თუ ესემი არია ქნისა ამჩნი ცხენიდ ჯვარი
გვათხოვნა რომე იმერეთამრისი მივწვეთი წამოვიდა დედოფალი
და ვათალივზა და მაფენის შვილი ლუარსაბ და ერიც ეფისვა-
ზეთი მზას იყვნენ მივგებენ მეფემ ფარეშთ ღებისნგს ღმერთს
ჩემს სისხლოვს ერეგს ალაგს კარვებში დროლობმეენით და ვარაუმ
ებით თუჯირებით მოღუვლებისეთ ვინაცაქეთ ჯვარი იდგეს აყარეთ
რომ დედოფალი მიმმანდლებისა კარვებში ბრძგს და დედოფალიმი
მმანდა და ცხენითგა წამოხდა და მეფემ ყოდალი (ქალაგა?) ქნა
მაფენის შვილის დავითის სიკვდილი არაერთი თქვასა
დედოფალი მეფის კარავში მოშმანდ და მარჯვენივ აფრთის-
ქი ულდგა და მარცხნივ მაფენის შვილი ლუარსაბ ნუდ
მივიდნენ მეფე კარავს წინ მიეგება და დედოფალი ტკბილით
მეფეს ფეხს მოეხვია ამის გეხვეწებით თუ ერთი წყალი სისხ-
ლი გვაპატიეთ შენს სახელს გზა დავნებო მეფემ აპატივისა
და ბრძანა არ დაღუპე და ერთმანეთს მოეხვივნენ მეფენი ერთ-
თავ ტკბილი ცეცხლის ხანს ერთგან იყვნენ მერმე დედოფალი
თავის კარავში მიმმანდა მეფემ ლორის ზანი ისა ხან ისმე და შე-
ეკითხა დედოფალი სიხვეწრით მოსულა და ამისისათვის
- რომელი სწყალობით ამისი აპატივის დღეს ჩემით აპატივის დღე
არისო და ჩემი მიმბრძანებული და სატახტოველი მაფენეხს რა-

მესხ

მერსაც ვისტარეშიათ ან დედით შეზვეწიათ ან დედოფლითაათ და მეფ-
ონს თვითმპყრობს საქართველოს წესი და სიმშვენიერე გაცურდება ?
ჩვენ რას გამოვეთრიეთ და ან რა ვამართებთ მერმე ამან მოასხნებ-
ერთბით ძირი ათმა ვაცი ნამეცნიერი ამ ვახეთში ამოწყვეტილან და ქველ-
ფენი მრავალს გარეჯილან და ამ რიგი გამარჯვება არვის ეთქნია მამ
შენის სიმართლისათვის ღმერთმან ეს გამარჯვება მოგვცა და აქ თვითონ
და ემართებოდა და ქვეყნი შვილი მოეკვლესთ და დედოფალი შემოვხვეწია
ყარაია ნემით დაბნეულნი და სხვას ბევრს დავმორჩილდეთ ამისი რიგი
მეფეს მოეწონა და ვნახე ისრე აღლუმი ამასამში ვინც მაყრონის თვითმპ-
რობის წინდებაში ერივნეს იმათ მეფეს მოახსენეს ამას წინათ რომე
მაყრონის თვითმპყრობის შვილი არ მოგვკლათ არ მოგვასხვენათ
რომ შვილი შეუპყრობინეთ შენ რაიმის მოვახსენებთ და ქვეყ-
ანა სინანი არ გაგდება ყაეწმაც გაწყინებს დედოფალი ამაღლებს საფრვეს
სვერთა რომე გზები და ჯარი ათხოვეთ და ეზნიანით ლაშქა იმერეთს
გაგზავნეთ მეფის გული მოწყალება ამ სიტყვით მიმართეს დედო-
ფალი მოაცხყეს (მოეფყევს) რომე მეფეს აქვენის შვილის არ მო-
კლავსა და აქვენს ეზნიანით იმერეთს გარეჯვლას შეეხვეწენ-
თა მეორეს დღეს მეფე დედოფალის ხანახვათ (სან...) წავიდა დედ-
ოფალი შემოეხვეწა ძმის აქვენის მეფის სვიმონისგანაო და მა-
ყრონის ლევანისაგანა ჩემი დროსის მეფე არავინ ჯერ რომელია
და იმასაც დიდი ხანია აქვენი გვერთს ხლებას აღლოლდა და ვითაც
მის მეფე არი გვყავნებ ჩვენ არ გამოეშვითო და ვერ დედანმ-
ისს...

ისსაჲ ახლა თათართ ძლიერებითა და ყოვლითა გალაშქრებულთა იმათგ
მამულებულთ რომე იმას ეშველოს რომე და მეფემ იმერი ძლიერი მოახ-
სენა: რომელის ჩვენს ჯელით გამოეცა მოკრებულებითა და ისა-
თი ვარი არის რომ სივეთის მეფე არა ძველადმარეს მაგრამ თქვე-
ნ მეშველობითა რომ შეურამის ჯარისა გაარეშებითა მე
ახსნა: როგორც შევეკედლეთ მერე მოგვარი ჩვენ გარდავხვდით და თე
იმერს პატივს ძმადვე რომ ამ სამერის დროს ჩვენს სათავეს
არ მოგვამორებმა ნაზარის ზღვარი თქვენ იქონიეთ და ალიავე-
რის გარემეთ დაგვარინეთ ლომი ძლიერებისა და ქვეყანა მაგ-
წანებს მეფემ მოახსენა რომელსაც ომანებთა მე თქვენთვის არ
მტერისა მაგრამ თქვენი შვილის ძმობა და თქვენი ამბავი ძმ.
რაცხემა ყოვლის მეხსიერებით და არამც ჯემწიფის შმანებმა მოვილს
თუ მეფენი ეგიპტერიში ათაბაგის ცოდვილით ვარიხო გამოგზავნ-
ეთ არ უფრო სამის დღემდის მოითხრიმით დიდებულება მოახსენა
მან ამერი წყალობა მოეცეთ რომ ამერი ჯარი და ცხენი გაათხოვე
რომ იმერეთის გარდაგზავნეთ მეფემ ულაყი ახალი სარდლისა არის
არიან [illegible] ქრისტიანეთ [illegible] სამცხეთის
ლაშქრით თან გაგზავნა და მერმე ვინცა [illegible] ვახნი თან
ჰყვანდნენ [illegible] ცოდვილით თან გაჰყვნენ და სხვა [illegible] ერთ
მეფესთან მოვიდნენ და მეფენი [illegible] ქართლი [illegible] და
იმერეთს მოვიდნ ვახნი [illegible] შეიყვანეს
ვახეთი [illegible] ყოვლის მეფენის შვილის ძმისა და სხვა

ვახ

ვისთ დროშისაგან თავი და მიაქცია თეიმურაზის დრომა მისცეს
ჭავჭავაძის მეფის შვილი ალექსანდრე მეფე ლუარსაბის შვილის ქართლისა გამო-
გზავნა და ყიზილბაშის ასლამთ მიეწიოს ყაენი ესემ შაჰ თამას ჭრი
დაასხველდნენ ნიში სიავგლი განგებში ალექსანდრე მეფე ეპისკოპოს და მეფისა
თავი თამარი მეფისა ყმა და იესით შევსხმული ციხენი რისიფსმ-
ეის და ქართველთ ხიდათვისი ვისხვადა რისთვის მეფეს ეპისკოპოსი ყაენმა
იმერეთს მიეწია თეიმურაზ ალექსანდრე მეფემ ეწყინა გურ-
ული დასაოჯახის (სპარსის?) ვილის შვილნი მიეგებნეს ყველგან
ნაზბლი მზა დაისვენდნენ და ჩხარს მიიყვანეს თეიმურაზ და
ხარებნ დადიანული იქითგან ძმისა დადიანი და მეფე ალექსანდრე
მიეგებნენ ძრომისენი და ძრომისეულის ციხეში ყველანი იქ მეფე-
ანებს და თეიმურაზ შვილი ძმით იქ გაიმართოვნეს შვილნი ამის ფირისა
და მიეგებნა ::
ქ[2]სა :: ჩხკბ[2] :: შაჰ აბაზ ყაენმა ყანდაჰარი ინდოეთის ხელმწიფეს წაართვა
და გურჯი ხანს უბოძა და თვითონ მისთის მიმავალი მეფეთ შეიცვალე
ინდოეთის ხელმწიფის შვილი დიდის ლაშქრით შემოსწყო და მისვლა-
მი იყოს და გურჯი ხან ციხეში მამაცობითიც მაგრამ მიმინდა ციხე
ვერ აიღეს უფლად დამორჩილდნეს მეორეს წელიწადს ყანდაჰარი თვის
ხანს მისცეს (მისცეს) და ინდოეთის ხელმწიფის შვილი დიდის ლაშქრით
ყანდაჰარს შემოსწყვა და თვისი სპარსი რუსთამ ხან ლაშქრის ყოფნი
მისცემად გამოგზავნა და შაჰ აბაზ ყაენმან სპარსთა მეფისთვის ყუ-
ლი ხანს მისცა და ქრისტის ლაშქარი თან გააყოლა და გაუყვანეს ერთა
ს
6

და ლომბერის სიმრავლე ყანდაჰარზედ დაარხია იყო და აქ ლომ-
ქარი ყოვლა ვეგნა სხვა ლომბერი ალაზ მოყვდა მოლაშქრე გამარ-
ჯვებმა ინდოელთ დარიხ მაგრამ ყანდაგი ველ ალიეს ყაყენთ გამ-
ელლენ აიმაღლენ მათაც მაგნით თემი და მამა მეილემი აქმარნეს
ავრიელგაზ ერქვა იმან მამა ჯემწიფეთ ჯუვანდ დიქარა და დაატყ-
ვევა და მემეში დაბადა და თეითან გასამწიფად და თემი აერია და სა-
ყანდაჰარით ველაარ მოიყვანა მაცმანის მეილს ქარწილი ეყ-
ყვეს და გილანით ენდოარნივა მეილის ტომ სოელანის ქალი
თამარი მაჰმუდის მარიეს წელს გაზადხელისას მეფემ დედოფლ-
ანათ ვახტანის ძმა მოინდომა წიგნი მისწერეს ქართლის თავადთ
წავიდნენ და ლოილის მაჰმუდ და ჯერ იქ თაგლი რვა ყაიეი ქა-
რიყა ქრიშ აქით სიმაგრეზედ მაჰმუდ სამეფო ინდოეთის და სათის
ქალაში დადგა იქით აიყარა და საგარეჯო და სპარსეთის სამეფო და
ით მეფენ მალი ინდოეთის მაგარის მივიდა და იქიდამ ვარყლა და მი-
რაქემი ინდოეთის და მაჰმუდ ზეეთ ალმნის პირის ხომახდ სა-
მს დღეს იქ ძდგა მეთხეს დღეს ყარალაყის მიწური ინდოეთის
და მრავალი ნაწილი მევლა ჯარის დღეს იქ დადგა მესმეს
ეს წინა მიწური ინდოეთის და იქიყ მეერი მივლეს ამარითავ სა-
დირიში ათას ხუთასის ნაწილისა ზედი ჟანი თავიზედ მმლაი
მიარიფეს იქით ამელის ფინზედ მიეწა და იქ ხილელი ძმლმ
ევინა იმაში ძლგნეს და იქით ლიხი და ჯიჯიმი მრავალი ინდოეთის იქ-
მე აიყარა გალმა მერი მეიარა და გრემს მაჰმად და იქითგან წინა მი-

მმანდ

ამანდა საყდრისანიც ნისა და აიყარა აღავსებდის მიმადლა აღავსების
საყდარი მცხეთის თეიმურაზის დიდი ძველეული იყო და ახლა მეფე
შენდობილები და იქმნა აიყარა და შეა მთას მიმმანი და იქითგან რამე-
ავის და ქართლს (ქართლს) მიმმანიც იმერელი მცხეთის შელისმ-
მეუფის ნიშანი მაგრა აგვან ძლიერს ტყვედ ტყვეს თავადები
დადვა და იმისი მოკვეთილი იყო მეფემ ალექსანდრემ დაამშვენა და
წაიყვანა ურჯულოებმა მეფე ... ქართლის ... მოუხრეს
მცხეთის შეილი მთავარი ეკლესიანი ... ქართლის შეძლ
მრავალნი იყვნენ და ზოგი ერთნი კვლავ ეკლესიანი ყოველი აწ არ-
ვინდ ნიშანი და სანახავი მრავალი აქვნდეს და გამოისახ-
ეს აგრეთვე მცხეთას თეიმურაზ და ... ყოველი
აწ არიან მრავალი აქვნდეს და გამოისახებ მეფემ რუსტ-
ამ დიდზედ გატეხილი ხიდი ... ქვით ... ქვითკირით ...
და მზიანეთ ... ქართლის ... და საშუალის საშვენელათ სა-
ფელი ... რამ მზიანი არ გაისახსოვ იმერის გასაზღვრ-
ეთ მიმმანი ... მცხეთის შემდეგ ... და-
ფე ხიდის ... დღეს ... ვარგის გული გაგე-
ღეთ და ... ყოველი ... იმისაც ... და
მეფისაც ... და გული გაგრძ ... ნიშნით
დაიწყეს ... კარგზედ ... და ... შეიქნა
... და მცხეთის შეძლ ... მოეთ
... და ... შეიქნა ... და ... (ყოვე-
ლი)

ლოი?) დ~ ნაწილება მიიღეს დ~ მეფეს ხოსროი გაუგზავნეს დ~ ესე ამ-
ბავი ატყუებს მეფემ ფიცხლავ ჯარისმარი შემოკრებით უხლოესი
ამავ ბატონის შვილის ლეკის მმა ხოსროსთ გაისტუმრო დ~ ჯვარი
(ჯვარი) თან გაატანა დ~ თვითონვე ცხენს შეჯდა დ~ წამოვიდა ცა-
ცხალს მიუსწრო დ~ მეფეც ცხენით გარემოიცვა შეიპყრა ვარიავემა
ბატონის შვილმა რა მეფე ნახა წამოიძახა თუ ეგზ წამოვიღებ
ლიანე ალიარ შეირიგებდა ველიარ წამოიყვანა მეფემ ქუდი გარდაუ-
ღო დ~ თავს ცემით მტირალი ბვერის მიუჯდა დ~ გამოჰკითხა თუ
რისთვის მოხვედ ან მეველელი იყავ თუ არა ბატონის შვილმა მო-
ახსენა თუ მაკრიხია ჩემს მეველეს მე ვეკითხები დ~ თუ არ მოგი-
ხია თქვენი თავი ვარგათ იყოსთ რამდენის გევრიანნებლივს თქ-
ვენ ისი ქვნით იმ მუხის ღომესაც შიგ ლომების ცოცხალი
იყო დ~ მას თუვან მიიყვანა შენჩნა ყაველს ვარიამი თავს
ცემა დ~ ტირილი ვისაც უხარიდი ისურვის ტირილი არ მეტ-
რისთვის ლელო გათენდა თათარი თავიანთ წესით ლოცვები გამა-
ლის მოლაშ მოუსმენის ვიახვით ჯმანი ... ავლამრის
გზით მიასვენეს მერმე ლელოგულ მან იტირა ზიგმა ერთმა ქა-
რთველთაც დ~ მერმე მეველი არიდავენ გაისტუმრეს სხ-
ულ ქვეყნის დღისით ალამით წინ მიეგებნენ დ~ ვარდის პატივით
მიწას მაბარეს დ~ მეფემ ეს ამბავი ყველას მისწერა ერთაც ყურძნ-
რიდი ლეჩქრები იყო ალარის გამოეკითხნეს ამისმეტყველი რომ მიარიან
შილის შემდეს აქმნეინეს გზის დასაკარგავათ თუ სითვენაც თავის
ან

ის მეფე მონადირე იყოს მაცხოვრის მეფის თავი იქით ჯვარს ესხმ-
ეულთ გასწყვს და მონადირე უმეტეს თქვა ქართველნი და მაცხოვარი დე-
დოფალი მისი მოიყვანებენ და თავადნი და სომეხნი მონადირის
მოიყვანებენ და მოასხნენ ამ რიგი სამართალი ყოველთა არ
იქნება ძაღლებს რომ ართავს მიმღეთ არი ძერქორან და ილაყვა-
ნი კაცმანი ძაღლსა და კაცმანზედა იმის მოიგდონ ესეები ქნეს და იმს
მოიგდნეს მეფის საზღვარის შორდაშორ მცხოვრის გულმა სათამაშო
გაარნეს რომე ყოველგნით ქორი ყმაწვილებს მონადირე და მისა
ანნივ შეკაზმნენ ქორქორით და იარაღითა შიგმი და ფარი აწეს და
ცხენს შესხდეს და გულმა გაგზნეს მეფეშ ეგზი ისაყოლი ამის
წელს ყოფნა და მმანა ცხენის ვარემი ძაღლებს რომე ვაყარ ა-
ვრეს არ მოიწყვეს მაგრამ ანნივ მომარეგემით წვნეს გამოლაშქრად და-
უმახვს ვარგი დრო არის ყოფს მისა მაყენე ცხენ ქურქემითა და
შიგმი შემოამტყვრია ქორქორი (ქორქორი) გაიყუფეს და გვერდმი გაავლ-
და შიგმის ნატყვებ მიგ შვრეს და ეგ მონადირე ამგეს შიგმი და მარჯვე-
ნ შეამტყვრია და მისა მაყენე და მონადირის ლახტისა და განყოლ-
და. მონადირე მოეწიო და მისა თავს ლახტი ძერა და ეგითაყ თავ-
საკე სისხლით ყელი გასვრილი აქვნდა ყელით ლახტი წაიყვანა
და მონადირის ცხენმან თავ გამზრდელობა ქნა და მისს წასყოლად
მისა ლახტის ყემით ყვან მისდევდა მონადირე წავიდა კმალის
ჯმლი და ჯმლ ყვავილმა მაყენა და სწყნურდეს ტყრა და მისა ცხენ-
ით გარდმოვარდა თავადი და სამეხთაგან ალაშ ალავის ყმაათ-
ალდა

წელსა მაინდღურ მოსახლე შორის მონასტერსა ასამდე არ დღემდის შე-
ლმის ცხენი მჯლა და მათქმა მმისა შიგმ ქრისტის ცხიხემი ტყუველთ მისმ-
არის და მაინდღურ ამ დევლოლამით ცხენით სდგამს მიუდის და დღის სა-
რეკლით შეუმის ნაფეხი ამხრივეს და არს წყალიწყლის დევლოდი ართგვ-
ელმთელდ და შიგმ ქართველთ იმოქრევს და მაფხნის შერლმა ცოდით
ჩაიარა მოფხნის შერლის ჯოლამიმეტის ლის წყლის ტამ საელთნის ქა-
ლი იყო მეფეშ შმინა მოფხნის ლეოხსმისა ვარგი მმა არის რისტამ მარ-
ზაი და იმის შერლით მეაუყვანინეს და თავის მმის ცოლს მიეცნეს დღის.
რომ იქნება კი მოფხნის შმინება ზიგთ ლოლოიწყინეს და ვერა თქვე-
რა ყოჯნთან თეურმან გაზნიეს და მოფხნი შერლი ვასხდანე შერლ-
სთხოვა ყოჯნი მოხმარებანსი შმინლომელ და მოფხნის შერლი ვასხლოვყე
ზმინს მეურივათ იყო და თეურმან ამრიეს მიუდის და მეფის არზემი ყოჯნ
მისრთვა ყოჯნმა მოფხნის შერ[illegible] რაყამი მიწერა რისტამ მეფეს შე-
ლად ლეთხოვნისარი თეურმან გასცემინო შენი საქმე ვარგათ მიუარე-
ელ(მიუვარგელ) და მერე ვესს გვეშველე და აქედამ წადი რუსეთშიაო
ფხნის შერლის მეფემ დღე მისმან თქვა ერთი შერლი წამგვარეს და მა-
მიკლეს ახლა მე შენს მეტი ალარა გამარჩენია მე შენ არ გაგიმეტებ რომ
წაიყვანოთ ან რისტამ მეფის სიცოცხლეში ყოჯნმან საქართველოს ნათ-
ლში ერთი სამოქლო გამოსწვევა რომ მისის ჯერის მზერავი არ იყო და
რისტამ მეფეს ელვან გაგისტუმრეს მოფხნის შერლმა თავისი დედ-
ყოჯნთან გაისტუმრა და თეურმანს ლისტორი ელემა ქართლში წავა და
რის წამსვლელი შევიქნეში ჩუდარს გამოეგზავნენ და წინ მამეგემე-

და

და არცა პატივი დიდდა და არაგვისა ერისთავსა და ყუარყუარე მთავარი თორ-
მან მეფესთან მჯდ~ა და მსაჯულნი სწყენი და ყოველნი გასაჯარეში
სიტყუაში მასხდა ანუ რამე თქვენ შემდ~დ მეფისს დ~ის თავ-
ისის მმის სივრცის თქუენ გუამში და მსისსნ-ეთა სპარსა-
რა და ყუარყუარე მეფე და ამა მმანა რომ მისა შემდ~ი თუ დ~ის
ნდომამდე მამულმდი რა ყუარსლი ეურ მე ეშმაკთანებ და ჩემს ოლვან
ვისაც აღნდ მისცენ და მოურავის შემდ~ის დედოფლისთანაც ყუელნია-
რე ქმთავრებმინა მეფს შემდ~ს თუ წინათ ასრ აღნდ ნელიარ წინასა
ყუელნი ყაზმანს მიეცა იქნება ისპაჰანს მოსმარეს მამინაც ვრცე ითხოვა
მოურავი შემდ~ი ვახტანგ რასაც მეფემ მსახურთ მოურავი მახლობლ-
ჭ~ვსა :: ტომ~ :: გამზიარე მოურავის შემდ~ს ვახტანგს წამოუყვა მო-
ყვანდე მსახურთ მოურავი ჩემმამდე ისპაჰანს ყუელნი ვარცა დ~ნდ მო-
ურავის შემდ~ი ვახტანგ ადგილ გამზდიი იყო და მოვარელი იყო ეს
ანგარი მეფეს მიუყენა ხოსრო მირზის შემდ~ი როსტომ გამზიარე და
მსახურთ მოურავი იხსნა და ყაენმარიბმის როგორც ემსახურა და მრავლის
წყალობით ქართლს მამამდე მეფემ დიდი პატივისცა და ყაენმარიბმან
ზეგრ სვანეთს ოშმა ზაალ ერისთავის შემდ~ს ზურაბს ქალი მისცა
ნიღაბს თავისას შემდ~ის არაგვისთავის სახლი დიდებულმან სხუ-
ეარი ოშმა და ვირის ვაცთ მეფის მაღლითი მოურავ ყმაზედ მეფე-
ეთა ამისთვის რომ მეფის რისხვამისგან ეცემეოდნენ იყვნენ თავით
დიდის ხნის და მერმე ოშმელნი და ერისთავისა მისთვის ყველასი მსა-
ხურთ მოურავს ეძლეოდა ::

ქჳსა: ტმბ: გუმბათი დაიქცა სვეტის ცხოვლისა და მეფემ როსტომ ა-
ღაშენა:

ქჳსა: ტმგ: მოიცვალა დადიანი ლევან ამასობამში სახლის თავრიზის ცდანი
შვილი ჩოჩრით გაგზავნა რამე ლევან დადიანი მოკვდა და მისი სახლი
მეფემ ალექსანდრემ დაიჭირა და ერთი შვილი ადგილი მისს წინამძღვრ
გამოუტანა და მისი ძმის წულები ჩვენთან არიან და ყოველთვის ეს-
ნი ოდიშს და ჩვენ შემდგომ ალვარს გვიქვსო ერთი რიგიმ მეხრონის
მოეტანს თავმდებად რომ ჩვენს იყვან შეეტანებ მისი იყოს რომე ჯარის
მისცეს ეშმაკეულმა მისი დადიანის შვილები გამოუტანა თავის სამეფო
ზედაშე ამაზედ ბატონიშვილის ვეზირის ჩაუგდია გაგზავნა ცოცხალი შვე-
თვალა როსტომ მეფე ვერის შეიტყლაო და ალიშვინისკი დიდად
ცხოველობით ეს ბრძანება წიგნ მისვლაზე მაშინვე ჯარი აღიარა ქართ-
ლით ჩაიგდეს გამოგზავნეთ რომ მეფის რისხვით ბრძანება მოუცე-
ს და მოუწყალებელი ჯარიანი ერთის თვეზე მეტად და ჩვიდმეტ ეს ბ-
ძანი მოიტანა აქ მიზეზებით მეფის მიწევა ავით ყოველია და სხლადაც
ავით არის ერისთავს ჩაუარა გაგზავნა და ახლა მიეწერა როსტომ მეფე
ლოიალ შემწყნარებლო და ეს აზიზმა მეფის შეუტყუებარი არისო ყაენს ჩა-
ფარი გამოგზავნა და თავრიზის ტფილის შვილი თან გამოატანა მეხ-
რანის მოურავის და ერისთავის თავის ხელით გამოგზავნა და ჩაერის
თავის დაუმარჯვება ერისთავს რაც მოუწერია მისთვის დიდი ყაყელი
ამოწყვიტა მეხრანის მოურავისთვის ვარდი იყოს და ახლა გადაეცით
და ესეც შეიტყვე თუ რის გზით არისო და ყოველმხარეც გადავეცა რა-

სტომ

სტომ მეფეს ლევან შაქანისათ ერნ ლეკთა სალაროში მიეცნეს მეფე
როსტომ სიმძიმით ლოგინეულად იყო და ლოგინში იწვა და ლოგინში ჩაი-
ყუა ხალხითა და როსტომ მეფესა ძლიერი ლაშქრით და მისი ძმა გამოგ-
ზავნა გასაწვლოდ ნებლად და ქართლის ლაშქარი ერთხმით და ჯარემ-
უხრანის ბატონი და ერისთავი სომხეთის დაეყენებინათ და ყაზ-
ის ხალათში მუხრანის ბატონს და ერისთავს სომხეთის მიეცათ
და ის ჩაიცვეს ლიპარის (ლიპარიტს) ძლიერი ქართლის ლაშქარი ახ-
ლდა და ქაიხოსრო (ქაიხ..) გურიელი ფაშის ფაშა და ოდიშის ლაშქ-
არი ძლიერნი მოხმარნენ და ლაშქრით მოჰყვნენ::
ქ~კს:: ქ~ბ~:: შაჰმან შეიპყრა იმერეთ მეფეს ალექსანდრეს მეფე ალექსანდრ-
ეს გაემართნენ და ლეკნი ერთი ქართველნი და მისნი ძირანისოფნენ და-
დიანი ლიპარიტ და მისი ძმა მოკლულს გურიელი ლოტ ლევანი წავ-
იდა ეს ანგარი სომხეთის მიეცემა მუხრანის ბატონს შანავაზ მეფეს
და ერისთავს ზაალის მარამ ლელო ფალი გორს შემოსლემდე ამამაე-
ზე ზაალ ერისთავი ძმრეთს და ქსნის ერისთავი და ვახტანგ სრულ თან
გარდანა და ქალაქს ჩაგდა მაღლობელში ჩამოხდა და მუხრანის ბატონი
ქსნელი მიჯდა და მეფე ავად იყო ერისთავმან ჯამალ ხან მეფეს მ-
ოეზავნა რა ყაფხალი ხარით შენი ყმა ვართ და შენს ლევან მეფეს-
ენის მეფე ბატონი არ მინდა მეფემ ლეპასუხა ეგრე არს ვართ ჩემი
საქმე მიუწერა თუ ვარგათ შეიქნებით მე გავარიგებ მაგისასა
და თავისა და შენ იყვით ვახნი შენ გიხადეს და შენთვის იყავი
და მუხრანის ბატონი თეიმურაზ ხალხით მეფეს არს მოგიტანს ყლა და

მეფის

მეფის ალექსანდრეს გამარჯვება ქალაქის მეფეებზე ზაალ ერისთავ-
ს დაჭერილთა ასრე მოახსენა თუ ჩვენი ლაშქრით იმერეთში ჩავსუ-
ლ ვიყვენით მეფე ჩვენზედა წამოენთქა და ისინი ოდიშს შეგვე-
მაერთებულნი რომელნიც ჯერ გარდასულა მეინდომეთ ერისთავმა ას
მიყოლ და ჩვენის ლაშქრის დამარცხების ამბავი მეფესა აიყარა
და ვახტანგ და ქსნის ერისთავი თან წამოიყვანა და ახლა მსვლელთ ჭალა-
მარში ჩამომხდართ იმისგან მეფემ ასრე მოახსენა ჯერ ზედავე ჩემს
ყოფასათ თუ მეიჯერებინე ერისთავისს გაგრძელებით თუ ვერ მეჩრდა
რომელიც გინდათ ისი ჰქენით რა მარბმანეშმი მმანა მოუხრანის
მარბმან ვახტანგ მეფის მოსტაცა და თემანი მეფის მიაწოდ-
თან და ერისთავთან მიუგზავნა ასე რომ თავდ პირველ მეფემი
დამე ჩემი მარბნიმათ ახლა რა შეგვიტყდეთ რომ გაიგეგოდებით
ზარით მეფის მეფისათვის ქალი მიმიყვია და სხვაც რაც გინდ მეგა-
რომელი მარბნის ვახტანგის სიტყვებმი ერისთავს ეანშეს იმან
ასრე თქვა რომ მაგისი მარბნიმა გამავაჩრიეთო და ჩემს ზეურამს ქა-
ლ მისცაო და ნოდარის ქალი თავის ასრულს ეთხოვათ ჩვენს
მეუ დამხდომი დაცტეჩ ნაშრი ალის ცაცხვალათ მაგრამ თუჩ-
მან და თმიდელი ცაცხვალნი აჩაბი ქართლის მარბნიშმი მაგის
თვის გვითქვამ და ვახტანგს ჩემთვის თარგ მეერჯერ მაგისთან
დამიფიცავსო რამ რისტამ მეფეს ოუვან ქართველს მარბნის მა-
ტბნის ალდარა ეფუმიი ეს ამბავი მარბნის ვახტანგს მოუტანეს და
ვწევ სხვა მოციქულები გაუგზავნა და იმათაც ისივ ამბავი მოუ-
ტანეს

ცხადნეს ერისთავმან რაჭისამან გაეგზავნნა ქართველთა ჰასანს ჯავახიშვი-
ლმა ჭქვინ და ყეენის რაყამი ჴელით ექნა მეუხრანის ბატონისშვი-
ლსა მეფე ბატონის შიგნით ჩაუმასეს სახლი გამოუყენეს ვახტა-
ნგს ჩაუწყეს მასალი გაუამზადეს და მეფობა ვახტანგ ბატონის
შიგნის გამობატონებულად მისცეს რაჭისა მეფემ ყარაბაღი მისწერა
დღეობლებისა თუ მოიყვანიან ახალციხის ფაშის რაჭისის ჴელით
გადაჰყვება და გამაჩნდნის შიგნი ბატონი თან გაბატონეს და რაჭისა-
ისტორიის ჯამაახან ლეწინვე ქალაქის ციხეში იყო რაჭისა რომ
ყეენს გამოეგზავნა რაყამი და გამაჩნდნის შიგნი ბატონი თან რაჭვეხ
და ახალციხისა ადგილი და მეფისათვს მიუხსენებდინა ამად ყეენის მან
ულქნია მისი მიჰრიდა მნელად ბრძანება ქნა რაჭისა წიგნი ალაჲვერ-
დი ხან ყარა მოლში მივიდეს და სხვა ყველანი სელთან ქართლს
მივიდეს ზედ ერისთავს წამოუძღვეს მოუყვანეს და მეუხრანის ბა-
ტონის მეფემის ემინა ვნახათ რასტამ მეფის საქმე როგორცა-
ქნესმისთ:-

ქკსა: ტმზ: მეფე როსტომ მოიყვანა ტფილისს ქალაქს ყარაღლი და-
ლოცელს ალარუ დასავლეთ ალარუ ქართველთა სამეფოს ერთობი-
ლი იფრინეს როსტომ მეფე თათრებმა ციხეში შეიყვანეს იქნამ ყეე-
ნს გაგზავნეს დავასხიდეთ ჯამახან ლეწინვე აქ მისრელი იყო და
დედოფალს ყეენის რაყამი შემოუგზავნა ჯამწიგნის მმანებმა ახ-
ილა ციხეში შეიყვანა და ყეენთან ლეჩაქით წაუყვანეს დედოფა-
ლმან ათრიათმა გაგზავნა ყეენს შეუთვალა მე ციხეში თქვენი მმა-

ნებმა

ნება გაგათავეთ შემველო ჩემის მხლებლებითურთ ერთი მერი გუ-
ძვალი (დედა..) ვარო ჩემს ქმარსა და მმასაო მიუთ სტყუანზე მეე-
რი ელმსხლებრებისათ აქედმ ნეუ ლმმრავს თმაცა და წივნილ ცოცხი
მეულის პაპლენა სარძლის მისცეს ჩივრნ გაასრულებს პაპლენა სა-
რძლი ტრე ჩასაულიყო ყმნს სწყნელ რასაცმ მეთის სავალი
დედოფლის დიდი მეფე დებუვაცემა ლესნმო და ამა თავი ლარჩვენა
რასაცმ მეფე თავისი სამოცნი ცოცხლემაც იმას მისცათ და სნე-
ნობაც მეუხარებს მაცნს ლოაწეხმათ მეფემაცა და დედოფალიც
მეუხარებს მაცნს ყასცასებს მისცა და ქარიმლი და ან რაც რასაცმ
მეფის საჩივლი იყო და ან რაც ძარბმი რასაცმ მეფეს შქონა ყმ-
ჯას წყალობა ლეყო სახლიდ მაჰნაოსნან ლარიქაამ მალე მ
მისცემრებს პაპლენა სასახლ წმინდ მოეწა სოლომონლესნ მეფე
ჩივრნა დაყენებს ხელთი ჩიოლვეა რაცემა თავზე ლიფრიხვა ისე მეძ-
ვეწა ქალაქში მეფე გაათავრს ამაც დღეს აქით ქარწილი ლეყვენ
მაჰნაოს მეფეს და მარიამ დედოფალმა შეიქნა სასაიდლი მეფობა
და დედოფლობამ ლეცალეცს ზაალი ერისთავი ყმნის ჩასაულიყო და
დიდი პატივი დასდვა ისპასპანს ხაზზე ჩარიზუგანი აჩვენა და სზამთრით
მზადსრს მიიყვანა და შეიქნა და აწერია და იმას და ან ვინახლდა ყველას
მრავალი ლემება ჯამაგირები გაუჩინა ხელსნი თლმანი ზაალ ერისთა-
ვს ჯამაგირი გაუჩინა ვახტანის ნაპირის ქვეყანა მისცა და გინაჯარისა
ნი რამ ვახტანგა მაცნებემ იმას ამოჰკათ მისცა და ამრავით გაასრულე-
ბა ესემ ერისთავისთავი შემოირეთ თავისთვე მეურვები შეიყარნენ ვა-

ხეთი

ხუთი მეფნ ლიხში ათრით აიგს ასეთი რამე მეახლობითა რომ სა-
ქრისტიანოს არ მოითმინა ერისთავი ვერ ჩაიგდეს მისი მე-
ლი ზურაბ სუმარწულით დაფუყოფენ და თოვმნი მეუღლენი
პლი ყული ხანი ქანგახლის მეახლეებს და ის მანძილიანის ყანა-
ემი გამგზავრ და რაც ათარი კახეთში დღესასწაულება თუთის დაკვ-
ტეს და ტყუეთ წვანსზე ეს არშიყი ყოფენ მახსოვეს და ყველაზე ზა-
ალ ერისთავს დანძალეს ყოფნმან დასტუმრა თუმცა ეფალდე ერისთ-
ავს ლამაზისა დაქანცა მნელი იყო და მმის წყალები მოლოდ-
ტიდ მოიყვანენ ზიარ ერისთავს მარცხ მღდლმან თავისაცლის სამ-
წუთშინეს და მკლეს და მისი მეუღლი ზურაბ და საბე მალვი დარს-
ებე გაიხდი თიანეთს იყუნენ და მელარ მეშველეს მოკვეარსგა
ფინჯ და თიანეთის გზით ახალქალაქს მწიკლეს გზაზედ ათარი
მეშვეარა იყნა და ჯანი ქენებით ყანირეთს მეფეს შეაფყოლებინ-
ეს ჯარი გაუშვიეს გაიხდი ხსენებ მკლეს და ზურაბ დამისმმა ყ-
ყენს გადაუგზავნეს ზურაბ ყოფნმან ქარმანს გაგზავნა და იქ მამკვ-
დარიყო თუმცამხისაბმა მეფრით ყოფლებში მეონახა და ერისთავსა ათრს თ-
ჟმეს და კახეთი გამჯარის ხანს მეფისა ელისმარ ერისთავი და მოლვა ერის-
თვის მეფის და მიბინავებელი გამჯარის ხანმან ყოფნით გაგზავნა და
ყოფნი კარგს აოფიცს სწმდ და დაუწყეს მზადება რომ კახეთში თათარი
ამოწყვეტუებით ამათი ქალაქმა იყ მისცეს ათარა ჯარი გაგზა-
ვნეს ხელ მოჯარნი დახოცინეს ::

ჭვს:- ტომე:: დაწყება ქართლის კათოლიკოზთა მეახლოვნის მოქმედის

მეა

ქაიხოსროს შვილი დიმიტრი ამანვე წარიწყმიდა მეფე ალექსანდრე
იმერეთს მოიყვანა იტირეს და დამარხეს გელათს და ბრძანებით დადია-
ანი ლეკვერიძე და მეფეს ალექსანდრეს თეტანეზ ყალაონს გაერიგები-
ქალაონ შვილი მოყვანა ბაგრატ და ბატონის თეიმურაზის შვილ-
ის შვილნი პაპას მიჰქონდა როგორც ლოცვისთვის ერეკლე და გიორგი დაიჭირა
და ერეკლე რუსეთს გაუგზავნა და ერთი ქალი მამისა თანაყოფ ქვეყ-
ვან და ბაგრატს შერთეს და მეფეთ ავლიანს ცალკე ხანს ლევან და-
ჯდა დადიანმა თავისი გზით ბაგრატ შესრულებით მოსწავლით ბაგრატ
ასია ქონ დადიანი ამაზედაც და სხვა როგორც გასინჯა ვაჟავა-
და და ბაგრატ დაიჭირეს და თვალები დასწვავენა და მამის მეფობის
შეუკრძალა ბაგრატმა თეიმურაზ ლეჩხუმი სვანეთი ქვეყანასაც
ჩაუგდო დადიანმაც ქვეყნის შვილი ბაგრატმა იტყოდეს
ვახტანგს ქრთამ შეირთო იმერეთ ვინც დადიანის ვერავინ
იყო ამათ ქართველთ დაპატიჟეს და ამით დიდათ ჩანან მიჰყავ
ლევანს დადიანმან ქართველნი მეფეს მოწყალება სახლი რომე
თუ მოწყალება ჩემს მოსვლ წელს შენს შვილს მიეცემ და
იმერეთში გაუშვებ და ამათაც მეფე მოწყალე და ბაგრატი-
ონი გულში შეუზავნეს ამით დადიანმა დადიანის ქმარი ვახტანგ
გაიტყუა თვალებით დასწვა გაძღოლე მეფე და დადიანის შერ-
იგდეს არჩევანი ამათ ერთი წყალი ჩაამბარი ჰქონდა იმ წყალს
ამათ მეფეს და წავალ (წყალს) ამით დადიანმა მის ლევანით დადი-
ანმან თავისი ქალი არჩილს მისცეს და იმერეთში გამოუშვენ ბაგრატი
თეი

თეიმურაზს სვანის ყარხუში იყო მასხინეფს ვინც შინა ყმანი ყაენის ვისს
მოვლენ შეიძლებს იმავენისა შინ მაინც თქვენს ქალს არ მისცემენისა
ყაენისა წინამძღვრითა ოთარი სახლის ოხნეული მაჭინების ხანთან გაგ-
ეგზავნათ ყაენთან მინა წაიყვანეთ და ამათთვის ლიკით ამა და ამასხერიგე-
ვი გაუგზავნეს ლეკის ჯარითა ქართლით გარემოიყვანეს მაჭინით
თეიმურაზს ლეკის ჯარითა ყაენთან გაგზავნეს ვარგის ჯარითა ჩ-
აფხა ყაენის ყაენმან ვაი. ჯარი მასჯყრი (მიაჯყრას) და ღმერთმანა
შინა შვილის შვილი ერეკლე მამულები და ვახტანგ მიუცემ და გიო-
რგი ჩერქეზი და შემდგომის შვილი ამის ყოლი შეგ თეიმურაზის გაგ-
ზავნეს მაჭინის შვილის ერეკლე მსწრაფლით და არ წამოსულიყვნენ
მაჭინეების ყაენმა იწყინა და მირიდებს მიმავალობა მაჭინი თეიმურა-
ზს სასახლეთის გაგზავნა::
ქმნა:: წესნა:: მეფე მაჭინეებს იმერეთის რჩეულნი და შვილი მისი არჩი-
ლ მეფედ დასვა და ავლართხებმინა იდუმს წაიღო ზოლოლის
რამ მიეცა ძღვნა ვამიყ და ერთი შვილი სვანეთში შეიყვანეს და
მოიპარავენ ელჩნი დიდებული ერთი ქალი და ყოვლი მაჭინის შვ-
ილთან მიიყვანეს ძმისწულან დიდებული ჰერეთელნის ყარანიან წა-
მოიყვანეს ქალის მიიყვანეს ელჩნი დიდებული ვამიყ ძღვნ-
ის ყოლი მისი ქალ ეახლნი ტყვეთ ქართლით წამოიყვანა შემან
ძმეი ძღვნით ძმსეა ვამიყ ძღვნის საქონელი გელათიდამ სამსა-
ხეული წიგნი და ხატი და ჯვარი და საქონელი თვით მისაგულისა
ოქრო და ვერცხლი და ტყვე მრავალი იმერთა მეფემან და ქართვე-
ლთაცა

ლიხქუა სამთავრო იმერეს ყმანი დადიანისანი და გურიელისანიცა ხოლო არი
მეფე ქართველთა მთავრის ოდიში და იმერეთი დაუფლეყვნა და მემკვიდრე
მთავრნი გაუყვნეს ოდიშს შიგ ყოვლისამა გამთავრებულთა და იმერე-
თში მეფისა ეს ყოვლნი შეიპყრო თემენის შემოსვლით დატყვევნა და
არიან აქამდე დადიანნი დამკვიდრებულნი ჩვენ გარდავაკლდებინებოთ::
ამავე ქუეყანას:: ჩვენ:: თვით ირწმუნა მთავარი დიდმთავრობისა ასპარი-
მათს მოიყვანა::
ამავე ქუეყანას ამის ჭაშის ხის დიდში ყოვნი გამოგზავნნა შამხალის მეფ-
ისთან იმერეთი ნუ გინა დახსნა მენი მეფისა არჩილ გამოგზა-
ვნე ჯიხეთის მოვსწყვეთ იმერეთისა არჩილ:: მოყვანეს და მთავარნი ყო-
ენით გაუგზავნეს და გიორგი ამისა სხვათაგან გააქციეს ყოვლი ვარდი და-
ვიდა ამისთვის და გიორგი ამისა ამხედრებას და ჯიხეთის მთავარნი მისცეს და
შამხალის ხის დაარქვეს და გამოსტყვევნეს დასჯისა მეფე ჯიხი მთა-
ვარნი არჩილ და შამხალის მეფე ყრილთა მეფემა იქითგან ქალაქს
მემკვიდრე და ქალაქითგან ჯიხეთს წავიდა ჯიხი მთავარნი კაცთა ხის და-
ვან მთავრ დიდმთავრობა მეფისა მოიყვანეს ქალაქს ჭირს ვრცელის
მასვენეს ყოვნი გამოგზავნე და ვახნი ვინცა ხელმწიფე მთავრის დიდმ-
თავრობის ყოვნმა საჭირველში გამარჯვ რა მთავრის დიდმთავრობის სივე-
ლილი გაიგონა მთავრის მეფემან ერეკლე ჯიხეთში მყოფს მეფეს
შამხალისას და მის მეფეს არჩილის თავმის ლაშქრით ლაშქრით თავს
დასხა და მეფე ვალი მოუკლეს და მეფე რაინდი ქონს გიორგი ამი-
ლახვარი და სხვა დიდებულნი გაიქცნენ მეფე ძმისას წელით ვერ და

სპრეს აწუევდნენ იყო გათენა ქანარია ჯამასხეს ჯვანფრელი ჯარი
მგრთველნ ყუვან მოეწივნენ და მრავალი თოფში დახოცეს და შაჰნავაზ
მეფეს გაუმარჯვა და მეტიანათ ქიზიყში შემოერჩნეს::
ჩღჳს :: ჭ :: (sic) მეორეს გაზაფხულზედ ვოეე ვახტანგმა ჩამოუხდა და ზეგ
მალია და ზოგი ცხენით ლაშქარი შეიყარა და შეყრილი მარტყოფიდამრისი
მეფე ქართველთმან შაჰნამან ლაშქარი შეიყარა და თუშკარმის მალს
მეიქნა იმი და ვინვლაბა და ქართლის ლაშქარი დამალზედ იდგნენ და
იმათ მაჯლის მოემოგარეს და გარდევიდნენ და მეფეც ვახტანგ გარდეიდა
თათრის ლაშქარიც მეფელა შაჰნის მეილი ერევნე თოფეთ წავიდა და
დიდა მისმან თარხნის ციხე გამაგრა და ზოგნი ვასნი ცალმეილითმასთ-
ან იყვნენ და ზეიდს (მეიდს) თეეს მეფე და ქართველნი და თათრნი ლაშქ-
რით იმ ციხეზედ იდგნენ და ეგრ ასწეს და მოგ მდგამიც მეწიეხნა და გა-
მოემოცა ერთს ღამეს შაჰნის მეილის ერევნეს ლიდმა ვასხურის ვიას
ჩიდა ვაქიტი ჩაიცა და ქალდი დაიხოცა და ვანველი პეტრის მეილი მო-
ცის მეტი მეწინა მეტი მარტყოფელი ესენი_ასხლეს არჩევს და მაცა
მეილს ეთქვა მე ჩავალ რაც ყარაბელი წყვეს აქაიქ ფეეს დაჯდეს
ჯარი აიჭლება მე გამამდგეთა თქვენ არეულს ჯარში გაჭდით თოფ-
მეის წინით მაცა მეილი ჩავიდა და ვეჯი დასცა აქაიქ ჯარი აარა იმ-
ას გამოუვიდნენ და იმათ თავანთ გზის მიმართეს და თოფეთის ქვეითთ
წავიდა ვინც მეფეყრეთ ანწავს ხელთხედვით ციხიდამ ერთი ვაცი გა-
პარლელით და იმასზედ იქეველნი მე ჩემს სრედამ მოველთ ამ ხერხით
ჯარი გაიარეს და წავიდა მაცა მეილი დაიჭირეს შანავზ (შაჰნავაზ) მე-

ფეს

ფეს მეჯარეს და მეფემ ჰკითხა დიდებულთა რაქნათ იმან მოახსენა ესე
დღეს არის წინათ ჟამთა თეყეეს და ათქმევინეს წერხლის წავედით ქა-
ისასრეს ციხის შიგნით ათირიც მეფრი გამოანეს და ქართველნიც მა-
ცა შიგნიდ თან გამოანეს მხარ მევრიელნი სხვას გზაზედ წამოდლეგა
შეცა შიგნით ერთს ოფერის ეკლის თავს მივიდნენ და ქონდენ შაცაშ
ერი შეეხვეწა სულთ მან მეფის მიეცა ცხადი მამაშინით მოუმეს ჰყვრისთა-
მა ჰყვრება და იმასაც აქამს მოვეცა სული ერთი ათეთ რომ ვაცი თეტ-
და იმას თვის ქვეშში თუკუჭკვლ ერთი ქონრეს ეს ვაცეში გულ ალმა ჰყუჩნ
ეს თეითი იმ ვკლეში ჩაუვარდა და წამოაცხენი ეელთარ ჩავიდნენ და მრიღენენ
და ჯარის ვაცი შეცა შეილი იმათ დღეს დიდებულს შეყარა ჰარწყეს
სარეილი იმ დღეს ჰარვისის თავს ჰდგა ჰეფრილ შეილი ჩამოდი
თეის სასულში ჰეფრი და ლუარნ სასმეჯ საჭმელი წამ იმათ ლამესვე
მივიდა მიაჩეს დღეს თეუმეთ თეის შეილს ერეკლე მაფენის შეუთან
მივიდა მიაჩეს დღეს ციხით სეიფურო სთხეყეს თევნემელში რომ
ციხეს მეცემით სეიფური წაიღეს ციხეში მეფენი რომ ჩამდიოდენ მ-
ეფემ დიდებულის ჰკითხა სადარის მოახსენეს ესე დღეს არის წასვ-
ლით ტყუვილი ეგონა აქეთ იქით ვაცეში ჰაფრინეს ეფემის და-
ჰერნეს თეუმეთი ვახი ვაცი ჩამოვიდა მაფენის შეილის დიდათ გუ-
შინ თეუმეთს მივიდა ქართველნი ჰემრეწნეს ქალაქში ჩამოვიდნენ და
ვახთვან გაახეიმრეს მაფენის შეილი ერეკლე იმ ზამთარს თეუმეთს
ჰყვეთ და რა გზა გაიხსნა დიდათ იქით რეისთეს მივიდა და რომ მე-
ნებარხნენ იმერეთით გარდმეყვანათ ისრეე მრმა მაგრატ გაუმართ

ნებინათ

ნემსით და მკერვალის მიწის შიგნით ჯაჭვის მსგავს დაჭერილებულნი
რომ შიგნით ამისთანამში დიდანი და მეფე შემდგომ და დიდანის იმე-
რეთ დაიჭირონ იმისავე მკერვალის მიწის ვინაჲთგან მსგა-
ვსი ეს წარმართვის მიცვალებულს შეიტყოს და მიცვალებულ მეფის და ყოვლის ნა-
თესავი თავისთავს დიდის შეიყარს დაიტყვის და დიდისა მიცვა-
ლებ და მიცვალებულ მეფე იყო და დაიტყვის დედოფალი ასულ ყოვლის იყო
და მისი მემკვიდრე ქართველ მეფისა შეიყარნენ და იქით დიდანი სახ-
ლეუ და აქეთ არიან ხან ვინა მიწანი და დაიტყვის დედოფალი იმერე-
თში მეფე გარდაცვლილი იყო ასულ გაზრდილ თავისის მეფისა შეიყარნენ და
თავისი მოსული თავად მარგალიტი შეიყარა ეგზე მიმოდიოდა
ხუთშაბათის ვარდ ვარდი ტაძარში გაზრდილი იმერეთ მიცვალებულს წა-
რმართვს და ამის შემდგომ სარდლის ლომქარი გამოცხადნეს დაიდგმის
ქართველთა გამოთქმის და მიცვალებულ ლოცვით ცრემლით დაიხსნეს და ამათი
მიდიოდა მიცვალებულს ჯვარ შეკრებულს მეფეთა თავის ვარდის საფლავ-
ში (საქა...?) ვაჟის შემდეგ დიასახლისი მისა ყველანი თავისას წინა-
თა როგორ როს გამხმარი მოთმინებით ხუცესი ჩხუბობდა და დედოფალ-
მან ქართველთა ვარდ ხუთშაბათის მიეცეს და უმეტეს ჩრდილში დაიყვნეს ეს ყუ-
ვილი იწყინეს იმერეთ ამაზე იმერეთ თქვენ ჩვენ ქართველნის
შერის ყმათა და დედოფლისა ყმათა და გერგეთისა შემდეგ მიწ-
ისა შეიღლო გვყავს და ხუცესი ჩხუბობდა და დაცვლილისა ხასი-
ათ ჯარისა შევკრბს ეს დედოფლისამან შეიტყო და მისმა და ეს ყოვლის ჯარით მეფე-
ნის ხასა ასულ ჯარისა გაემზადებით და მოგვ დიდებული და მეფე ერთი წიგნი და

სწერა და მეჯლიში ჩაიდგა რომ არა იყო მეფე ერთგულიო და ვიდრე
რაც ხელიდამ გამოვიდოდეს იგი გიორგის დედოფალმა რომ ფიცით მ-
ოდეთ ანდრონიკაშვილმა მახსნება რუსისა შეაჯერებდეთ იგი წიგნი დასწერე-
და ისრე შემდგომად დედოფალმა წიგნი დასწერა მისცა ზოგს და ხალხი რომ
ხელში ჩაუსვენებს დედოფლის წიგნი ანდრონიკაშვილმა მეფეს ქვეშ ამოდგა
თავისნ რომ წიგნი დაეწერა ის ამილი და ჯარით დაიჭირა და შეჰფიცა
რაგვარც ამ წიგნში ეწერასა იგი ერთგული ვიყო და ვიდრე ის მე-
ამთვი ამ ფიცის ვერ მიხვდეს დედოფალი ქალაქის გარ ეგა მე.. რეს
დღეს ხარა (ხასია?) ანდრონიკაშვილმა სუხნა ჩხეიძე მდა დღეს ყვავნ
შეუწონებ საფრანგ გენათელი და დედოფალი ამათი მომდეგი ვეზი-
რიმდენ შეეხდენ ჯერ სტრანგ გენათელს ჭკრეს შიეში და გაიყვანეს
და დასჭრეს ლოევყურით დედოფალმ მეფეს თავი ჭკრეს და ამირიმინამამ
ხელებით მიუგდებს ციხისავე წაიყვანეს ვინაცლით მიჭრილი ფამა და
ციხის თორეში მდგომარე ჭყვანეთ ანდრონიკანს და სუხნა ჩხეიძეს
მხლებელი და სპასალარი ციხეში იყო დედოფლის ციხის კართან
რომ მივიდა ამ დროს შიეში მისცეს და მეკლეს დედოფალი ჭყეჭყენს მე-
ფე ვასხანეს თავი გაგდებინეს სპასალარი და მხლებელი აიფარეს რა-
მის თავისნ დაიჭირეს რამეთი ფამას მისცეს დედოფალი ქალაქის
ყოველ ს წმინდის ლევანისმა ყველ წმინდის ვარის შიგში დამარხა
და ჭყეჭყეს შიგნი მერმე დედოფალი წელი წამები ამილეს მდა-
თა დამარხეს მიგრათ ძველათის მემკვიდრე მარტის შემო გამოგზა-
ეს ციხის ხანს ყვავნ

ჩჳს :- ქ̃ოკ̃ზ (sic) :- შეიტყუეს ჭამიყა რაჭის ერისთავმან სვიმონ
სვიმონით სეხნია ჩხეიძე და ლოლუასძით ბჟალა რა დარეჯან დედოფ-
ალს იმერთ (sic) მისცეს თვისი ძმის წული მეფისა თეიმურაზის
შვილის შვილი ეშმას მზევალ ახალციხეს მისცეს იქ დარჩა:
ქჳს :- ქ̃ონე :- მაშ სამზ ყაენი მეველ მისი შვილი მაშ სულეიმან დედა ახა-
ლი ხელმწიფება იყო და ალისხვენ რას ივითხეველ ვახს მეფისა მეფ-
ე არჩილ ვახნი და ალავერდელი გიორგი შეიგე და მეფისა თეიმ-
ურაზის შვილის შვილი ქეთევან შვილით დარეჯან არჩილ მამას მეფე
მაშ ნაყაზს დაყენებისა სხვა ყული არ მისცა მის მეფი მაშ ნაყაზ მეფემ-
ამას თქუნმეფო ქეს გაუგზავნა:
ქჳსა :- ქ̃ონგ :- ალავერდი მარიამ :: ჳმ :- ახალ ციხეში მოიყვანა და შირით
და ქართლი ქნა ვახმა მეფისა არჩილ მეფისა თეიმურაზის შვილ-
ის შვილს ქეთევანზე დაშილის ქალაქს ვახთ შეექნა დიდი გახა-
რება და სხვა ვახნი დიდეთ იყვნენ და ან დაუნდობელნი სხვალ მასხ-
მეენს და თვითონ მამულს მისცეს იყვნენ ხანს და ნაირმასა მსჯე-
ნებამ შეიზარა დასხეე ამლა მიწამს ასხე მახსენეს ვახეთის მეფის
გემაზრანი და სხვალ ერისთვს თქმიაჲს შენ რასდ მეფისა ხარით
ქსეუმი მაშ ნაზარხან მამის მახსენა და მამამ ასხე თქმისთვის ჩვენგან
ახია აქვს მიუძღვნით და ამე წაირთმევენი იმან მახსენა ყაენს
ვახეთი ჩემთვის მოუკვიათ მე ჩემსა ასის დამსნეშემ ერისთვი თქ-
ვენი ყმა არისთ თქვენ ღუმეთ და ამაზედ მამამეფე ვეწყე მეელ-
ა მისცა მეფისის ერეკლეს ვახთში რომ ყაენს წამოვა:

ქ~ს:: ჟ~ნთ:: ამბავი მისის მხვლის რიცხვითა ყ~ენთნ წიგნი მეწერა
თქვენ ვარძიელ მხ~ვა მისსა და ერთი დევნებლ:მის რაცამი გვიმე-
თა ძიუხლავ მასნი ჩაცამი მისწერეს და ჯვარ-ცულის ხატი გრიქა-
ას ჯმლით გადაგზავნეს რა რაცამი მეფემან რიცხვითა წამოვიდა, და
თემურის გზით ქართლში გარდმოვიდა შემოსწავლნენ ქართლში მაჰ~ნ~ა
და და მაჰმადის შვილის ერეკლეს და ქვეყან ლეკლეკისა ძნ ჰქონდა და
ომი წელიწადი იყო და მმათ ერთმან ერთი არ ესახათ რა ნახეს ლეკი
სისხლიანი შექმნით მათ და მათს ქვეყანას მრავალი სრულქვირი
მოართვეს სამეფო ყულსვე და ქმ ყულსვე და ყ~ენისგან ჯმლით და ხნთი
მეფემან ვახტანგ სიძე და ბმანი ლეკის ჭირილით გაიყარნენ და ვიჩ
მეფემართის მაჰმადის შვილი იყო ვისთ ძველნი და ანგარიანნი თან გა-
ჰყვნენ რა შირვანს მეფე ყ~ენის შამაჩას მეფე შირვანის ხანზედ
ათსი თემანი მოართვით მაჰმადის შვილსა თუ დასახლისა სამე ჰქ-
ნესო გარიგებულო და წამომართესო ხელით სოფლად ნახირის მმის წ-
ელი მეჰმანდარით მოაგზეს და ლეკის ბატონით ყაზმინს მეფე ყ~ე-
ნმა შამახაშ ქნა შემოქმედთ ოსმალეთის გამგეს და ერთგულებით შე-
ნიერს ყ~ენს ერთგულის მაჰმადის შვილეთი ახლად ყაზმინს ჯარით მი-
ეგებნენ და ქალაქში შეიყვანეს რა მემამაჩა მეხუთეს დღეს ვიწვე
ათასის თემანის გადაგზავნეს და მეორეს დღეს ყაზმინის ჩრდი
ლოთოელი მეჯლისი იქნა მაჰმადის შვილი ერეკლე ვარგეთ მერთ-
ელი თვრამეტი და ჯარ მეაზმელი მამაჩა ვარაძრისნ ზღონაბინ
მეფელთა ოსმალეთის მოაგზეს და მეჯლისში რაიმ შემოვიდა ამის ცდან

ჲ ხსოვნებისა და სხვით სიტყუელნი გაჭკვირდნენ და წაუყვანეს ჴელმწი-
ფის ესენი ავლენინეს და ჴელმწიფეს მიაჩვენეს მხარის ყოველის ზღუ-
ით ძნელს და ჴელმწიფემ სამეფოსანმავი ჰკითხა ეწინ რომელთაის ჴე-
მწიფისა და მერმე ძმისა თუ რომელთაც რაცა შეექცეოდით მერმე გზა-
ზედა გარდაჴდომილი ეწინეე ნახვაზედა ჴელმწიფეთ მეიყვანა თავ-
დნი გვარი შეიღებისთვის და მერმე ნამეტნავნი ვარდ ტანჯვისა
სხე მეუნერობისთვის წელიწადში ორი ათასი ხუთასი თუმანი
თეთრი და დღეში თორმეტი ჭიქა შარაბის ლუდის ულუფით გა-
უჩინა ხნავის ჰპატივს და მიართმევს გარდამხით ყოველი ყაზმირით და
ზანავანი წამლანი უჭრანის გზით ვიძრუ ქალაქში მოიწყუ და მე-
ფენის შვილს ულუფეზე თავისის მეფენის შვილი მეჭმანწრით ულ-
იბეს და გილანის გზით ღვინის ჰპატივცემით მაზანდარანს მოიყვანეს და
ნაზირისთ და ხინით და ლუდინის ნაშით და ღვინის ჰპატივცემით შეიქ-
ვიეს და ამით ისწავლეს შაჰმანწის კახელის (კახეთის) ჯანიშინება
ვახტანგის გარდაჴდომის უშმეს და რომელთაც ჴელმწიფის ელჩი რომ
მეფენის შვილის ლუარს ძნ მეჭუდლილიან კახეთის მიუგდის მეუა
მეღლობისთვის ისინი გაისტუმრეს და რომელთა ჴელმწიფეს მისწ-
ერეს ამხელის კახეთის ჯანიშინება მეფენის შვილს ერეკლეს ყმა-
ს და ნათესავებით შეგროვებანს ვახტანგის გარდაჴდომის მოეყვით და
მეფენის შვილი ერეკლე ღვინის ჰპატივით ვარზედ შეეინახეთ რომ
ჩვენი ზნე და საქმენი ისწავლეს და მას უკან კახეთის მეფობა-
ს უშმეშთა გარდაჴდა რა კახეთს მივიდა კახთ თავადნი დაუძლურდება
არ

არ დაიმალოს ზოგნი მოელოდნენ და ზოგთ [illegible] [illegible] სულთნის მე-
ლიქს ჯვრით [illegible] [illegible] [illegible] და [illegible] [illegible] ყეენისთვის
გამოეგზავნა და ვარის [illegible] [illegible] [illegible] და [illegible] [illegible]
ჯვრით [illegible] [illegible] [illegible] და [illegible] მოახსენეს ყეენისთვის
გამოეგზავნა ასე წიგნით გურჯისტანის ვახტანგის დაჭერა და ზა-
ვთის ქნა სარკინოზს და განჯის ხანს და [illegible] [illegible] [illegible]
და ასე [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] და [illegible] [illegible]
შენი მამულკი და გურჯისტანის [illegible] [illegible] და არ [illegible] [illegible]
ხმამ სამეფოს [illegible] [illegible] [illegible] გურჯისტანის [illegible]
ეროვნენ და [illegible] განჯის ხანისთვის [illegible] [illegible] [illegible]
მოგიხსენით [illegible] სარკინოზნ [illegible] [illegible] და [illegible] [illegible]
ოხია ყოველის ჯვრით გამოვგზავნეს და ამაზ ყეენი ხან განჯის
ხანი ვახტანგის [illegible] და [illegible] ვახტ [illegible] [illegible]
გნი მეფენი [illegible] ყეენს გამოგზავნა და ვახტანგი ამაზ ყეენი ხანს მისცა-
ეს და გურჯისტანის ხალათი და [illegible] [illegible] [illegible] მისგან გა-
ნჯის ხანმან არ მისცა და [illegible] [illegible] და შენის წყა-
როსის სარკინი [illegible] დადგა და [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
თვის დღის [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
სი [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] და [illegible]
ნიდე [illegible] [illegible] და [illegible] [illegible] [illegible] და [illegible]
ერთი [illegible] [illegible] [illegible] და [illegible] [illegible] და [illegible]
ლის [illegible] [illegible] [illegible] და [illegible] და [illegible] და

არა

არაგვეთის სამხრის ვაკის მთანი ერთგულთა მდევს მაღლდების
მაგრა ენანი ცოცხანი და გულრიელს ჯარი მრავალი-სახლნი და შეუპუ-
რნი მეფეს მოუხდ ენანიც მე დაუწმუნეთ დიხელდ ერთად გუ-
ლიერნი მტყუვანნი და ეილის გამჭვნი იყო და არის სქმით ვაკს არ
დიწაუდ და ლთი არს ესამლი სწორი ჯვარ მეათრ და სჯრე-
ლეე ყმაწვილი ძველი ღუღუნური და დაუწმევმელი სიმე მჯლა
იესის ნამმნეში აქ მეუკა და მეფემ გულიერილი და რაჟის ერისთავი და
მათნი ვერმნი თავენი და აზნაურნი მეიპყრეს და ცხენეში ტყვე-
ეთ გაგზავნეს და როცა სხვათათვის ექნა ლმან მათაც გარდახდე-
ენა ხრი ასის გულმული ზღვათ შიგა რამ სამჯლით სქმული ჩა-
ჰყარო ლი ერთისთვის ათას ზუმს ჯმულზეო მგავემც უცჯლი
ხელისანი თავის ჯმლის მიზდს ლირის ::
ჭიჯს :: ტფხგ :: მსვლა რთუსეთით ელოვე ღელუგლის ზღვით მირგე-
ნს გამსვლა ანმაგი მათის მსვლის მირეგანის მაჭენის სულელე-
მან ყეგენისთვის მეწყლა მმანემ იქნა ჯემწითვის ღუსლელ შეგ მე-
ჰმანდარი შიში ჩადრით გაგზავნეს და მაჭნი ღელღუფლი დიდის ჰაჭ-
იერი ისპაჰანს მამმანეს და დღეში ასი მარჩილი ულულეფა გაეჩი-
ნეს და თავის მეილს ერევლესთან დააყენეს და დიდი ჰაჭიერი მიაპყრეს
და ყოველს ვარგს დღეში შიგნით დაჰპატიუებდის დიდს ჰატივს სცე-
მდნ და მრავალის მარომეულის და ძოლიმის მეეპატიუემლის და-
ღელუფლი ღვარს იფყლდ არ იქნემლი ალის გითამრეს და მერ-
ილში გარეგე მეფეუმნ და ვახტანგ გარდაუხსნა ხანი აჰაზ ყულიხან მაჭ-

ნაჯმ

ნაშთ ერეკლე ⁊ ლევან მათი ყეენის კარზედ იყვნენ ⁊ მღთის მე-
ტი მშველი (მშველელი) არსაით გარნა მაგას ყეენი გურგინხანს
უწყრებოდა ქართლის მეფეშითვს არ ელოდებოდნენ ⁊ ურჩობდნენ ⁊
არაგვის ერისთავი ოქროჲს წამლით შავშვილისა ⁊ ამავ სწრაფლა ვის
შიშით. ამას შემდგომ ლევან ... ⁊ ქვემ
ქვემო გურჯის ხანის სახლით ყეენს მოუვიდა ⁊ ლაშქრით ⁊ ...
სამხრეთის მულიქი ყეენმან კარზედ ითხოვა ეს ამბავი ლევანისა-
თვის მამას გიორგი მეფეს მისწერა ⁊ გაუგზავნა კარავში მეჯლ-
ისს თავი ავერევინეს ⁊ ქამარ შეგ მულიქი მოაკვლევინეს ეს ამბა-
ვი ყეენს ლაილო ეწყინა ⁊ იმერეთის მეფეს ალექსანდრეს ჰყოლდა
შვილის ... ყეენთან არზა მისწერა მამა პაპა ჩვენი ...
... ერთი რაყამი ... ჩვენი ...
ყეენის კარზე მოუვიდა ერთი რაყამი ქართლის მეფეს ⁊ ერთი
ერევნის ხანს მისწერეს ... იმერეთის მეფის ...
მეჯლისის ... კარზედ მოიყვანენ იმერეთის მეფის ... ა-
ხალციხის ფაშამ მოაკვლევინა ... გურგინ ხანს ...
⁊ წიგნი გურგი ხანს ... თავის მამასთან ... ხანს
გაუგზავნა ... ⁊ ყეენისთვის მისწერა ...
იწყინა ⁊ გურგინ ხან თავის შვილს ... ქალი
შერთო ⁊ ... ქალი შერთო ... ყეენმან ეწყინა
⁊ მამა ⁊ შვილი სთხოვა ⁊ ... შვილი გურგინ ხანის ...
... თამაზ შეგ ... გიორგი მეფისგან ...

ვეთე

ველე და სიმწირე სჭირდა დის წყლის წარმოდგენა თავისის სოფლისა
მერე და ყეენს არზა მისწერა გამოგზავნის ზიდის თავს დასხმა და ნაპირის
ხანების ამწყვეველი და ყარამანის ძმისა მიწვდა და ჩვენ ამისთა-
ვი წარმოვეელით და ჯემწიფის აღდგომაში არ გავეჩივნეთ და
ქალაქს გავეწყდეთ და მმა ლი და მერე გამგზავნეთ ამამის ბეგზე
დევანს და მიგზავნის არაგვის პატრონი ძმისას და არც ისინი ამა
ზედ ეს ამბავი მოვიდა ასანთვლის თავი თავის სახლის ვაჟს მოვე-
დევინეთ და გიორგი მეფე სამთავიში შეეხვდეთ და გამოიყვანეთ
ეს ვნება ჟუჟური ეწყინეს და მიჰყვნის მეფის ერეკლეს ქართლის
მეფემა მისცეს და ნაზარ ალიხან ხან ძმისქენ და ჩალაგ მხმარებით
არაგვის ერისთავმა გიორგის აწყინეს მეფის მისცეს და ამას მეფე
მიქელმა ეზომის ხელით გიორგი ხანს მისწერეს ქართლის მეფემა
თეიმურაზ მეფის (მეფის) მეფის ძეთაის მეფის ერეკლესთვის
მიუთვალეთ და შენ ვასხვედ წამელით და ვაჟკაცზედ ეს ამბავი რადგან
მოვიდა წარმოვიდეს და ყეენს არზა მისწერეს შემდგომ ჯემწიფის
გათავდეს მეწინავე სახლების და თეიმურაზ მანგლის
მოვიდნენ და ყეენისგან მეწინავენი გამოგზავნეს მეწინავის მო-
სვლამდისინ გიორგი ხან ალიხან და არჩილის ხეეში მოვიდა ამასთ-
ში ნაზარ ალიხან თბილის ქალაქში მოვიდა და გიორგი მეფე
თეიმურაზ რომელს ერისთავს შეეხვდა ქართველნი სრულად
მოვიდნენ პატრიარქის მეფე და ეს ამბავი ყეენს მოუვიდა და
ზედ რომე იარალი მოგროვა გიორგი მეფისგან ძნელიადის ყე-

მწიფის

მწიგნობრისთვის გამეგზავნა და ჯამწირეებს გიორგი მეფის როსტომს გარ-
დხილეუა და პატრიარქის არა შვილეა დიდი ეწყინა და ამაში და შეი-
ლი დაუჭირეინა ლეკეს და შაგრაფ ჰერათს გაგზავნეს და ლოლუ-
არსში ქირმანს გაგზავნეს და ყათალიყონხანმა დასხმიეს რაცხთვ-
ჯის ოვანეს ციხეს და რაც გიორგი მეფისგან დანარჩომი არავინ
ზედ გამეგზავნა და არ ქალაქში დარჩა სახლი და ციხეები და
ჯაგი და ცხოველი და ბრინჯი და სხვა მრავალი ჯამწირეებ სრულ
ნაზარ ალიხანს ციხე და ამ წყალობის როგმეში მეფის ერეკლეს
თვის ეჭმიწმინდათ და მეფის დიდ ეკლესი დედაციხე და მეფის სახლ
და მოტხის შემდეგში ყაენს ეშმაკეთი დიდის პატრიოთ ქართლს
წყალობითი გასტყლობეში არჩაგი მეფეა ართილ მეფე როცხვთა
თ დეიღუთს მეფეთა ამ ამბავზე ეიოტკ ართილი დედებულის
სიტყვიყო ამათი გამეგუნა მიმალა ვაჭვე სხვა არჩაგი მეფე რომ
ართილი და გიორგი რაცხს შეიყარნეს დიმეგრეთს გამოშმართნ
ყაენის შმანეშა ოუნა რომ ქართლის და კახეთის ლაშქარი იმე-
რეთს მეფეს მიაშველეთ და თუ გამარჯვებ ჰარაშიდანის ლაშ-
ქარი მიეშველებოს::

ქკს:: ტჲლ:: მეფე შაჰნავაზ ისპაჰანს წამოვიდა თიმოთებს:: ვე::
ამავე ქკს თვეს აპრილის თვეს მეფე შაჰნავაზ მოიცვალა ხა-
შვარას::

ამავე ქკს ამავე თვეს აპრილის თვეს:: მოიცვალა მეფის-
ნის შაჰნი შვილი პატრიარქი დომენტი::

ქკს: ჩღჲვ: მეფე მანუჩარის ძის ლევანის მეფობა გური-
ელის ქაიხოსროსი ასული თვით მოიყვანა: თჲ: ივლისს-
ს: ჲს: ჩრდილის ქალაქს:

ამავე ქკს მოიყვანა ასული ყაფლან მარიამ შერდინის მე-
ფის არჩილის და მეფის გიორგის და ლევანის დედა მეფობა
მეფის მანუჩარის სიძემ თვეს თამ თვეს: ჩჲ: ჩრდილის
ქალაქს:

ქკს: ჩღი: (ჩღკ?) მოიყვანა დედოფალი მარიამ: თჲ: ჩრდი-
ლის ქალაქს:

ქკს: ჩღია: (ჩღკა?) დედოფალი თამარ მეფობა გიორგის
მეფის წინაშე სისხლ გასხლ მოიყვანა ქრისტეშობის თვე-
ეს: ღ: ჩრდილის ქალაქს გიორგი მეფე ერეკლეს ნაღვერისა და
ჩვეულებრივ დიდი ქართლის ლაშქრით ერეკლე მეფემ შეიპყ-
რა იგივე საარაგვო მარიფუროვს მიღვ. ხალხი მლოცველის სიკუ მე-
ფისთვის ვინცა ას ქართველნი იმიერი ჩული გაგზავნა ვინცა და-
იმართა იქიდამ აიყარა და ვაგრანელს იქით თანთოვმანი დიდი
მეტის ღონეს ვინცა შემოუყარნენ ერთი ჯარი დიდნი მეფეფე
გიორგი მეფემ გაუგზავნა შერ შერს წინ დასჯელილთ მეჩემი
დმანემე შევრიგდეთ ერეკლე მეფემ არაგვი მეფეული გა-
ლაშა თავს დიდმა მიწამა ერეკლე მეფემ აქე გზა იყო და ველის
მივიდა აიყარა ერეკლე მეფე იქნის ჭიქი აისრა ლოგეთს (vel ...-
არეთს) დიდი იქიდამ თუნდ გერმანზე გამოსული იყო თავს დიდმა

ვიდრე

ვაყი მიღეული გიორგი მეფე აიყარა იქიდამ მოლაშქრეთის ჩაა-
არეს როსაც მხედრნი ქართველნი არაგვს გადმოხდნენ არაგვის პი-
რს ქიზიყნი იმავ ღამეს ერეკლე მეფეს ვაყი მიღეული (ფიცხ.)
გიორგი მეფე წაიყვანა მუხრანის დროს ერეკლე მეფეც გამო-
დგა ერთი გამოდიოდნენ მოლაშქრეთის [illegible] ქიზიყნი
ებში [illegible] ერეკლე მეფე [illegible] გიორგი მეფე [illegible]
[illegible] ერეკლე მე-
ფემ [illegible] გიორგი მეფემ [illegible]
[illegible] აიყარა ერეკლე მეფე

[illegible]

სრულ იქმნა
ჴელითა [illegible]
თიბათვეს 23 წელსა 1829 ქ(რის)ტ(ე)ს
:-[illegible]:-

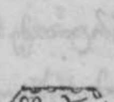

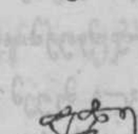

Paléographie.

Inscriptions trouvées sur les marges d'un vieux Mit de la Bibliothèque Royale. (Arm. 25)

(32 Feuillets manquent)

26 8bre [illegible]

28 = [illegible]

6 9bre [illegible]

= [illegible]

8 = [illegible]

9 = [illegible]

10 = [illegible]

11 = [illegible]

12. = [illegible]

13 = [illegible]

14 = [illegible]

15 = [illegible]

[illegible] — 16 9bre, [illegible]

[illegible]

17 = [illegible]

= = [illegible]

18 = [illegible]

19 = [illegible]

20 = [illegible]

21 9bre = [illegible]

23 = [illegible]

[illegible]

25 = [illegible]

= = [illegible]

[illegible]

= = [illegible]

26 9.bre [illegible]

27 = [illegible] = 28 = [illegible]

28 = [illegible] +

29 = [illegible]

= [illegible]

= = [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible] ... (le reste illisible)
30 9bre [illegible]
25 8bre (Feuillet transposé) [illegible]
3 10bre (Un Feuillet manque) [illegible]
[illegible] — 5 [illegible] — 4 [illegible]
5 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

marge coupée. . . .

. . . . — 7 = [illegible]

[illegible]

8 — [illegible] — [illegible]

= = [illegible]

[illegible]

[illegible]

9 — [illegible] — [illegible]

[illegible] ([illegible] . . . [illegible] . . . . [illegible]

[illegible]: Cette inscription, dans ce qu'elle a de lisible, montre l'alliance du Khoutzouri avec le vulgaire.)

10 — [illegible] il n'y a que ces lettres

= = [illegible]

[illegible]

[illegible]

= = [illegible]

[illegible]

[illegible]

11 = [illegible]

12 = [illegible]

13 = [illegible]

14 10b = [illegible]

15 = [illegible]

16 = [illegible] — 17 = [illegible]

18 = [illegible]

= [illegible]

20 = [illegible]

21 = [illegible]

= = [illegible]

+ om. [illegible]

[illegible]

[illegible] (Ce qui suit est d'une autre main) [illegible]

Après [illegible] on lit ces mots rajoutés de la même main que la fin de la note précédente [illegible]

[illegible]

22 — [illegible]

23 — [illegible] — 24 — [illegible]

[illegible]

24 10bre [illegible]

[illegible]

= = [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

25 – [illegible]

[illegible] —— [illegible]

26 – [illegible]

= = [illegible]

[illegible]

27 – [illegible]

[illegible] —— [illegible]

[illegible]

28 – [illegible] —— 29 – [illegible]

[illegible]

30 – [illegible]

31 – [illegible]

1 Jer [illegible] —— [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] — 2 — [illegible]

3 — [illegible] — 4 — [illegible]

[illegible] — 5 — [illegible]

[illegible]

7 — [illegible]

[illegible]

[illegible] (le mot n'est pas fini: supp[illegible]

[illegible]

Sous [illegible] on lit: [illegible]: ces trois mots forment une addition nécessaire pour comprendre le texte.

9 – [illegible]

10 – [illegible]

11 – [illegible]

[illegible]

+ [illegible]

[illegible]

— — [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] + ([illegible])

12 — [illegible]

13 — [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

15 — [illegible]

16 — [illegible]

— [illegible] — 17 — [illegible]

[illegible] — 18 — [illegible]

[illegible] — 19 — [illegible]

[illegible]

— [illegible] — 21 — [illegible]

[illegible]

[illegible]

…pp. 1. 22 coc sequenti

[illegible] (1) [illegible]

(1) om. [illegible]

[illegible] — 22 — [illegible]

23 — [illegible]

24 — [illegible]

25 — [illegible] — 26 — [illegible]

[illegible] — 27 — [illegible]

28 — [illegible] — 29 — [illegible]

[illegible]

30 Jer. : [illegible]

31 – [illegible]

[illegible] cette inscription paraît avoir été effacée à dessein.

1 Février. [illegible]

2 – [illegible] — 3 – [illegible]

4 – [illegible]

5 – [illegible]

8 – [illegible]

14 – [illegible]

[illegible]
[illegible]
16 [illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Nº 2.

Inscription trouvée par M. Schulz

sur une cloche, dans les ruines d'une ancienne église

de Tchoullou kewi, petit village curde à 4 lieues E. de Kullié

[illegible]
[illegible] I.E: [illegible]
[illegible]
[illegible] communiqué par M. J. Saint-Martin.

Observations, Additions, Corrections sur le texte de la Chronique géorgienne.

N. B. Le 1er chiffre indique la page; le 2d la ligne.

Remarques sur les Alphabets.

La seule inspection des caractères vulgaires (მხედრული) démontre qu'ils dérivent, et comment ils dérivent des car. sacrés (ხუცური): il n'y a guère de difficulté que pour quelques lettres, telles que le ვ (ⴅ) le ღ (ⴖ), et trois ou quatre autres, qui ne sont pas aussi frappantes au premier coup-d'œil.

VI, 7. Ⴍ: lis. Ⴍ- | lign. 6, col. 5. ⴟ lis Ⴟ.

lign. 8, col. 5, ჳ formé de ვ, abréviation de ვი:

note au bas de la page: Ⴓ initial; lis Ⴓ (ow). cette diphthongue remarquable, puisque les Géorgiens ont une lettre destinée à la remplacer, Ⴓ, ⴓ, უ (ou), est comme le оу de l'alphabet glagolitique, elle en a toutes les propriétés.

Alter qui, dans son livre de la littérature géorgienne (8° Vienne 1798, en allem.), a dit sur ce sujet tant d'excellentes choses, me paroît avoir failli en quelques points de ses remarques sur le car. ecclésiastique des Géorgiens (§§. 257–267.). Il dit (§. 261) que le Ⴡ (ⴡ, ჱ), la 8e lettre de cet alphabet, n'a d'autre emploi que celui de marquer le nombre 8, comme le h gothique d'Ulphilas.

Je crois, autant que je puis le croire, n'ayant jamais entendu parler le géorgien, que le [illegible] est une lettre faible comme le [illegible] arménien, auquel il répond; mais il est d'un fréquent usage dans les Mss. Communément, la diphthongue [illegible] ne se transcrit aussi [illegible] alors, auquel cas, il faut bien que le [illegible] se prononce e, puisque le [illegible] marqué du signe ^ se confond avec la lettre suivante pour ne faire qu'une syllabe. [illegible] est aussi exact, et plus antique que [illegible], [illegible] que [illegible]; [illegible] se met encore dans les syncopes des mots, pour ex: [illegible] abrév. de [illegible]; [illegible], [illegible], pour [illegible], [illegible]: le [illegible] n'est donc pas seulement une lettre numérique. = [illegible] ([illegible], l), dit Acker à la page suivante, a beaucoup de ressemblance avec [illegible] ([illegible] hh); cela est vrai. Mais ce sont aussi de véritables fautes qu'il a faites en écrivant et en lisant [illegible] alron et [illegible] ardon pour [illegible] ou [illegible]: Du reste, il a eu une idée très-juste en rapprochant le [illegible] de l'esprit rude des Grecs, qui autrefois se mettait au milieu même des mots, soit sous cette forme ⊢, soit sous celle-ci H, puisque le [illegible], ainsi qu'il se voit dans la Chronique de Mer ad libitum au commencement de presque tous les mots dont l'initiale est une voyelle, de même que le Հ arménien. = [illegible], o, lettre quiescente, qui, dans les Mss., remplace le [illegible] initial, mais jamais le [illegible] médial, n'a pas plus de son que le [illegible] ar-

ménien. Les anciens Mss. et les imprimés en ბეჯური joignent toujours cette lettre au ა (an) marquant une inflexion grammaticale des noms ou des verbes: ... il a dit &c. Dans le Nouv.-Test. ბეჯურის, le ა est régulièrement la marque de l'accusatif. = ჲ, ჲ (j) n'est pas le ჲ dj arménien (p. 266), mais le ჲ j, ainsi que le prouvent les noms communs aux deux langues, ... (jam), tems, heure. = Le ღ, ღ, répond sans doute au ղ armén., quoique je n'en aie trouvé aucune preuve. Mais, d'un côté, le ღ gh, est un ლ l tronqué, de l'autre, le ղ n'est qu'un լ lioun grasseyé. = Le ფ, ფ ph, ne répond au φ grec que dans certains livres en car. vulgaire. C'est le φ qui, dans les imprimés, est destiné à rendre la lettre grecque. Car, comme le dit très bien Alter, les Géorgiens n'ont pas de f proprement dit. Quant au ყ il n'est ni appréciable, ni exprimable pour des françois.

J'ai conservé l'orthographe du Ms., omettant les accens, la ponctuation, et en général tous les signes orthographiques usités dans l'impression; c'est aussi à dessein que j'ai coupé les mots à la manière géorgienne.

Page 1, ligne 1, après ... qui finit la ligne, dans le manuscrit on lit ..., qui paroît être la répétition de la finale de .... = 2, ... n'a pas de sens ici; je propose ... entièrement (v. p. 2. 2.). = 4, EM. ... pour ..., forme vulg. de ...

EM. indique les fautes du Ms.; E, celles que j'ai faites.

[illegible]. = 5 [illegible]; si le ა fi- 14, [illegible]; je crois que c'est une
nal a été omis à dessein, ce seroit erreur, et qu'il faut [illegible]. =
en vertu d'une règle de la Gramm 21, [illegible] mot inconnu: conf. [illegible]
Géorg. qui veut que, de plusieurs [illegible] 26,6.
mots exprimant le même rapport 3. M. [illegible] ou [illegible]-
d'appartenance, de régime, ou de [illegible], comme on a vu [illegible]
temps, le dernier seul prenne, [illegible] (v. Mar. I, 17). = 3, ა)
comme conclusion, le signe gra- [illegible], comme à la page préc. [illegible],
matical de ce rapport. Cette règle [illegible]: j'ai suppléé ა, parceque ce mot
sera souvent rappellée. = 13, [illegible] est ainsi écrit 4,12. On voit ail-
[illegible]; ce verbe paroit être leurs [illegible]: les deux leçons sont
une altération d'[illegible], sup. également bonnes, ou plutôt la
[illegible], qui se trouve s. 25, l. 22; voyelle à placer entre le d et le [illegible]
il se rencontre si fréquemment n'est pas certaine. = 4, E.M. [illegible]
dans cet ouvrage avec un [illegible] ancien du [illegible]. = 5 E. lis. [illegible]. = 7.
d'un [illegible], que je n'ai pas osé le cor- M. [illegible], [illegible]. = 16, la phra-
riger. se est inintelligible sans le mot
2, 4: E. [illegible] lis. [illegible]. = [illegible] fils, que j'ai ajouté.
5, E.M. [illegible], lis. [illegible] = 4, 10, [illegible] est plus régulier, mais
8, E. [illegible], lis. [illegible] on peut dire aussi [illegible], comme
[illegible]. = 12, M. [illegible], i.e. [illegible] on dit [illegible] cent d'hommes,
le trait (~) m'a échappé. = i.e. 100 hommes. D'ailleurs le [illegible] n'est

avant qu'un ს se grasseye. L'on 6, 7 [illegible] v. sup. [illegible]

dit en langue vulg. [illegible] [illegible]. = 16, après [illegible], om. [illegible]

[illegible]; v. infr. l. 19 [illegible]. = 25, [illegible]

[illegible]. = 25 E. M. [illegible] se retrouve encore 74, 14; je le sup-

: je n'avertirai plus de ces fautes de pose donc de bon aloi, quoique j'aie

copiste. = 22. [illegible], mieux [illegible] proposé d'abord de le corriger: j'en

v. sup. 16. ignore du reste le vrai sens. = 22,

5 E. lis [illegible]. = 2. [illegible] abl. M. [illegible] ([illegible]): le son

de [illegible]: un savant Oriental. mot peut rester, puisque l'on a

nous a dit que Oulous, en Turc et vu 3, 5, [illegible], modal du même

en Persan signifie tribu ou pouvoir mot. Mais [illegible] ne peut passer, il

donc trad: Le Qaen vint avec les faut [illegible]. litt. [illegible],

tribus: v. la note sur cette phrase, ils firent captif.

la carte de Delisle; et, conf. Code 7, 5, [illegible] plus usité que

G. Mir. préambule de la 2e série [illegible]: ce mot s'abrège

[illegible]. = 13, [illegible], mot évidemment ainsi [illegible]; v. 5, 22. = ib. [illegible]

tronqué, pour [illegible], s'il n'est du style d'après le Mir.: on dit aussi [illegible]

vulg. comme on a vu [illegible], [illegible]; mais ni le [illegible], ni le [illegible] ne

[illegible], 3, 5. = 20. M. [illegible] se prononcent, et le copiste les

[illegible]. = 22, M. [illegible], il faut omet ad libitum. = 7, E. om.

peut-être [illegible], et [illegible] avant [illegible]. = 17, la correction

seroit pour [illegible] v. sup. 6. 50. est fausse. Depuis que ce texte

est écrit, j'ai rencontré ce mot dans la bible, Deut. 19, 4; code G. 1. § 12, signifiant fugitif, qui cherche asyle.

8, 5, E. lis. ჟობყმი — ეჩხმოხ. — 10. E. lis. ჯუარისაწმიდ. E.M. ჯუარს წმიდ. L'article მან (მ, მა, მან) se met à tous les cas et à tous les nombres. Mais la leçon du Mst. est fautive : c'est ici l'ablat. vulg. de ჯუარისი croix, église : litt. ჯუა sisoč. — 14, მოუწვნეს est admissible d'après la règle (v 1, 5 გამოსს). En tout cas, il faudroit მოუწვნესს.

Cette chronique offre une foule d'exemples de verbes au pluriel avec un sujet singul. — 20, E.M. აისხა.

9, 4, E.M. ოუჳმმ c'est le même lapsus que ci-dessus აარმგ l. აიმუგ. — 7, le mot ყიბოლმიმ on est souvent écrit sans voyelles ყნლმმი : je les ai toujours supplées. — 13, E. ლოცვნის. — 20, M. იქმა; იქმნა seroit plus régulier, venant de ვქმნები je suis fait. Le Mst. E du Tariel, le meilleur et le plus moderne, met toujours le მ radical. — 22. M. გაგზნეს abrév. vulg. pour გაგზავნეს.

10, 1, E. lis. ბერძენთ ბსოლს ქართველ მაცხოვარი. — 6 გაგზავნეს paroit être une faute, l. გაგზავნეს. Jamais je ne le rencontre à ce tems dans la terminaison ვნეს. — 22. ჳჱ abrév. de ჳჱნ, vulg. pour ძჳნ ou აჳნ !! შეიქმნა ჳჱნ აღმოსავლეთს ils allèrent à la caverne Tar. v. 3888 : cf. 4013 აღმოსავლეთისაკენ vers l'Orient. V. le Code Sassim, et tous les livres en style vulg. Conf. chron. 48, 19 ; 50, 2.

11, 1, E. lis. სჳმნ. — 2, E. გამოუ ვმნ v. l. 1. გამოსს. — 6, E. lis. იწყეს.

– 7 E.M. [illegible]. – 13, E. lis. [illegible]

25, M. [illegible] lis. Djarason, et non Djarasthan. ibid. [illegible] vulg. f. [illegible], de [illegible] cire.

52, 53, E.M. [illegible], je crois qu'il faut le pluriel [illegible], nous fîmes.

59 M. [illegible], j'ai mis [illegible], par lequel le nom de la ville est [illegible]; dat. [illegible], où le z est quiescent.

53, 2. M. [illegible] par la règle f. 5, [illegible]. – 6, E. lis [illegible] il est aisé de confondre [illegible] avec [illegible], v. f. 55 [illegible]. – 50 M. [illegible], plus haut [illegible]. Si Guldenstädt a bien écrit, il faut adopter [illegible], qui est selon lui une espèce de Chenopodium servant à parer le chagrin. (v. I, 225). –

54 [illegible] du M^r semble fautif. v. f. 14, 3. Cependant, en géorgien, l'accord de l'adjectif en nombre et cas n'est pas de rigueur ainsi ligne 22, [illegible] pour [illegible] est admissible, comme [illegible] f. [illegible]. – fol. 57, [illegible] est pour [illegible]: le [illegible] lettre quiescente, se retranche souvent, comme dans le grec ἦλθον f. ἤλυθον. – 58, après [illegible], Om. [illegible] [illegible].

55, 2 [illegible] f. [illegible]; 2, ligne de l'accusat. en littéral, s'omet dans le style vulg. – 32, E. lis. [illegible]. – 53, M. [illegible], que j'avois d'abord lu [illegible]. – 25, E. lis. [illegible].

56, 5, E.M. [illegible]; il faudroit [illegible]. – 4, [illegible]; 6, [illegible]; 7, [illegible], mots inconnus. – 7, M. [illegible], qui me semble fautif. – 8 [illegible]

[illegible] se dit aussi bien que [illegible] v. 19,1.3. — 18 [illegible] abr. d. [illegible]; 3 est quiescent. cf. 18,6, [illegible] d. [illegible] ou [illegible]. — 25, E.M. [illegible]. — 22, E.M. [illegible].

18,3, deux négations niant : cf. 62,14. — 5 E.M. [illegible] rad [illegible] bouche. — 8 le [illegible] se confond avec le [illegible]: [illegible] clamation l'écrit aussi [illegible]. — 18, [illegible]; [illegible] final abrév. de [illegible], qui seuls tient lieu d'une phrase pour indiquer le lieu ou le but.

19,1, [illegible]; je crois qu'il faut [illegible]; cf. 22,3. — 10, [illegible] forme vulg. du nom de nombre [illegible], 16, i.e. dix plus 6. — 12, au bas de la page, il y a [illegible], et, à la page suivante [illegible], tous deux réguliers, mais je préfère le 1er, comme exprimant un passé plus ancien que l'autre. — 19, [illegible]; la correction avoit été faite, mais la faute est restée sur la pierre.

20,7 le verbe [illegible] gouverne souvent le génitif du lieu où l'on va, en sousentendant [illegible], [illegible] ou [illegible]. — 8, M. [illegible], il faut [illegible], cf. 16,7. — 11 E. [illegible], l'un et l'autre sont réguliers. — 12, je pense que la répétition de [illegible] est une négligence. — 16, E. [illegible]. — ibid. [illegible] est un barbarisme. v. 1.20, où il y a [illegible] et [illegible], tous deux réguliers, mais le second, vulgaire.

21,6, [illegible] gen. de [illegible], pris adverbialement, comme en

françois de bon matin. — 14, გა-
მწარებულ E M. ce mot me semble
fautif, puisqu'il doit venir de მძ-
ლისა puissant: მძლისა მისისა მძ-
ლისით par sa puissante force:
Lar. v. 4. — 22, la seule position
indique le génitif dans cette phrase
la მეუფისასა მაღლისა; cf. ღვთისა მა-
ღლისა Sastim: comme si ces mots
მეუფისასა et ღვთისა devenoient de
vrais adjectifs
22, 3, გაგმანა, conf. sup. 19, 3. — 4,
E M. ხორციელისა, le sort de Roy.
— 10, ამსწყვდეოს est bon, v. sup.
3, et 25. — 14 E. lis მეუფისა.
23, 7, გარდამოსრულ; il arrive souvent
que le ს de გარდ[illegible] se perde: ზეცით
ქვე არსნი les êtres du haut en
bas (du ciel à la terre) Lar. v. 2. — 15
E M. ჰარისხვა. — 17, ლომს, cf. ლომ
ib. 16, 22; ce qui feroit croire que
le ს se prononce bien foiblement.

— 18, მანიოა, sup. მანიო 20, 16; j'ai
supposé que ce mot signifie précipita-
ment. — ibid. E M. ტყორცნ იძულია. —
20, E M. მახლობელი.
24, 2, გამგე f. გამგეთა; cf. de const.
en ო, conf. 38, 9 ტანჯვ f. ტანჯვათა.
— 9 E. გამოსახულ ყოველთა. — 11 E ტა
ჭრ au lieu de მჭრ. — 14 E M. მჭრ-
ლი.
25, 13, M. et partout ზრახვა: je sup-
pose qu'il faut ზრახვა de ზრახ, pros-
titué, etc. — 13 E M. პარტნს. — 16,
E M. ტყებით; lis. ტყებითა nobis mā-
nsit.
27, 1, გამოჩინებულ est ici adverbe
par sa position. — 7, il faudroit
ოქროს მეფსაესს parce que ოსს
veut le datif, v. 16, 7; mais მეფსაეს
peut rester, parce que les noms propres
ne perdent pas régulièrement leur
finale devant l'inflexion. — 5, E.
lis. ქიგ. — 6, E lis. ყოფდა მადლი

[illegible]. — 9, après [illegible], om. [illegible]. — 11, il y a ambiguïté dans le ms.: [illegible]. — 15, E. lis [illegible]. — 22, je suppose que d'après les précédents il faudrait [illegible].

29, le chiffre manque avant [illegible]. — 8, [illegible] ablat. en ო, formant un adject. en rapport avec [illegible]: cette tournure n'est pas insolite. v. Unmaanti §§. 310, 366. — 11, E. lis [illegible]. — 15 E.M. [illegible], ო, s oublié. — 16, E. lis [illegible]. — 20, E lis [illegible].

29, 22; depuis ici, le copiste géorg. omet presque toujours les dagg. [illegible]; j'ai continué d'écrire [illegible].

30, 2. [illegible], E lis. [illegible]. — 29, E.M. [illegible], je pense qu'il faut [illegible]. — 33, [illegible]; je pense qu'il faut [illegible], parceque la finale du régime ne se retranche que lorsqu'il est devant le régissant.

31, 6, [illegible]; la position de ce mot devant [illegible], indique le génitif. — 14 [illegible], on a déjà vu cette orthographe 27, 22. — 15 M. [illegible] qui me semble fautif: cf. 34, 19, où il y a [illegible]. — 16, [illegible], le ms. porte [illegible] qui est un parfait; je préfère le futur.

32, 11, [illegible], abrév. vulg. de [illegible]; comme on a vu sup. [illegible], vieux vice. — 19, après [illegible], om. [illegible]. ibid. M. [illegible]; j'ai suppléé un ə. Quant au ჟ pour ჯ, il m'a échappé ici, bien qu'il se rencontre ailleurs dans le ms.

33, 4, E.M. [illegible]. — 5, laisser [illegible]; mais [illegible] est certainement fautif pour [illegible]. — 14, E. lis. [illegible], — 17

pour que la phrase fût intelligible, il faudroit [illegible], afin de correspondre à [illegible]. Le Mss. porte [illegible] que j'avois lu d'abord [illegible]: l'un vient de [illegible], l'autre de [illegible].

34, 5, E. lis. [illegible]. — 7 [illegible], mot persan qui signifie Astrologie (Chardin 12°. 5, 141); il doit y avoir de sous-entendu dans la phrase le mot: il consulta. — 14, [illegible], vulg. pour [illegible].

35, 5, E.M. [illegible]; je crois le [illegible] préférable, et l'autre barbare. Quant à la terminaison [illegible], ce pourroit être un adverbe, comme chez nous: envoie. — 6, E. lis [illegible]. — 14, E. lis [illegible].

36, 5, M. [illegible]. — 7, [illegible] vulg. pour [illegible] — 8, E. lis. [illegible]. — 13, effacez la correction; lis. [illegible] — 52, ქეთევანს, ქეთევანს, ქეთე-ვანს; diverses orthographes du même mot. — 59, [illegible] v. codd. G. 3e. Sie. § 1, 15, 199.: dans cette phrase, [illegible] équivaut aux deux sens du grec τιμὴ, honneur, rente

37, 2, Miem, [illegible]: cf. 25, 6. — 7. E. lis [illegible]. — 22, après [illegible], Om. [illegible]

38, 14, [illegible], [illegible], [illegible], sont le même mot. — 16 E. lis. [illegible]. — 22. M. [illegible]: il y a beaucoup d'exemples de cette faute dans la suite du Mss. passim. cf. 39. 5. —

39, 12, je suppose que [illegible]

est l'ablatif de l'adv. [illegible]. cf. 8, 9. c'est ablatif v. dg. de faire en [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] ou [illegible], comme on le verra plus bas, pour [illegible], abl. de [illegible], dehors. — 17, pour cette forme [illegible], v. hg. [illegible], et cf. 82. 14, [illegible]. — 20, E. M. lis. [illegible]. — ibid. [illegible] mot inconnu, venant de χ[illegible]. v. cod. G. 7e. Sie. § 259, 399. Tout ce que je puis conjecturer, c'est que χ[illegible] est une arme quelconque.

40, 6. [illegible] mot inconnu.

8, [illegible] mot inconnu cf. 42, 43. Je pense que ce mot est l'abreviation de [illegible] un yeux ([illegible]): mais ce sens ne me satisfait pas. — 17, E. M. [illegible]. — 18 E. lis [illegible]. — 20, [illegible] mot inconnu. Seulement dans les memoires du Chev. de Beaujeu j'ai trouvé que Tétéra était le nom d'un général cosaque. (Paris 1698 in 12°.) je ne sais si ces deux mots ont quelque rapport. v. les notes. — 42, E. [illegible] — [illegible].

41, 5, E. lis [illegible]. — 6, E, lis [illegible], — 15, lis [illegible], et effacer la correction. — 18 [illegible], qui est ici supprimé [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: Avthandil soupira amèrement, envoyant son affliction. Tariel, E, 2119 et sall.

42, 11, [illegible] mot inconnu.

43, 7, [illegible] [illegible] deux mots inconnus. — 15, E. [illegible], lis [illegible].

44, 5, E. M. lis. [illegible]. — 3, après [illegible], ont [illegible] [illegible]. — 8, [illegible], lis [illegible]. — ibid. [illegible] lis. [illegible]: mais l'un et l'autre sont bons. Plus loin [illegible] est bon aussi;

seulement le ვ quiescent est suppri-
mé, quoique radical, et venant de
მიყუარს j'aime. — 52, Edit. გარ-
გარებს. Si la leçon du Mit. étoit
bonne, il faudroit traduire: il ne
vous rendra plus à nous. — 17,
[illegible] et [illegible]
sont tous deux bons: la 2e leçon est
celle du Mit. — 19 ვნათ n'est
pas géorgien, il faut ვნათლ, cas
médial d'ვნათი. — 25, [illegible] s.
[illegible] de bonne sorte.
45, 3, E. lis. მეოამ. — 6, ხომ, Kh-
om (cum, cum ergo); dans le code
géorgien, ხომ signifie seulement
donc. cf. ss. 47, 48. — 7. E. lis გამო-
მელი. — 8. lis. [illegible]; cf. sup.
38, 22. — 9, après [illegible] lis. [illegible] —
18, Edit. [illegible], ვ oublié.
48, 5, [illegible], rad. [illegible]; mot
inconnu; v. cod. G. et Tariel, passim.
2 — [illegible], mot inconnu. — 6, Mt.

[illegible], gen. pl. de [illegible]
(Balmouthi); mot inconnu, que je
suppose signifier serviteur, prince.
— 9, Ms. sic [illegible]; je préfère lire
[illegible].

47, 2, E. lis. [illegible] — 5, [illegible]; vulg.
s. [illegible], cf. 34, 13. — 7, lis [illegible]
ბა ad libitum. — 13, E. lis [illegible]. —
19, [illegible], mot inconnu. — 20,
lis. [illegible] avec le Mit.; item
49, 57.
48, 5; lis. [illegible] s. [illegible].
— 8, E. lis. [illegible]. — 7, lis. [illegible].
— 18, [illegible], mot inconnu [illegible]-
[illegible], s'il est géorgien, signifie
soir, accoutumé, ordinaire. — 19,
[illegible] s. [illegible], cf. 50, 22.
49, 3, [illegible] mot inconnu.
— 8, Edit. [illegible]. — 57, lis [illegible]-
[illegible], v. 47, 20: c'est donc à tort que
ce mot est écrit sur les cartes Isa-
kwissi.

50, 5, M. [illegible], comme on dit s. [illegible]. — 2, [illegible] l. [illegible]. — 23, [illegible] l. [illegible].

51, 2, [illegible]; le quiescent supprimé comme dans [illegible] l. 7. Le vrai mot est [illegible], (sherkhhi); mais la prononciation du [illegible] khh absorbe le [illegible]. cf. 52, 22, [illegible]. — 16. E. lis [illegible].

52, 6, avant [illegible], om. [illegible]. — 12 [illegible], lis [illegible]. — 20, [illegible] . . . [illegible], phrase que je ne comprends pas. Les adv. et les conj. se déclinent en G[illegible] [illegible] ou le dat. de [illegible] ([illegible]); cf. [illegible] 39, 12.

53, 9, [illegible], mot inconnu. 10, E. lis [illegible]. cf. 19, 1; 22, 3. — 14, [illegible] l. [illegible], [illegible] l. [illegible] (pour [illegible]), forme vulgaire. v. J. As. avril 1829, 304; sur la confusion de ces lettres en [illegible]. — 16, M. [illegible], mal. — 20, [illegible] l. [illegible], à moins qu'il ne faille lire [illegible]. Mais dans la bible, les mots [illegible], [illegible], s'écrivent toujours [illegible], [illegible]: c'est un [illegible] aspiré pour un simple.

54, 13, je suppose que les 3 mots [illegible] sont une répétition de négligence.

55, 2, lis [illegible], le [illegible] n'a pas pris sur la pierre. — 6, [illegible], le Ms.; v. 36, 12. — 7, M. [illegible]; le quiescent supprimé.

56, 14, le n° 2. écr[illegible] toujours ce mot [illegible]. — 17, effacer [illegible]; E.

57, 6, après [illegible], om. [illegible]. — 12, [illegible]; aff. [illegible]. — 13, [illegible], v. la note, l. 3, [illegible]. — 15, E. lis. [illegible]. — 18, E. lis. [illegible]. — 21, E.M. [illegible]; oublié. (v. 45, 18)

58, 4, eff. [illegible]. —8 [illegible]
pense qu'il faut lire [illegible]
v. inf. [illegible] l. [illegible], 93, 9.
cf. 77, 15. —52, AM. [illegible],
v. sup. 55, 6 — 17, E. lis [illegible]
[illegible]. —20, EM. [illegible].
59, 20, après [illegible], om. [illegible].
60, 5, eff. [illegible], EM. —4, [illegible]
[illegible], v. sup. [illegible], 6.11,
et infér: il paroît que les deux
[illegible] et [illegible] sont
admissibles. Le 2d est moins usité.
—ib. [illegible] a été rendu comme
s'il y avoit [illegible], super-
be, admirable, —8, [illegible] l.
[illegible]. cf. l. 12; comme, puis-
que. —13; j'ai traduit [illegible]
Blessure grave, dommage. V.
Code G. [illegible] § 26, sqq.
65, 3, [illegible] vulg. l. [illegible]. v. inf.
[illegible] l. 13. —7, [illegible] id. ac [illegible]
[illegible], mais ordinairement les noms

je présume prennent par les finales;
[illegible], [illegible]. —55,
[illegible] l. [illegible]. le cas regime est
indiqué par la position. — [illegible], E. lis
[illegible], comme si je viens
au devant de toi.
62, 7, E. lis [illegible]. —[illegible], lisez comme
s'il y avoit [illegible] ainsi. ou bien [illegible]
[illegible], lis [illegible]. —14, Sup.
négations [illegible], v. sup. 13, 3. 5. 15,
[illegible], lis [illegible]. —[illegible] adv. pour
[illegible].
63, 55, E. lis. [illegible].
64, 2, E. lis. [illegible]. —4, sup. [illegible]
v. 63, 17. —5, [illegible], sup. 38, 9, [illegible]
[illegible]: je crois que [illegible] et [illegible] sont
des articles, aussi ai-je traduit Shark-
Sulthan. Cependant une des héro-
ïnes du Roman de Tariel, est une
femme nommée tantôt [illegible],
tantôt [illegible], Shartman et Shat-
man v. Tariel, depuis le vers 1119.

53, თაის l. თვის ou თვაის; litt. თავადობს. — 56, E. სამეფო... მეფისა lis. თავა. — ს: სამეფოა vient de მეფე, et veut dire : princier, issu de prince. Je n'avois vu jusqu'alors que სახელოვანი venant de სახელი honneur, et signifiant : honorable, noble. Il paroit que l'un et l'autre sont admissibles. v. 79, 4. — 20, ეშიკაღაბაში, j'ai traduit comme s'il y avoit ეშიკაღასბაში, qui, dans le vocab. G-f. est rendu par : premier aide de camp du roi et de la reine. — ib. ყულარაღასი vulg. pour ყულარაღასი. Lamberti, suivant la prononciation Mingrélienne, écrit chesilyar (coll. de M. Thévenot, T. 1er).

65, 4, le ჴ remplace un ხ ; plus haut, il remplaçoit un ს : v. 79, 12.21 ; 44, 41. — 55, E. lis. ჴელმწიფის l. ჴე ნელმწიფის. id infra. — 22, EM. [illegible] qui n'a pas de sens. cf. 66, 5.

66, 3, E. lis. ლევი შეიყარა. — 9. E. lis. მეფისა. — 53, ლევი n'a pas de sens : lis. თავა. — 56, M. ხელმწიფის ; supp. ხელმწიფის. — 25, om. თანაშა.

67, 5, lis. ზეპირისაგან abl. de l'adv. ზე ; ი épenthétique s. e. v. supp. 8, 9. — 57, ბედი n'a pas de sens. — 58, mieux გაბრწყინებული v. supp. 60. — 20, ჯანნიჯ ; E. supprimer ეს.

68, 5, E, lis. ლაშქრისას. — 6, EM. ხა[illegible] ; ხელი : v. supp. 34, 19. — 50, E. lis. ლ[illegible] ჯინჯი ა. — 22, ჭიქა n'est pas géorgien.

69, 4, ჭიქაჲ n'a pas de sens ; j'ai lu მზღვარს dat. sing. de მზღვარი pays, bord. — 9, EM. ეჯიბტელნი ; mais la correction est également fausse. lis. ეჯიბნი. — 52, E. lis. ხელს. — 54, ლეშნნეს ils trouvèrent ; il vaut mieux ლაშნებს ils crièrent. — 55, ჯარიყვანი, mot inconnu s'il est composé de ჯარი armée, quoique la 2e sie ყვანი n'ait pas de sens pour moi

moi, je suppose bien que le mot [illegible] parceque le gen. et le dat. Le con-
et a, pour l'infanterie, le même [illegible] fondent dans les livres.
Sans que [illegible] pour la cavalerie: 73, 3, [illegible], sup. [illegible] 70, 3; go,
alerte! aux armes! 53. — 8, [illegible] ou [illegible], brulé
70, 3, après [illegible] om. [illegible] [illegible] — 50, le compar. se fait souvent,
[illegible]. — ibid. [illegible], mot inu- en ajoutant seulement [illegible] au posi-
connu. — 4 [illegible]; [illegible] vulg. tif; [illegible] humble, [illegible] plus
ou [illegible]. On dit aussi [illegible], [illegible] humble. — 17, je propose [illegible]-
[illegible]; mais dans le M-S., on ne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
voit que [illegible]. — 5, lis [illegible]. — 6, E. lis. — 21, E. lis. [illegible].
[illegible]. — 55, E. lis. [illegible] ... [illegible]. — 74, 6, lis [illegible] ou [illegible]. — 12.
59, E. lis [illegible]. — 21, la plupart des pour la tournure [illegible] [illegible] v.
noms verbaux sont en [illegible] et [illegible], sup. 6, 19. — 13, EM. [illegible]. — 21, [illegible].
parceque les terminaisons verbales [illegible] cf. sup. 78, 22.
[illegible], [illegible] se confondent. 75, 5, M. [illegible] omis par attraction,
73, 6, [illegible]. — [illegible] mot incon v. 6.5, [illegible] — 8, E. lis [illegible].
[illegible]. — 55, lis [illegible]. — 9, ess. la correction, et traduisez;
72, 8, [illegible] [illegible]. — 53 E. lis. [illegible] il aima la sœur du Dadian[illegible]. —
[illegible]. — 55, on dit [illegible], — 9, les points représentent un
de [illegible] il convient; et [illegible] de blanc, mais non une lacune du
[illegible]: mais le 2d. paroit une altérat. M.S.-
vulg. — 22, [illegible] sour [illegible], 76, 8. M. [illegible], lisez ainsi. —

9. E. lis [illegible]. — 10, si ce mot est un nom propre, lis. [illegible], comme le texte. 11, sup. et infr. [illegible]. — 12, E. lis [illegible]. — 13, sup. [illegible]. — 18, sup. et infr. [illegible]. — 19, E. lis. [illegible].

77, 1, E. lis. [illegible]. — 2, [illegible], mots inconnus. — 4, il faut lire [illegible] v. infra. — 8, [illegible], adv. comme [illegible] de [illegible]: abrégé d. [illegible], comme sup. [illegible] d. [illegible]. — 13, [illegible] d. [illegible]; cf. [illegible] 58, 8. — 16, E.M. [illegible].

78, 13, mais [illegible], om. [illegible]. — 14, M. [illegible] que je lis [illegible], plutôt que khidis. 16 M. [illegible]; [illegible] d. b.

79, 8 [illegible] sembleroit meilleur. — 15, [illegible] seroit mieux, v. 102 : ibid. avant [illegible], suppl. [illegible]. — 22, [illegible] [illegible], mot inconnu.

80, 6, [illegible] d. [illegible], [illegible] d. b. cf. 78, 16. — 10, [illegible], vulg. d. [illegible]. — ibid. [illegible], mot inconnu: ma correction [illegible] est toutefois mauvaise; ce mot est employé dans le code avec le même sens. ce qu'il semble que [illegible]: [illegible] [illegible]; le prince fera publier dans le pays. 7e dic. 5173, et alibi.

81, 8, E. lis. [illegible]. — 16, [illegible] [illegible]: v. sup. — 17, E.M. lis [illegible] v. infra. [illegible]. — 21, [illegible] vulg. d. [illegible]; v. 86, 8.

82, 3, E. lis. [illegible]. — 6, [illegible] d. [illegible]. — 14, [illegible] d. [illegible] ou [illegible]; cf. sup. 79, 17.

83, 1, E. lis [illegible]. — 3, E.M. [illegible]. — 5, [illegible], mot inconnu. — 11, E. lis. [illegible]. — 16, E.M. lis. [illegible].

84, 10, E. lis. [illegible].

85, 4, [illegible] est peut-être un nom propre de lieu. (χάραξ). — 9 [illegible] vulgaire d. [illegible], ou [illegible]. — 19, E.M. lis. [illegible] — 20, [illegible] me sembleroit préférable. — 22, en [illegible], vel [illegible]

ვილია?

86, 6, ნაბ l. ნაბა; v. l. 1, [illegible]

— 15, E. lis. [illegible]. — 14, [illegible]

ყოის l. [illegible]. — 19, après [illegible]

[illegible], om. [illegible].

88, 7, après [illegible], om. [illegible]

ის. — 10, E. lis. [illegible]

— 15, E. lis. [illegible].

89, EM. lis. [illegible]. — 14, E. lis.

[illegible].

90, 3, au lieu de [illegible]; E. lis.

ნათესავი. — 9, E. lis. [illegible]

[illegible]. — 13, EM. lis. [illegible]. —

14, E. lis. [illegible]. — 16, EM. lis. [illegible]

[illegible].

91, 7 [illegible]; lis [illegible], ou

mieux [illegible]. — 10, E, lis [illegible]

[illegible]. — 16 } de mettre ad libitum

à tous les mots commençant par

une voyelle

92, 9, particule ჲ déclinable; cf.

Sup. [illegible] [illegible]; et

l. 29, მანდილოსანი. — 19, [illegible]

l parasite; v. la paléographie. — 20,

EM. [illegible] répété.

93, 2, E. lis. [illegible]. — 17, E. lis. [illegible]

[illegible]. — 22, [illegible]

მა; coupez, et lisez [illegible]

cheveux blancs.

94, 1, EM. lis [illegible]. — 7, E. lis.

[illegible]. — 12, lis [illegible],

novo anno. — 15, Sup. [illegible]. — 17,

[illegible], mot inconnu.

95, 3, E, lis. [illegible]. — 9,

[illegible], E l. [illegible] v. Sup. 78.

— 12, [illegible], forme vulg. de

[illegible].

96, 19, [illegible] v. Sup. 39, 12.

97, 3, EM. [illegible], lis. [illegible]

— 7 [illegible]; cf. [illegible], 44, 21.

— ib. EM. [illegible].

98, 3. [illegible], cf. მანდილოსანი 29. 12. —

3, E. lis [illegible]. — 13,

[illegible], comme [illegible];

[illegible], depuis la captivité 101, 2, je suppose qu'il faut [illegible]
de Babilone. Mat. I, 17. — 17, après au lieu de [illegible]. — 7, [illegible]
[illegible], omis [illegible] [illegible] [illegible] qui au fémin; cf. 96, 16. ibid. E.
[illegible] [illegible] [illegible] . les [illegible]. — 10, je préférerois [illegible]
99, 4, M. [illegible]. — 7, [illegible], [illegible], comme venant de
mot inconnu. cf. [illegible], 102, 13. [illegible] gracieux, reconnoissant,
— 9 [illegible] l. [illegible], cf. supp. 58, 7; où il y a inversion de lettres: la racine
inf. l. 18. — 11, EM. [illegible]. [illegible] doit former [illegible]. cf.
100, 2, [illegible], mot inconnu. — 6, [illegible] l. [illegible], 32, 6. — 15,
M. [illegible]; si la leçon en est bonne, lis. [illegible], v. 84, 16. — 20, EM.
c'est le dat. employé pour le genit. omis [illegible] de [illegible]
— 11, [illegible], forme vulgaire, l. 102, 9, E. lis. [illegible]. — 12, [illegible]
[illegible]. — 12, EM. [illegible]. — [illegible], mot inconnu. [illegible], chien,
15, [illegible] vulg. l. [illegible] [illegible] laisse à chien; c'est ain-
cf. supp. [illegible] 95, 12. — 16, [illegible] si que j'ai raisonné — ib. E, lis. [illegible]-
[illegible], gen. absolu, l. [illegible] [illegible] — 16, [illegible], lis. [illegible].
[illegible]. v. la table alphab. du code G. 103, 1, effacer [illegible] E. — 3, lis
M[illegible], où cette tournure est fréquem. [illegible], EM. — 5, E, lis. [illegible]. — 8,
tc. conf. 105, 4, [illegible]. — [illegible] [illegible] fémin. cf. [illegible] fém. 96,
[illegible], mot inconnu, mais [illegible] 16. — 10, au [illegible], sac? — 17, EM. [illegible]
quem dans le code, 7e. div. ff. 240 [illegible]. — 20, [illegible]; [illegible] final tient lieu
258, 89. . . d'une phrase entière: ce qui est

à moi. — 22, après [illegible], lis. [illegible]. — 6, j'ai traduit
om. [illegible]. comme s'il y avoit [illegible],
104, 19, E. lis. [illegible], o s'élidant qui ne fait tort à personne. — 11, E lis.
au gén. — [illegible] sont deux [illegible].

mots persans, signifiant 40 colon- 108, 2, lis. [illegible]; v. 2, 8., à moins que
nes, i.e. salle à 40 colonnes, dans la forme vulgaire le s du cas
l'indéfini pris pour un nombre direct ne puisse rester; comme on
déterminé. [illegible] se racont dit au pluriel [illegible] les voies; ob-
noir dans le géorgien [illegible]. du, ces. — 6 [illegible]; lis [illegible], de
105, [illegible], mot inconnu, v. [illegible], bouche. — 13, [illegible] p. [illegible]
98, 8. — 13, Eff. [illegible]; et [illegible] qui se contracte régul. en [illegible]. cf.
s, mais fautif. — 17 [illegible] 38, 9 [illegible] p. [illegible]. — 14, [illegible]
Dat. p. Génitif. v. 100, 6. — 18, [illegible] abr. pour [illegible], quand. — 21, lis.
[illegible] p. [illegible] et [illegible] p. [illegible] s. [illegible].

— 20, E, lis. [illegible] — 22, [illegible] 109, [illegible] mot inconnu. — 16, lis.
[illegible], mot inconnu. [illegible], dat. de [illegible], qui
106, 5, [illegible], mot inconnu. — est le nom de ce lieu.

14, [illegible]; 3 quiescent supp. 110, 1, E. lis. [illegible]. — 19, après
mé. — 21, [illegible]; v. supp. [illegible], lis. [illegible].
[illegible], et [illegible], 6, 14. 111, 2, [illegible], abréviation de [illegible]. —
107, 1, E. lis. [illegible]: la carte de 8, après [illegible] ([illegible]) le nom du mois
Delille porte aussi argouéth. — 5, E. est oublié. — 13, Eff. [illegible]. —

25, ⴈⴑ ⴍⴘⴍⴢⴄⴀⴑ; ir. inf. La ressemblé 3. ⴋⴄⴓⴄⴣⴌ. lis. ⴋⴀⴄⴣⴌⴀ ou plutôt ce ⴋⴀ ⴄⴣ en ⴋⴀ ⴄⴣ n'avoir trompé. ⴋⴄⴣⴌⴀ: cf. 38,21.

112, 2, après ⴋⴒⴂⴌⴄⴌ, om. ⴂⴌⴄ.—

:ⴃⴀⴑⴐⴓⴊⴃⴀ:

ⴑⴀⴞⴄⴊⴈⴇ: ⴖⴇⴈⴑⴀⴇⴀ:
ⴋⴀⴋⴈⴑⴀ: ⴃ҃: ⴛⴈⴑⴀ:
ⴃ҃: ⴑⴓⴊⴈⴑⴀ: ⴜⴋⴈⴃⴈⴑⴀⴇ: ⴀⴌ:

ⴀⴖⴂ: ⴃⴋⴜⴄⴐⴓⴊⴈⴑ: ⴋⴌ: ⴖⴌ: